

ЕДНА ПОСОКА
МНОГО ВЪЗМОЖНОСТИ

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони

**„Опознай и съхрани българското – предай нататък.
Пътят на зрънцето, шевицата и песента!“**

**„Анализ на видове шевици и изворни/автентични
песни на територията на общините Белене и Никопол.
История, послания, мост между поколенията.“**

Този документ е създаден в изпълнение на дейности по Административен договор № РД50-28/11.07.2024 г. по вътрешнотериториално сътрудничество по подмярка 19.3 „Подготовка и изпълнение на дейности за сътрудничество на местни инициативни групи“ от мярка 19 „Водено от общностите местно развитие“ от ПРСР 2014-2020 г., Процедура BG06RDNP001-19.607.

2025 г.

Съдържание:

1. Въведение в заданието.....	4
2. Цели, методология.....	5
3. Проведени анкети по време на ТЕИ в Общините Белене и Никопол.....	7
4. Историческа справка, песенно творчество и шевицата в облеклото от Община Белене и прилежащите ѝ села.....	9
5. Песните, които са запазени в град Белене.....	12
6. Песните, които са запазени в село Бяла вода	14
7. Песните, които са запазени в село Деков.....	18
8. Песните, които са запазени в село Кулина вода.....	20
9. Песните, които са запазени в село Петокладенци.....	22
10. Песните, които са запазени в село Татари.....	28
11. Шевицата в облеклото – снимки.....	30
11.1. Тъкани от град Белене.....	30
11.2. Тъкани от село Бяла вода.....	32
11.3. Тъкани от село Деков.....	33
11.4. Тъкани от село Кулина вода.....	34
11.5. Тъкани от село Петокладенци.....	35
11.6. Тъкани от село Татари.....	36
12. Историческа справка, песенно творчество и шевицата в облеклото от Община Никопол и прилежащите ѝ села.....	37
13. Песните, които са запазени в град Никопол.....	40
14. Песните, които са запазени в село Асеново.....	43
15. Песните, които са запазени в село Въбел.....	44
16. Песните, които са запазени в село Дебово.....	48
17. Песните, които са запазени в село Драгаш войвода.....	52
18. Песните, които са запазени в село Евлогиево.....	52
19. Песните, които са запазени в село Лозица.....	59
20. Песните, които са запазени в село Любеново.....	61
21. Песните, които са запазени в село Муселиево.....	69
22. Песните, които са запазени в село Новачене.....	72
23. Песните, които са запазени в село Санадиново.....	76

24. Шевицата в облеклото – снимки.....	78
24.1. Тъкани от град Никопол.....	78
24.2. Тъкани от село Асеново.....	79
24.3. Тъкани от село Бацова махала.....	80
24.4. Тъкани от село Въбел.....	81
24.5. Тъкани от село Дебово.....	82
24.6. Тъкани от село Драгаш войвода.....	83
24.7. Тъкани от село Евлогиево.....	83
24.8. Тъкани от село Лозица.....	84
24.9. Тъкани от село Любеново.....	85
24.10. Тъкани от село Муселиево.....	86
24.11. Тъкани от село Новачене.....	87
24.12. Тъкани от село Санадиново.....	88
24.13. Тъкани от село Черковица.....	90
25. Анализ на изворни/автентични песни и видове шевици на територията на общините Белене и Никопол. История, послания, мост между поколенията.....	91
25.1. Песенният фолклор в Община Белене	91
25.2. Песенният фолклор в Община Никопол.....	94
25.3. Видове шевица в Община Белене.....	96
25.4. Видове шевица в Община Никопол.....	102
26. Резултати от проведените теренни етноложки проучвания в селищата от общините Белене и Никопол. Изводи и препоръки	109

Въведение в заданието

Проектът „Опознай и съхрани българското – предай нататък. Пътят на зрънцето, шевицата и песента!“ е инициатива, която цели да популяризира и запази едни от най-ценните културни наследства на България – хлябът, шевицата и народната песен. Този проект обединява усилията на различни институции, организации и ентусиасти, за да насърчи изучаването и практикуването на тези традиционни изкуства сред младите поколения.

Този проект има значителен принос за запазването и популяризирането на българското културно наследство. Той насърчава младите хора да се гордеят със своите корени и да предават тези традиции на следващите поколения. Освен това, проектът укрепва националната идентичност и културното самосъзнание, като същевременно създава нови възможности за творчество и личностно развитие.

Проектът е пример за това как чрез съвместни усилия можем да съхраним и предадем нататък нашето културно богатство, като същевременно го направим достъпно и привлекателно за съвременната аудитория.

Изследваният ареал обхваща общините Белене и Никопол, с прилежащите им села. За да се добие една по-пълна представа за това изследване на първо място трябва да се определи географското положение, историята и поминъка на даденото населено място, етническите групи, които го населяват, за да се открият приликите и разликите в шевицата и песента.

За да се очертае цялостна картина на изследваните шевици и песни се изготви „Анализ на видове шевици и изворни/автентични песни на територията на общините Белене и Никопол. История, послания, мост между поколенията.“

С реализирането на дейността се постигнаха следните резултати:

- ❖ систематизирана информация за видовете шевици за територията на МИГ, тяхната символика, техните носители, значение и предаване между поколенията;
- ❖ систематизирана информация за изворни/автентични песни на територията на МИГ като географски регион, записване на текстове, анализ на носителите и предаване;
- ❖ създадена база с данни за видовете шевици, песни в техния автентичен и съвременен вариант/форма;

Получената информация от проучванията ще спомогне за създаването на условия за устойчиво местно развитие на селата и тяхното възстановяване, за създаване на условия за популяризиране на българските шевици и песни;

Получената информация ще осигури включването с ресурси от територията на МИГ във Виртуален музей и мобилно приложение, в каталози и сборници като крайни общи продукти по проекта.

- ❖ Проучванията осигуряват съвместни инициативи за мобилизиране и включване на местните общности;
- ❖ Проучванията създават условия за приемственост между поколенията;
- ❖ Проучените носители на българското създават условия за опазване, популяризиране и добавена стойност на територията на МИГ.

Събраната информация е от теренни етноложки проучвания и литературни източници. Обходени са всички населени места в двете общини, проведени са интервюта с местните жители. Информацията на място в повечето случаи е оскъдна, тъй като възрастното население, което е пряк свидетел на отминалото време отдавна вече е починало, а младите хора пазят спомена от своите предшественици и успяват чрез разказ да ни върнат назад през годините. Поради тази причина и част от анализа ще се базира на литературни източници по проблема, благодарение, на които ще за направи задълбочен анализ по изследваните теми.

Цели и методология

Настоящият анализ си поставя следните основни цели:

- ❖ Опазване и популяризиране на хляба, шевицата и песента като носители на българското и българската идентичност в селските райони;
- ❖ Реализиране на съвместни инициативи за мобилизиране и включване на местните общности;
- ❖ Създаване на ефективни условия за приемственост и диалог между поколенията;
- ❖ Създаване на добавена стойност на териториите чрез опознаване на традиционни носители на българското;
- ❖ Осигуряване на принос към регионалната, националната и европейска идентичност чрез опазване и популяризиране на местната автентичност и ресурси.

Събирането на етнографски материали е първият етап от научноизследователската работа. Той включва събирането на данни от терена или от други източници, тяхното обработване и систематизиране. Материалите, събрани от терена са именно специфичния етнографски извор или още теренен извор. Той може да се раздели на две категории:

- ❖ неписана/устна/ народна традиция, към която се отнасят народните вярвания и знания, народните обичаи, норми на поведение и взаимоотношения, битови форми на социална организация, фолклорните жанрове и други;
- ❖ съществени паметници с битово и обредно значение, които задоволяват определени културно-битови потребности като облекло, храна, жилище, тъкани и други, както и предметите, които са съставен компонент в обредите, обредния реквизит, понякога те са загубили своята битова функция, но заемат важно място в обредността.

Събирането на теренните данни е установяване на количествена и качествена страна на културно-битовите явления и процеси. Методите за събиране на тези данни се определят до голяма степен от целта на научната задача на етнографското изследване – конкретно или монографично, на традиционни или съвременни явления. Набирането на данни се определя от целта на изследването както и от източниците за събиране на етнографски материал. Това е причината то да бива първично – в нашия случай това са теренни материали и вторично – на обработване и вече налични материали, събрани от етнографията или други науки. Събирателството може да има масов или частен характер, при който се прилага репрезентация в подбора на етнографските обекти или единици.

Теренната събирателска работа се осъществява по два начина: временни или сезонни експедиции и излизания на терена по определен маршрут, които имат за цел да обхванат повече селища и територии за определен срок и проучващия да събере материал по определена задача, и стационарни експедиции – с по-продължително пребиваване /до 12 месеца/ в определено селище или район, при което е възможно етнографът да заживее със средата и да стане съучастник на всекидневния ѝ живот.

Събирането на теренни материали се осъществява чрез двата основни метода: методът на непосредственото изучаване и наблюдение на действителността и метода на интервю. Методът на наблюдение дава ценна информация най-вече при материалната култура – жилища, оръдия на труда, употреба на някои предмети и други. Като метод на първично

набиране на данни в етнографията особено широко приложение намира целенасоченото свободно интервю. При него интервюиращия /етнографът/ поставя непосредствено устно въпроси в присъствието на интервюирания /информатора/. Интервюто трябва да се провежда в естествена битова среда. То трябва да има характер на непринуден разговор, но умело и целенасочено воден около един предмет и една цел. Етнографът може да изменя въпросите по форма, даже да не спазва техният порядък, но да следи да не пропусне нито един от тях. Техниката на интервюто включва съставянето на въпросници. Те трябва да съдържат въпроси за определяне /които включват данните на информатора, за селището, за групата и други/, въпроси за познание на явленията /които включват въпроси отнасящи се до същината на проучваните явления/ и въпроси за отношение и мотивация /които включват мотивите и подбудите, поради които се спазва или се нарушава дадена традиция, за това какво е отношението на информатора към това, което разказва, какви са причините според него за дадено явление, каква е неговата оценка за етнографските факти и т.н.

Целесъобразно е и двата метода да се прилагат едновременно, защото тогава ще се получи по-добър резултат. Особено важно е документирането със снимки и магнетофонен запис.

За събиране на етнографски сведения, особено отнасящи се до съвременността, се използва анкетата форма. Тя се провежда на основата на предварително изработени анкетни карти, които трябва да съответстват на целта на изследването. Въпросите, чийто брой на трябва да надхвърлят 30, могат да бъдат формулирани описателно или да бъдат пряко зададени.

Проведени анкети по време на ТЕИ в Общините Белене и Никопол

Целта на проведената анкета е изследване на традиционната шевица и народна песен като част от културното наследство на жителите в общините Белене и Никопол. **Каква част от песенния фолклор и традиционна шевица са съхранени и днес, препоръки как да се запази традицията за бъдещите поколения. В анкетирането се включиха 120 информатора, на възраст до 80 години.**

Анкетна карта

1. Каква е вашата възраст?: _____
2. В кое населено място живеете?: _____
3. Към коя етническа общност принадлежите? (католици, православни, власи и др.)
4. Какви орнаменти присъстват в украсата на носията?
5. Кои цветове преобладават в шевицата от вашия регион?
6. Къде най-често са се използвали шевици в миналото във вашето населено място?
Носии, битови предмети (кърпи, възглавници, покривки) и други.
7. Какви съставни части от народната носия има запазени и днес във вашите домове?
– риза, престилка, сукман, тъкменик, пишимал, чорапи, забрадки, кърпи и др.
8. Какви видове песни се пееха най-често?
9. Знаете ли народни песни, характерни за вашето населено място?
10. Какво значение придавате на песните в миналото? Забавление и отдих,
Събиране на хората, Изразяване на чувства и емоции, Съхраняване на традиции
и други.
11. Знаете ли автентични народни песни от вашия регион?
12. Знаете ли съвременни варианти на народните песни?
13. Според Вас как можем да запазим традицията на шевиците и народните песни в
региона Белене – Никопол? - Обучение на деца в училище, Организиране на
изложби/фестивали, Подкрепа за местни майстори, Създаване на виртуален музей
и друго
14. Бихте ли участвали в събития, посветени на шевиците и народните песни във
вашия град или село? – да, не, може би.

Историческа справка, песенно творчество и шевицата в облеклото от Община Белене и прилежащите ѝ села

Община Белене е разположена в североизточната част на област Плевен, на северната държавна граница на република България с република Румъния, от километър 582 до километър 567 на десния бряг на река Дунав в плодородната Свищовско-Беленска низина (с площ 160 000 дка). Територията на общината е 285,046 км² (285 046 дка), от които 12 110 дка са фонд „населени места“. Спрямо площта си, тя е една от малките общини в България, заемаща 9-то място сред 11-те общините на област Плевен, което съставлява 6,13 % от територията на областта. Границите ѝ са следните:

- на изток – община Свищов, област Велико Търново;
- на юг – община Левски;
- на запад – община Никопол;
- на север – Румъния.

Селища, които попадат на територията на общината са: гр. Белене, с. Бяла вода, с. Деков, с. Кулина вода, с. Петокладенци, с. Татари. Таблица 1 съдържа информация от 2021 г. за населението и площта на изброените селища.

Населено място	Население (2021 г.)	Площ на землището км ²	Населено място	Население (2021 г.)	Площ на землището км ²	Забележка (старо име)
1. Белене	6533	146,310	4. Кулина вода	142	24,303	
2. Бяла вода	241	24,232	5. Петокладенци	279	29,246	Пети кладенци

3. Деков	383	29,718	6. Татари	225	31,237	Татаре
			ОБЩО	7803	285,046	няма населени места без землища

Таблица 1

Регистрираното общо население е 7803 души (по преброяването от 7 септември 2021 г.).

Към 15 март 2024 г., в общината живеят 8244 души по настоящ адрес. Естественят прираст в общината е отрицателен – под средния за областта (минус 98 за 2014 г.) и страната, което се дължи на ниския коефициент на раждаемост (около и под средния за областта и страната) и високия коефициент на смъртност (около и над средния за областта и страната). Поддържането на тези стойности е резултат от застаряването на населението и промените в репродуктивните му нагласи, които до голяма степен се дължат на ниския жизнен стандарт.

Таблица 2 представя информация за числеността и дела на етническите групи според преброяването на населението през 2011 г.

Таблица 2

	Численост	Дял (в %)
Общо	10 318	100,00
Българи	7397	71,69
Турци	292	2,83
Цигани	92	0,89
Други	23	0,22

	Численост	Дял (в %)
Не се самоопределят	31	0,30
Неотговорили	2483	24,06

Град Белене се намира в Област Плевен – на 60 км в североизточна посока от областния център Плевен и в близост до град Свищов – 26 км. Другите близки градове са Никопол – 37 км на запад от Белене и Левски на юг – 46 км.

Важно място в географската характеристика на Община Белене заема река Дунав. Преди всичко тя дава реални възможности да се оформи гр. Белене като важен транспортен възел – съчетаващ воден, автомобилен и железопътен транспорт. Водите се използват и за напояване на селскостопанските култури. Структурата на производство се характеризира с преобладаващо производство на полски култури. Основни култури са: пшеница, ечемик, царевица, рапица, слънчоглед. От земеделските земи с най-голям дял са нивите. Не са малко на брой и животновъдните стопани, отглеждащи добитък – предимно крави, овце и кози.

Таблица 3 проследява числеността на населението според преброяванията през годините:

Таблица 3

Година на преброяване	Численост
1934	6088
1946	6898
1956	10 746
1965	8905
1975	9177
1985	9134
1992	10 453
2001	9986

2011	8512
2021	6533

Белене е селище с близо десетвековна история. Селото се споменава в османски регистри от 1479/80 година, като по това време е павликянско село с 49 домакинства. По-късно павликяните от селището се покатоличват. Това определя и облеклото на населението, съответно и разнообразието на шевици и украси по него.

Етническият състав включва българи, турци, власи и роми. За разлика от повечето други български градове, преобладаващата религия в град Белене, е католическото християнство, което от своя страна допринася за разнообразието на песенното творчество.

Песните, които са запазени в град Белене са:

А. БЕЛ'ЯНО БЯЛ'БЕЛЕНЧАНКО

Бел'Яно, бял'беленчанко,
кат'идеш от към Дунава(2),
кат'идеш от към Дунава,
ти влашка песен пееше.(2)
Ти влашка песен пееше,
каква ти беше думата?(2)
Каква ти беше думата,
думата и наредбата?(2)
Маринчо, бекяр-авджийче,
песента дума, нарежда:(2)
Койт'има любе романка
бел'Яна да не задява,
бел'Яна да не задява,

бел'Яна бела българка!

Песента е по влашка мелодия, текст
Марин Денов

Б. Чула съм либе, разбрала

Чула съм, либе, разбрала
от моите дружки, че майка ти не щяла
и ще ни раздели.(2)
Ний е лесно, първо либе,
лесно щем раздели,
ама мъчно, първо либе,
ще да се забравим.(2)
Кога Дунава пресъхне,
на поле да стане,
орачи да го разорат,

лозе да насядат. (2)

Лозето да даде, либе,

само жълто грозде,

гроздето да стане, либе,

на хубаво вино,

та да се напием, либе,

белким се забравим!

Песента е вариант на стара беленска
песен, пригодена за хороводна и
изпълнена от Марин Денов

В. ПОКАЧИ СЕ ЙОВКА

Покачи се Йовка на дърво петровка, (2)

ябълки да бере, дружки да събере.(2)

Припев:

Тука Йовка, тамо Йовка, няма я момата,

оле Боже, о мой Боже, то така не
може.(2)

Тръгнали ергени, Йовка да намерят,

Следвайки последователността на горе изписаните селища, в следващите редове ще бъде представена събраната по време на направените проучвания информация за село Бяла вода.

Към 2016 година населението съставлява от 314 души по постоянен адрес и 330 по настоящ адрес. Според данни от 15 март 2024 година, населението е 277 души. Информацията може да се види в табличен вид в таблица 4.

тя била в мазето таман до бурето.(2)

Припев:

Тука Йовка, тамо Йовка, няма я момата,

оле Боже, о мой Боже, пила е горката.(2)

Айде моме Йове, да копаем лозе,

ох, не мога днеска, че тресе ме треска.

Припев:

Тука Йовка, тамо Йовка, няма я момата,

оле Боже, о мой Боже, болна е горката.(2)

Айде моме Йове, д'идем на сборове,

чакай да надена новата премена!

Припев:

Тука Йовка, тамо Йовка, няма я момата,

оле Боже, о мой Боже, първа на
хората.(2)

Песента е по народен текст от Беленския
фолклор

Таблица 4

Година	Население по постоянен адрес
2016	314
2024	277

Основният поминък е земеделието, като жителите се занимават с отглеждане на различни култури и животновъдство.

До 2020 година етническото население на селището е основно и само от българи, изповядващи православно християнство. През последните няколко години в селото се заселват и представители на други етнически групи – роми и турци.

Песните, които са запазени в село Бяла вода са:

Песен с любовно-женитбен характер

А. Три вечери на Дунава

Три вечери на Дунава

съм те либе чакала,

ти не доди, де ли беше,

що не доди либе?

Що не доди либе ле,

що не доди джанъм,

конче ли си загуби,

или ме разлюби?

Знайш ли, мама лоши думи

за теб чула, либе ле,

мене либиш, втора лъжеш,

вярно ли е либе ле,

право ли е душо,

мойте думи либе ле,

друга да ги слуша?

Месечинка рог подала

Съм си либе тръгнала,

Дунав текна, мътни води

та абер проводих:

Малка мома либе ле,

като росно цвете,

сутрин китка весела,
вечер повехнала.

Коледарски песни

Б. Седнала ми е Божа майка

Седнала ми е коладе ле, коладе ле,
Божа майка, мой добро ле коладе ле,
На сред пътиц, коладе ле, коладе ле.
Върху друмиц, мой добро ле, коладе ле,
да си чака коладе ле, коладе ле,
свой го сина, мой добро ле коладе ле,
не дочака коладе ле, коладе ле,
свой го сина коладе ле, коладе ле,
най-дочака коладе ле, коладе ле,
ред войници мой добро ле коладе ле,
коладе ле.

Божа майка коладе ле, коладе ле,
ги запитва мой добро ле, коладе ле,
коладе ле,
като идите коладе ле, коладе ле,
тамо горе мой добро ле коладе ле,
не видяхте ли коладе ле, коладе ле,
мой го сина, мой добро ле, коладе ле,
ред войници коладе ле, коладе ле,
отговарят мой добро ле, коладе ле,
и да видим коладе ле, коладе ле,

не познаваме мой добро ле коладе
ле,

божа майка коладе ле, коладе ле,
отговаря мой добро ле, коладе ле,
той ми е личен коладе ле, коладе
ле,
личен и приличен мой добро ле,
коладе ле,
на чело му коладе ле, коладе ле,
ясно слънце мой добро ле, коладе
ле,
на гърди му коладе ле, коладе ле,
ясен месец мой добро ле, коладе
ле,
на плещи му коладе ле, коладе ле,
ясни звезди мой добро ле, коладе
ле.

В. Похвали се жълта дюлка

ПОХВАЛИ СЕ ЖЪЛТА ДЮЛКА,
КОЛАДЕ ЛЕ,

ДАНОР БАНОР ДАН
ВОЙВОДА, КОЛАДЕ ЛЕ,

Я ДЪМ ДЮЛКА МИРИЗЛИВКА
КОЛАДЕ ЛЕ,

ДАНОР БАНОР ДАН ВОЙВОДА
КОЛАДЕ ЛЕ,

МЕН МЕ БЕРАТ МАЛКИ МОМИ
КОЛАДЕ ЛЕ,

ДАНОР БАНОР ДАН ВОЙВОДА
КОЛАДЕ ЛЕ,

ТА МЕ СЛАГАТ У КОПНИЧКИ
КОЛАДЕ ЛЕ,

ДАНОР БАНОР ДАН ВОЙВОДА
КОЛАДЕ ЛЕ,

ТА МЕ НОСЯТ ПО ЧЕШМИЦИ
КОЛАДЕ ЛЕ,

ДАНОР БАНОР ДАН ВОЙВОДА
КОЛАДЕ ЛЕ,

ПО ЧЕШМИЦИ ПО МОМЦИТЕ
КОЛАДЕ ЛЕ,

ДАНОР БАНОР ДАН ВОЙВОДА
КОЛАДЕ ЛЕ,

ПРЕД МОМИТЕ, ПРЕД МОМЦИТЕ
КОЛАДЕ ЛЕ,

ДАНОР БАНОР ДАН ВОЙВОДА
КОЛАДЕ ЛЕ,

ПОХВАЛИ СЕ РАН БОСИЛЕК
КОЛАДЕ ЛЕ,

ДАНОР БАНОР ДАН ВОЙВОДА
КОЛАДЕ ЛЕ,

Я СЪМ БИЛКА МИРИЗЛИВКА
КОЛАДЕ ЛЕ,

ДАНОР БАНОР ДАН ВОЙВОДА
КОЛАДЕ ЛЕ,

МЕН МЕ БЕРАТ МАЛКИ МОМИ
КОЛАДЕ ЛЕ,

ДАНОР БАНОР ДАН ВОЙВОДА
КОЛАДЕ ЛЕ,

ТА МЕ БОДАТ ПО ПЗВИЦИ
КОЛАДЕ ЛЕ,

ДАНОР БАНОР ДАН ВОЙВОДА
КОЛАДЕ ЛЕ,

ТА МЕ НОСЯТ ПО СЕДЕНКИ
КОЛАДЕ ЛЕ,

ДАНОР БАНОР ДАН ВОЙВОДА
КОЛАДЕ ЛЕ,

ПО СЕДЕНКИ, ПО БЕЛЕНКИ
КОЛАДЕ ЛЕ,

ДАНОР БАНОР ДАН ВОЙВОДА
КОЛАДЕ ЛЕ,

ТУКА ПЕЕМ, БОГА МОЛИМ
КОЛАДЕ ЛЕ,

ДАНОР БАНОР ДАН ВОЙВОДА
КОЛАДЕ ЛЕ,

КОЛКО ЗВЕЗДИ В ЯСНО НЕБЕ
КОЛАДЕ ЛЕ,

ДАНОР БАНОР ДАН ВОЙВОДА
КОЛАДЕ ЛЕ,

КОЛКО ТРЕВИ В РАВНО ПОЛЕ
КОЛАДЕ ЛЕ,

ДАНОР БАНОР ДАН ВОЙВОДА
КОЛАДЕ ЛЕ,

ТОЛКОЗ ЗДРАВЕ В ТАЯ КЪЩА
КОЛАДЕ ЛЕ,

ДАНОР БАНОР ДАН ВОЙВОДА
КОЛАДЕ ЛЕ.

Г. ЗАМЪЧИЛА СЕ БОЖА МАЙКА

ЗАМЪЧИЛА СЕ БОЖА МАЙКА
ОТ ИГНАЖДЕН ДО КОЛЕДА,
ДА СИ РОДИ МЛАДА БОГА,
РОДИ БОГА НА КОЛЕДА.
ПА СЕ ЧУДИ БОЖА МАЙКА,
ЧЕ СИ НЯМА КРЪСТНИК ДА КРЪЩА,
ЧЕ ПОВИКА БОЖА МАЙКА,
ЧЕ ПОВИКА СВЕТ ДИМИТЪР
ТОЙ ДА КРЪЩА МЛАДА БОГА.
СВЕТ ДИМИТЪР ОТГОВАРЯ:
АЗ НЯМАМ ОЧИ БОГА ДА ГЛЕДАМ
КАМО ЛИ БОГА В РЪЦЕ ДА ВЗЕМА
ЧЕ ПОВИКА БОЖА МАЙКА,
ЧЕ ПОВИКА СВЕТ ИВАНА,
СВЕТ ИВАНА КРЪСТИТЕЛЯ,
ТОЙ ДА ДОЙДЕ, ТОЙ ДА КРЪЩА,
ТОЙ ДА КРЪЩА МЛАДА БОГА,
ЧЕ ГО ТЮШНА ПО РЕКАТА,
ПО РЕКАТА ЙОРДАНОВА
ТУКА ПЕЕМ, БОГА МОЛИМ:

КОЛКО ЗВЕЗДИ В ЯСНО НЕБЕ,
КОЛКО ТРЕВИ В РАВНО ПО,
ТОЛКОЗ ЗДРАВЕ В ТАЗ КЪЩА.

Д. ПРОВИКНАЛА СЕ ВИША ГЪРКИНЯ

Провикнала се виша гъркиня,
от висок чардак, от дебел миндер.
Кой ще се еме, еме и наеме,
да си насади по море лозе,
по море лозе, по брегом дюли,
той ще си вземе виша гъркиня.
Най се е ело, ело и наело,
че се наело момче латинче,
да си насади по море лозе,
по море лозе брегом дюли,
вечер насади, сутрин набере,
кошница грозде, тестемел дюли,
че си е взело виша гъркиня.

Е. ИЗРАСЛО МИ ДЪРВО ЗЕЛЕНО

Израсло ми е дърво зелено,
израсло ми е край Черно море.
И под дървото божа трапезка.
Около трапезката все възврет
светци,

все възврет светци, все ядат и пият.

Все ядат и пият, сал един го няма.

Сал един го няма, ей го и той иде.

Ей го и той иде Свет Илия.

На рамо му е приклепан наджак,

на кръста му е крива брадвица, във ръка
му е остра теслица.

Като пристигна под дърво зелено,

като пристигна махна и отмахна.

Като повтори и го отсече,

като потрети и го натрупи,

че го натвари на два кораба,

че го закара у Цариграда,

у Цариграда, у Милкини двори.

Третото проучено населено място от Община Белене е село Деков. То се намира на 5 км от общинския център – град Белене, в посока Плевен, на надморска височина от 47 метра.

От извършеното през 2024 година преброяване, населението е от 382 души. Религиозната принадлежност на населението е източноправославно християнство. По отношение на етническия състав, в селището живеят по-голяма част българи, а в последните години и представители от ромски етнос.

Песните, които са запазени в село Деков са:

Блаженка

Ой ви момци коледари,

славете Богу дружина,

че сме рано ранили,

че сме късно къснили,

че сме тъмни гори преобродили,

че сме мътни води прегазили,

да бъде дружина!

Да бъде!

И най-накрая отидохме при най-стар
станеник,

та взема китка ключове,

че ни отвори златен сандък,

та ни дари добра дара

вит превит кравай!

Да бъде, дружина!

Да бъде!

Колкото са зърна в него млети,

толкоз берекет в тази къща,

колкото звезди в ясно небе,

толкоз здраве в тази къща,

Да бъде дружина!

Да бъде!

А. Коледарска песен

Разшета се Дойна снаха Коладеле,
На Дойнови равни двори Коладеле.
С метла мете, с чехли тропа коладеле,
с чехли тропа, с гривни дрънка Коладеле.
Да събуди по-стар свекър Коладеле,
по-стар свекър и свекърва Коладеле.
Стани, стани по-стар свекър Коладеле,
по-стар свекър и свекърва Коладеле.
На портите ти добри гости коледари,
Коладеле.
Отговаря по-стар свекър, Коладеле,
нек да дойдат, нек да влязат, Коладеле.
Тяхната дарба твърде малка, Коладеле.
Твърде малка, превит кравай Коладеле.
Превит кравай, ведро винце.

Б. Коледарска песен

Стани Нине Господине.

Посрещни ни, почерпи ни,

че ти идем добри гости,

добри гости Коледари.

Отвори си чемшир порти.

Подари ни добра дара,
добра дара, превит кравай.

На кравая ясно слънце.

Ой Коладе, коладеле.

В. Коледарска песен

Ние идем да честитим Коледа
Ние идем да честитим коледа
Радост здраве да настъпят в този дом
Радост здраве да настъпят в този дом
От Бога Ви много здраве селяни
От бога Ви много здраве селяни
А от нази игри песни веселби
А от нази игри песни веселби

Информатор: **Наташа**
Георгиева, кмет на село Деков

Село Кулина вода е разположено в Централна Северна България, община Белене, област Плевен. Намира се на 15 километра от град Белене по пътя за град Никопол, като се отбива от главния път в продължение на 5 километра. Надморската височина е 99 метра.

По данни от 15 март 2024 година, населението наброява 125 души. Общността съставлява българско население и изповядване на източноправославно християнство.

Тук, както и в споменатите по-горе селища, основният поминък на населението е земеделието.

Песните, които са запазени в село Кулина вода са:

А. Що ми е писмо не пишен (народна песен - любовна)

Що ми е писмо, ти не пишеш,
що не ме спохождаш?

Дали време нямаш любе или друга
любищ?

Или друга любиш, любиш да я вземеш?

Дано два дни да я водиш и да я заровиш,
и при мен пак да дойдеш и аз да ти
откажа.

Аз да ти откажа любе,
както ти на мене.

Погледни на изток любе,
наща къща нова,
и си спомни мило либе,
наща първа среща.

Б. ЧУЛА СЪМ ЛИБЕ, РАЗБРАЛА (народна песен - любовна)

Чула съм либе разбрала.

Че майка ти ме нещяла,
че майка ти ме нещяла

и иска да ни раздели.

Ний ще се либе разделим,

когато Дунав пресъхне,

суха поляна да остане,

орачи да го изорат

и с лозе да го посадят.

Лозето грозде да даде,

гроздето вино да пусне,

да пия, да се напия,

дано те либе забравя.

В. ОЙ, СЛАВЕЙ ПИЛЕ (народна песен - любовна)

Ой, славей пиле,

мъничка душице

и в огън горя денем и нощем

зарад твоего лице.

Твоего лице винаги пред мене

и в ръка държиш букет от рози,

от този букет венец да извиеш,

венец да извиеш, мене да завиеш,

че аз ќе умра, ако теб не взема.

**Г. КОЙТО МЕ ЧУЕ ДА ПЕЈА, АЗ
ГРИЖИ НИМАМ (народна песен –
любовна)**

Аз самичка си знај мојта грижа на
сърце,

снощи за вода отидох,

първо си либе там сварих,

с друга се разговаря,

с моя пръстен се менява.

Аз му нищо не рекох,

само го люто прокълнах.

Да даде Господ

през пръстен да прониже

и там да му е широко,

в гърне със стълба да влиза

и там да му е дълбоко.

На петак турски да сяда

и там да му е широко.

Под сламка на сянка да сяда,

тя да му е голяма.

**Д. СЛЪНЦЕТО ТРЕПТИ, ЗАХОЖДА
(народна песен)**

Слънцето трепти, захожда,

там има мома заспала,

не била мома заспала,

най била умряла.

На голям празник тъкала,

на голям празник Ермия,

змия се с мома борила,

змия на мома надвила,

руса е коса препасла,

черни и очи изпила

и сърце и гнездо извила

и в гнездо пъстри яйца.

Змия на мома думала:

що не ти е майка ти цярила,

на зелен гушер главата,

на водна видра сърцето,

на дива коза ярето,

на дива овца млякото.

**Е. ТУК МИ КАЗАХА ЛАЗАРЕ
(лазарска песен)**

Тук ми казаха, Лазаре, мома хубава ,

мома хубава, Лазаре, мома гиздава.

Навън да излезе, Лазаре, да я питаме,

да я питаме, Лазаре, сгодена ли е.

Ако е сгодена, Лазаре, да я венчаем,

да я венчаем, Лазаре, наврѣх Гергьовден.

Наврѣх Гергьовден, Лазаре, шарено
агне.

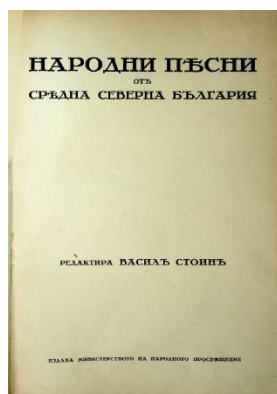
Шарено агне, Лазаре, с руйно вино.

мома хубава, Лазаре, мома гиздава.

С руйно вино, Лазаре, мома хубава,

Село Петокладенци е село в Северна България. То се намира в община Белене, област Плевен. Отстои на 25 км южно от гр. Белене и на 49 км североизточно от гр. Плевен.

Песните, които са записани за село Петокладенци са:

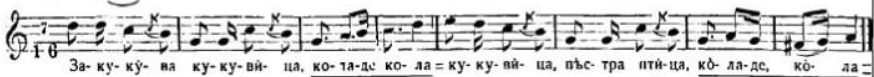

В азбучния показател на всички изследвани населени места от автора се открива информацията за село Петокладенци, Свищовско (б.а. днес Беленско).

120. с. Петокладенци, Свищовско — № № 80,
211, 284, 618, 626, 795, 894, 910, 959, 1011, 1014,
1304, 1363, 1420, 1501, 1517, 1959, 2264, 2286, 2292.—
Записалъ В. Стоинъ, априлъ 1929 г.

Божата майка и кукувицата
(коледна)

М. М. = 50 80.

За-ку-кѹ-ва ку-ку-ви-ца, ко-та-де ко-ла = ку-ку-ви-ца, пѣс-тра пѣ-ца, ко-ла-де, ко-ла =

Закукува кукувица, колада, кола =	Вѣф коритце чамширово, Чамширово, позлатѣно, Позлатѣно, посребрѣно?*	През два рѣта калинови, Калинови, малинови.*
Кукувица пѣстра птица, колада, кола =	Обали се кукувица, Кукувица, пѣстра птица:	Ой ви вази, два офчара, Я вземете сѣкирите,
Жално мило на разбѹда, Обажда се Божѣ майка:	— „Ой та тѣбе, Божѣ майка, Ас кукѹвам жално мило,	Насечете коли дренѹви, Коли дренѹви, пѣрти исѣнѹви,
— „Ой та тѣбе, кукувице, Кукувице, пѣстра птица,	Жално мило на разбѹда, Да събѹда два офчара,	Заградете сиво стадо, Та издѹйте сиво стадо,
Цѹо кукѹван жално мило, Жално мило на разбѹда,	Два офчара, два другара, Че им офиѣ преминали	Потсирете сир сирѣ, Да нахраним пѣтниците,
Та събѹди млади Бѹга		Пѣтниците сѣботници.*

Пѣлм Павелъ Павловъ, 40 год. и Николай Д. Еневъ, 45 год., с. Петокладенци, Свищовско.

*1) ЛАНКИНИ = ПИТКИ ВЪ МАСЛО

(жътварска)

211.

М. М. $\text{♩} = 70$

Же-на-ла я Рат-ка, же-на-ла, же-на-ла ни се ис-пра-ви-ла

Жеңала я Ратка, жеңала,
 Жеңала, не се исправила.
 На край се ляго исправила
 Ръкойка на сноп да турн.

Оддолу идат три турци
 И те на Ратка думаха:
 — „Я ми дай, Ратке, бъклето,
 Студена вода да пия.“
 Ратка на турчин говори:

— „Махни се оттук, гурчине,
 Че ази турчина мразя
 По пътя да го срешна,
 Камо ли с вода да го поя.“

Пѣли Кирина Лазарова и Санда Ив. Макавеева, моми, с. Петкладенци, Свищовско.

(себѣнкарска)

284.

М. М. $\text{♩} = 120$

Ма-рия-ка бас се бя-сп-ла със три-ма тур-ци

ям-бля-ци, а-но ма-ри, мф-рѣ-то да си пре-пу-ва

Марийка бас се басыла
 Със трима турци ямболи
 Морето да си преплува, 2)
 За два дукяна премяна.
 Майка Марийки думаше:
 — „Не си живото залагай,
 Не си главата затривай,
 Морето колкото широко,

Два пъти по е дълбоко.“
 Марийка майка не слуха,
 Та си косата расплела
 И се ф морето фърлила.
 На гергьовден се фърлила,
 На димитровден исплувала,
 И си баса спечелила
 За два дукяна премяна.

Пѣли Кина Лазарова и Санда Ив. Макавеева, моми, с. Петокладенци, Свищовско.

618.

М. М. $\text{♩} = 40$

Ви-ла се я ло-за ни-не-на, плас-ла съ я бра-дѣ жи-тѣ-на

Вила се я лоза вишеца,
 Плела се я брадѣ житца.
 Голяма се свадба задигна.
 Когă за булка трѣгнаха,
 Вииши, черѣши цѣфгяха,

Когă за булка стѣгнаха,
 Тамо съ ѣли и пили
 Додѣт съ булка дѣгнаха..
 Като съ булка дѣгнаха,
 Булка си жално заплака,
 Свадбари на булка говорят:

— „Я мълчи, булка, не плачи,
 Бащини двѣри широки,
 Свѣкрови двѣш по-широки.
 Бащина кѣща висока.
 Свѣкрова двѣш по-висока.“

Пѣли Кирина Лазарова и Санда Ив. Макавеева, моми, с. Петокладенци, Свищовско.

626.

М. М. $\text{♩} = 50$

За-любих, май-та ма-мо, га-бро-фи, съз-бе-ли арѣ-хи, ма-мо, ру-мѣн-ки

Залюбих, мила мамо, габрофи,
 Съз бели дрѣхи, мамо, румѣнки.
 Със сѣни сокмани божурлѣченки.
 Ергѣнлѣк, мила мамо, пашалѣк.
 Моминство, мила мамо, везирство.
 Дордѣ е ергѣн, мамо, при баща,

Той носи калпак, мамо, на челѣ.
 Дордѣ е момă, мамо, при майка,
 Тя бива, мамо, бѣла я червѣна.
 Та шом се, мамо, ужѣни
 Тя става жѣлта, мамо, кет дѣля.

Пѣта Петкана Петкова, 34 год., с. Петокладенци, Свищовско.

(на трапеза)

795.

М. М. ♩ = 320

Ка-кво ми се чу-е го-ре па пак го-ре, го-ре па пак го-ре, до-ло фли-ва-де-то

Какво ми се чуе
Горе па пак горе. (2)
Долу фливадето?

Тънка свирка свиря.
Ситно хоро тропя.
Колан, гирдан: трак трак.

Жълти чехли: шляп, шляп,
Бели ръце кършат,
Ситно хоро тропят.

Пълн Георги Даскаловъ 47 год., с. Петокладенци Свищовско.

(коледна — на бомикина)

894.

М. М. ♩ = 60

По-хва-ли се Па-вел бо-ле-рин ся ко-ла-де-ле, мой ко-ла-де-ле

Похваля се Павел болерин,
Ей кол-де-ле, мой кол-де-ле,
Че си има сребърно двори,
Сребро двори, златни столове,
Златни столове, писана кѹна,
Писана кѹна з дѣвет паѹна,
З дѣвет паѹна, з дѣвет павйши

З дѣвет павйши и дѣвет павѣнца.
Как го е зачул цар Костадин.
Зчул го е и одговаря:
— „Какъ е този Павел болерин,
Од де дз има сребърно двори,
Сребърно двори златни столове,
Писан кѹна з дѣвет паѹна,
З дѣвет павйши и дѣвет павѣнца?“

Павел болерин одговаря:
— „Аз се си имам сребърно двори,
Сребърно двори, златни столове,
Златни столове — монтѣ вол-де-ле,
Писана кѹна — монтѣ булка,
Дѣвет паѹна — монтѣ син-го-ве,
Дѣвет павйши — монтѣ снѣ-жи-ци.
Дѣвет павѣнца — монтѣ вѣ-ѹ-ци.“

Пълн Павелъ Павловъ, 40 год. и Никола Д. Еневъ, 45 год., с. Петокладенци, Свищовско.

(коледна)

910.

М. М. ♩ = 60

Ио-ф-ча-р ста-до ма-ми, мой до-бро ле, ко-ла-де-ле,
ма-ми и раз-ма-ми, мой до-бро ле ко-ла-де-ле

Иофчар стадо мамѣ,
Моя добро ле, кол-де-ле,
Мами и размами
Моя добро ле кол-де-ле.

С меден кѹвал свиря
Сиво стадо реди
Като на момѣ косѣ,
Като на ергѣн перчийн.

Пълн Павелъ Павловъ, 40 год. и Николай Д. Еневъ, 5 год., с. Петокладенци, Свищовско.

318

з) изъ жѣтварския животъ

Търси жѣтварки

(жѣтварска)

959.

М. М. ♩ = 200

Слън-ци-то треп-ти, за-о-дя Пе-тър си ко-нѹ из-во-ди

Слънцито трепти, за-о-дя,
Пѣтър си коня изводи, (2)
На друго село от-о-дя,
Жѣтвари Пѣтър да търси.
Търсил ги и ги намѣрил.
На фсяка момѣ пѣя да-де,
На Нѣда да-де два нѣя.
Слет фсяка момѣ ред вървай,
След Нѣда вървѣт два рѣда.

Пълн Кирина Лазарова и Санда Ив. Макавеева, моми, с. Петокладенци, Свищовско.

(жътварска)

1011.

М. М. ♩ = 200

Бли-зо, бли-зо кра-йо, на кра-я да фти-да

Близо, близо крайо,
На края да фтида,
Че на края имаСянка горунева,
Пот сянката има
Млади волвари (2)Свирки, урки правят,
Урката на Станка,
Свирката на Станча.

Пѣла Петкана Петкова, 34 год., с. Петокладенци, Свищовско.

Донка при овчаритѣ

(вечеръ — на връщане отъ нива)

1014.

М. М. ♩ = 110

За-мрък на-ла п Дан-ка зад го-ра зе-лѣ-на

Замръкнала я Донка
Зад гора зелена. (2)
Край вода студена,
Зад вехти кошари,
Въз млади офчери.
Офчери Донка думаша:
— „Я ила, Донке я ила.“Я ила да вечеряме.
— „Вечеряйте, офчери,
Ас съм вечеряла.
Ази много бързам
На нива да ида,
Нива да дожъна,
Друга лъ зажена“И да я дожена.
Ф село да отида
Ис пенджур да влезе,
Ф тенджур да бръкна,
Кожал да измъкна
И цял да го глътна “

Пѣли Кирина Лазарова и Санда Ив. Макавеева, мом. с. Петокладенци, Свищовско.

Машеха деца не гледа

трапезарска

1304.

М. М. ♩ = 240

О-ста на Ко-льо млад до-вец млад до-вец съз две де-чя-ца,

де-чи-ца до две близ-не-та, близ-не-та Рат-ка и Рай-ка

Остана Кольо млад довец.
Млад довец съз две дечица,
Дечица до две близнѣта,
Близнѣта Ратка и Райка.
Помислил лъ се ожени.
Машеха деца не гледа.
Ходил е довец три години.Тръгна довица да търси
Не си довица намѣри,
Ами си мома намѣри,
Първата, най-хубавата.
Тя го попита най-напрет:
— „Имаш ли, Кольо, дечица?“
— „Нямам си, либе, дечица.“Че стана Кольо, отиде,
Дечица да си прекрие
У дома на сайвана.
Когато било трѣти ден,
Кольо се сети за децата
И ги на сайвана потърси.
Там си деца нямаше.

Пѣла Петкана Петкова, 34 год., с. Петокладенци, Свищовско.

(седѣнкарска)

1363.

М. М. ♩ = 80

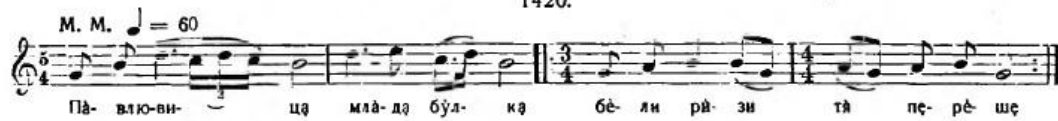
Се кат си дой-да, Нац-ке те, се бол-на ле-жѣш, се бол-на ле-жѣш, Нац-ке те, гла-ва не ди-гаш

— „Се кат си дойда, Нацке ле.
Се бола лежѣш (2)
Глава не дигаши
Мѣн да погледнеш,
Мѣн да попиташи,
Че ас си ида
От Цариграда (2)
От Узун-пазар. (2)
Узун чаршия.
От там ти носяТѣшко имане, (2)
Жълти жълтици, (2)
Бѣли грошовѣ.
— „Пуси остана
Тѣшко имане,
Жълти жълтици
Бѣли грошовѣ
Когато си нямам
От сърце рожба, (2)От Бога дърба “
— „Я мълчи, Нацке ле,
Мълчи, не плачи,
Ас ще отида
Въф Цариграда,
Там ще поръчам
Детѣ от злато, (2)
Людка от сребро.
— „Пусто остана, Павли ле,Детѣ от злато, (2)
Людка от сребро
Детѣ от злато
Мамо не казва, (2)
Ляб да происка.
Когато го кѣпя.
То не заплаква,
Когато го люлея,
То не се смѣе.“

Пѣли Кирина Лазарова и Санда Ив. Макавеева мом. с. Петокладенци, Свищовско.

Недоволна оѣ свекърва кавгаджийка
(седѣнкарска)

1420.

Пѣ- влю-ви- ца мла-да бѣл- ка бѣ- ли рѣ- зи тѣ пе- рѣ- ше
Пѣвлювица млада бѣлка Кавгаджийка, махнаджийка. Когѣ згѣтвѣ, тѣ не ялѣ
Бѣли ризи тѣ перѣше, (2) Когѣ перѣ, препира го, Когѣ срѣшам, преварва мѣ,
Кат перѣше жално мило, Когѣ метѣ премита го, Когѣ испращам, поттиква мѣ.
Жално мило тѣ редѣше: Аман, Бѣже, зла свекърва, Аман, Бѣже, зла свекърва,
— Аман, Бѣже, зла свекърва. Зла свекърва кавгаджийка Зла свекърва кавгаджинка,
Зла свекърва, кавгаджийка. Кавгаджийка, махнаджийка, Кавгаджийка, махнаджийка.

Пѣль Георги Даскаловъ 47 год., с. Петокладенци, Свищовско.

(трапезарска)

1501.

Ле- жа- ла я Рѣт-ка, бе бол-на цѣ-ли ми дѣ-вет го-ди-ни, дѣ-сѣ та- та ѣ под-бра-ла
Лежала я Рѣтка, бе, болна Цѣли ми дѣвет години, Дѣсетата ѣ подбрала.
Рѣтка и вѣче натѣгна, Жалби и сърце стискало, Та ги ѣ душѣ забило,
Цѣли ми дѣвет години, По врачки и по церачки, Стѣга стѣ пари давали,
Рѣтка и вѣче натѣгна, Я ѣ си млала загина. Да идеш, майко, да викнеш
Жалби и сърце стискало, Да идеш, майко, да викнеш Мойте вѣрни другѣрки,
Та ги ѣ душѣ забило, Марика я Рѣтка двѣнките, Да дойдат, майко, при менѣ,
Тѣ на майка си продума: —, Мамѣ ле, стара майчице, Да дойдат, майко, при менѣ,
—, Мамѣ ле, стара майчице, Да дойдат, майко, при менѣ, И сѣ ѣд душѣ ѣдделила.

Пѣль Павелъ Папловъ, 40 год., с. Петокладенци, Свищовско.

(жѣтварска)

1517.

Ма-ри Не-да, бя-ла Не-да, що си пѣ-ла снѣш-на во-да
Мари Неда, бяла Неда, Що си пѣла снѣшна вода, Снѣшна вода гиранѣва,
Снѣшна вода гиранѣва, Гиранѣва, кладѣнчѣва, Че си испѣла пѣстра змий,
Че си испѣла пѣстра змий, Пѣстра змий пѣпилява? На сърце ти гняздо вила,
Пѣстри змий пѣпиляви.

Пѣли Кирина Лазарова и Санда Ив. Макавѣсѣва, момѣ, с. Петокладенци, Свищовско.

Крава вола надорава

(коледна)

1959.

М. М. ♩ = 360

Рас-ше-та сѣ мал-ка мо-ма, ко-ла-де ле, мал-ка мо-ма Ива-но-ва сѣ-стра, ко-ла-де ле

Расшета сѣ малка мома,
коладѣ ле.
Малка мома Иванова сестра,
коладѣ ле,

Расшета сѣ, растрѹли сѣ,
Да си изведѣ братом коня,
Че го изведѣ на напоѣ,
На напоѣ тих бѣл Дунаф,
Оддолу ѣлат гѣмиджий
Че си стѣпа малка мома,
Малка мома на бѣл камък.
Талѣз бѣе, кон сѣ сѣпа,
Че го отърва малка мома,
Братом коня рѣнин коня,
Малка мома покрай тѣча,
Покрай тѣча, гласом вика:
— „Лѣле вѣри, гѣмиджий,
Я вѣрдѣте да загърнем,
Да загърнем тих бѣл Дунаф.
Да оловим братом коня.

Братом коня, рѣнин коня.
Щѣ ви дарѣ з добра дѣрба,
Добра дѣрба шити ризи,
Шити ризи, дѣвет ризи.“
Гѣмиджий тѹи не слѹшат,
Тѣ си карѣт, кѣкто си карѣт.
Малка мома покрай тѣча,
Покрай тѣча гласом вика:
— „Лѣле вѣри, гѣмиджий,
Я вѣрдѣте да загърнем
Да загърнем тих бѣл Дунаф,
Да оловим братом коня,
Братом коня, рѣнин коня,
Щѣ ви дарѣ з добра дѣрба,
Добра дѣрба, малка мома.“
Гѣмиджий тѹи си слѹшат.
Заградѣхѣ тих бѣл Дунаф,
Оловихѣ братом коня,
Изведѣхѣ го на сѹх пѣськ.
Уловѣ го малка мома,

Че си стѣпи на бѣл камък,
Че сѣ на кон тѣ вѣскаѣй.
Гѣмиджий я потпѣтват:
— „Мѣри мѣме, малка мѣме,
Дѣржиш ли си на дѹмата?“
Малка мома одговѣря:
— „Крава вола надорава,
Мома момък надѣлѣгва.“

Пѣли Павелъ Поповъ, 40 год. и Николай Д. Еневъ 45 год., с. Петокладенци, Свищовско.

(коледна)

2264.

М. М. ♩ = 360

По-фа-ли сѣ до-бѣр ю-нак, ко-ла-де ле, до-бѣр ю-нак здо-бра ко-ня, ко-ла-де ле

Пофѣлил сѣ добѣр юнак,
коладѣ ле,
Добѣр юнак з добра коня,
коладѣ ле,
На чѣшмата пред момѣте,
Че си ѣмѣл добра коня,
Добра коня, хранѣн коня:
За ден обѣжда цяла зѣмѣ,
За нощ обѣжда цяло небѣ,

От планина на планина,
Обѣт чѣне в Дряно полѣ,
И там конѣк не дочѣна
От планина на планина.
За икиндѣя вѣф Софѣя,
За вѣчѣра вѣф П. зарджѣк.
Кон юнака одговѣря:
— „Мѣйте крака дѣби не сѣ,
Мѣйте снага мѣмор не ѣ,
М. ѣто сѣрце камък не ѣ,

Мѣйте очѣ звездѣ не сѣ.“
Юнак коня одговѣря:
— „Я си вѣрѣй, кѣкто си вѣрѣш
Я си тѣгли по-ѣтѣтък,
По-ѣтѣтък до Крѣтѣво,
Там си ѣмам пѣрѣво либѣ,
Пѣрѣво либѣ Ангѣлина,
Зачѹл сѣм си. че сѣ зѣдѣло
За хилѣда вѣги грѣвѣни,
За малѣшка мѣлѣн прѣстѣн.“

Пѣлъ Павелъ Павловъ, 40 год., с. Петокладенци, Свищовско.

Десетъ любета

(седълкарска)

2286.

М. М. ♩ = 140

За-лю-бих си пър-во лю-бе пър-во-то ми н-й-мил-но, най-сви-но

Залюбих си първѫ любѣ

Първѫто ми най-мѣ нѣ, най-свилнѣ.

Залюбих си фторѫ любѣ.

Фторѫ, първѫ, първѫто ми най-мѣлнѣ, най-свилнѣ.

Залюбих си трѣто любѣ,

Трѣто, фторѫ пър. ѣто ми най-мѣлнѣ, най-свилнѣ.
(и т. н. до десето любѣ.)

Пѣль Любенъ Тодоровъ, 23 год. с. Петокладенци, Свишовско.

2292.

М. М. ♩ = 70

Клѣт да ѣ, мѣ-мо, и про-клѣт тоѣ, коѣ-то лѣ-би двѣ мо-мѣ,

и двѣ-тѣ, ма-мо, ѣднѣ ма-ха-ла: Ан-ка и Стѣн-ка двѣн-ки-тѣ

Клѣт да ѣ, мамо и проклѣт,
Тоѣ коѣто лѣби двѣ ѣмѣ,
И двѣтѣ, мамо, ѣднѣ махѣла:
Анка и Стѣнка двѣнкѣтѣ.
Люби ги Стѣнѣ, лѣга ги
И двѣтѣ, мамо, нѣ веднѣш
И двѣтѣ, мамо, еднѣш.
Че стѣнѣ сутринѣ ранѣ,

Че ѣтиѣ в Анкини пѣрти,
Хѣм хлѣпа Стѣнѣ, хѣм трѣпа:
— „Огѣри, Анке, ѣтвори,
Цигѣра да си запѣля
И другѣ да си направѣ.“
Анка ѣдвѣтрѣ гѣвори:
— „Не моѣ, любѣ, да стѣнѣ,
Фчѣра съм лѣзе копѣла,

Тѣшка мѣтика дѣгѣла,
Че мѣ ѣ ф крѣста смѣзал.
Я иди, Стѣнѣ, ф Стѣнкини,
Фчѣра ѣ ф сѣло стѣяла,
Бѣло ѣ платнѣ бѣлила.
Бѣли ѣ кракѣ мѣѣла,
Със рѣки сапѣн трѣяла
И за тѣбѣ ги глѣсила.“

Пѣль Павелъ Павловъ, 40 год., с. Петокладенци, Свишовско.

Последното селище от Община Белене, за което е събрана информация е село Татари. То се намира на 15 км югоизточно от общинския център – град Белене, а надморската му височина достига 56 метра.

В етническо отношение населението е българско, изповядващо източноправославното християнство, със идентичен поминък, като в останалите селища от Община Белене. По данни от 15 март 2024 година населението наброява 203 души.

Информацията на този етап по отношение на шевици и песни е оскъдна, поради незнание от страна на информатори и писана литература по въпроса.

След Освобождението развитието на Татари е свързано с основния поминък – земеделие и животновъдство.

Песните, които са запазени в село Татари са:

А. Коледарска песен

Ой, Коледо, мой Коледо,
родило се Боже чедо.
Коладе ле, коладе ле
Кравай скача от полица,
ври в котлето кървавица.
Коладе ле, коладе ле.
Кажи бабо като лани на нас весело да
стане.
Коладе ле, коладе ле.
Бос, бос Коладе ле миу-у-у.

Б. За Васильовден местното население сурвакарската благословия я изпълнява на песен.

Сурва, сурва година,
весела година,
червена ябълка в градина,
жълт мамул на леса,
пълна кошара с агнета,
пълна къща с коприна,
живо, здраво
догодина,
догодина, до амина.

В. Лазарски песни

За малко дете
Лаленце се люлее, на зелени ливади,
не ми било лаленце, най-ми било
детенце.
Стани, стани детенце, да си видиш
лазарки,
как хубаво играят, жълти чехли
потропват,
шити поли развяват.
Обърни се, развий се и се Богу помоли.

За мома за женене

Тук ми казаха Лазаре, мома хубава,
мома хубава Лазаре, мома гиздава.
Навън да излезе Лазаре, да я питаме.
Да я питаме Лазаре, сгодена ли е.
Ако е сгодена Лазаре, да я венчаем.

Г. Песен при изпълнение на обичая „Пеперуда“, изпълняван при продължително засушаване.

Пеперуда ходеше
и се Богу молеше:
дай Боже дъжд, да се роди ръж...

Шевицата в облеклото – снимки

Тъкани от град Белене от сн. 1 до сн. 15

Сн. 1 Влашка престилка

сн. 2 и сн. 3 Дамски ризи, влашка

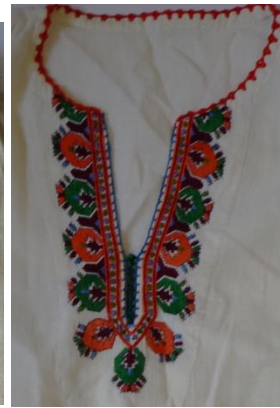
Сн. 4 Престилка

сн. 5 Престилка

Сн. 6 Мотиви от женски влашки престилки

Сн. 7, сн. 8, сн. 9 Части от шевица по женска и мъжка риза

Сн. 10 пешкир

сн. 11 престилка/шорц

Сн. 12 Шевица по полите на женска риза

Сн. 13 Пешкир

сн. 14 част от женска риза

Сн. 15 престилка/шорц

Тъкани от село Бяла вода от сн. 16 до сн. 22

Сн. 16 шевица по женска риза

сн. 17 престилка

Сн. 18 Шевица по полите на женска риза

Сн. 19 и сн. 20 Мотиви от шевицата на женска риза

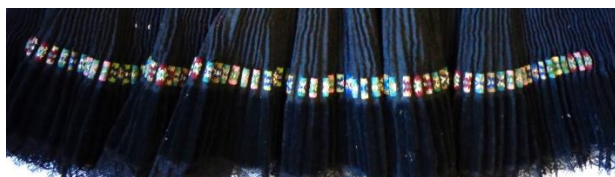
Сн. 21 Колан, тъкан на кори

сн. 22 пищимал/тъкменик

Тъкани от село Деков от сн. 23 до сн. 27

Сн. 23 Женски костюм сн. 24 шевица от женска риза Сн. 25 част от женска риза

Сн. 26 Пицимал

сн. 27 Престилка

Тъкани от село Кулина вода от сн. 28 до сн. 35

Сн. 28, сн. 29, сн. 30 Мъжки и женски народни носии

Сн. 31 и сн. 32 Мъжки и женски носии Сн. 33 тъкменик

Сн. 34 престилка

сн. 35 престилки

Тъкани от село Петокладенци от сн. 36 до сн. 39

Сн. 36 Певческата група от селото с традиционна носия

Сн. 37 Мъжка и женска народна носия

Сн. 38 престилка

Сн. 39 престилка

Тъкани от село Татари от сн. 40 до сн. 41

Сн. 40 Мъжки и женски народни костюми

сн. 41 женски костюми

Историческа справка, песенно творчество и шевицата в облеклото от Община Никопол и прилежащите ѝ села

Община Никопол се намира в североизточната част на област Плевен, Северна България, и обхваща площ от 416,582 км². По площ тя заема 5-то място сред 11-те общините на областта, което съставлява 8,95% от територията на областта. На север граници с река Дунав, която се отделя от Румъния, на изток от община Белене, на юг с община Левски, на югозапад с община Плевен, а на запад с община Гулянци.

Селища, които попадат на територията на общината са: гр. Никопол, с. Асеново, с. Бацова махала, с. Въбел, с. Дебово, с. Драгаш войвода, с. Евлогиево, с. Жернов, с. Лозица, с. Любеново, с. Муселиево, с. Новачене, с. Санадиново, с. Черковица. Таблица 5 съдържа информация за населението (по преброяване от 07. 09. 2021 г.) и площта на изброените селища.

Таблица 5

Населено място	Население (2021 г.)	Площ на землището км ²	Забележка (старо име)	Населено място	Население (2021 г.)	Площ на землището км ²	Забележка (старо име)
Асеново	204	18,916	Асенъво	Лозица	181	31,747	
Бацова махала	400	20,597		Любеново	136	18,717	Мършовица
Въбел	575	40,143		Муселиево	556	30,561	
Дебово	439	25,765		Никопол	2359	35,185	
Драгаш войвода	459	43,323	Ерменлуй	Новачене	901	63,314	
Евлогиево	62	13,920	Слатина	Санадиново	272	53,962	Сенадиново
Жернов	85	6,079	Джорно	Черковица	329	14,353	

				ОБЩО	6958	416,582	няма населени места без землища
--	--	--	--	-------------	-------------	----------------	--

Според данни от 2023 г., населението на общината е 6548 души, от които 3210 мъже и 3338 жени. Градското население е 2241 души, а селското — 4307 души.

Таблица 6 представя информация за числеността и дела на етническите групи според преброяването на населението през 2011 г.

Таблица 6

	Численост	Дял (в %)
Общо	9305	100,00
Българи	5901	63,42
Турци	2152	23,13
Цигани	144	1,55
Други	28	0,31
Не се самоопределят	42	0,45
Неотговорили	1038	11,16

По етнически състав, според последното преброяване от 2023 г., в общината живеят 9786 българи, 3604 турци, 136 роми и представители на други етнически групи.

Основните икономически дейности в община Никопол са свързани със селското стопанство, включващо зърнопроизводство, лозарство, овощарство и животновъдство. В град Никопол функционира предприятие за производство на картон, батерии и електромери.

Град Никопол е административният център на общината. Той е важен транспортен и търговски център, с действащо пристанище на Дунав, който свързва връзките с Румъния и други дунавски държави. Разположен е на брега на река Дунав и е наследник на стара римска крепост. Намира се на 57 км. североизточно от областния център Плевен и на 217 км. от столицата София. Най-близките български градове са центровете на съседните общини: Гулянци – на 25 км. Югозападно и Белене – на 34 км. югоизточно от Никопол. На отсрещния бряг на граничната река Дунав е румънският град Турну Мъгуреле – на 1 км. до пристанището и 7 км. до центъра му.

По отношение на броя на населението и етническата принадлежност, към 15 юни 2023 г., населението по настоящ адрес е 3482 души и 4179 души по постоянен адрес. По етнически състав, преобладаващата част от населението са българи и турци. В исторически план в Никопол са живели и други етнически общности, включително евреи, които са имали значително присъствие в града. В таблица 7 е систематизирана информация за числеността на населението от 1934 г. до 2021 г.

Таблица 7

Година на преброяване	Численост
1934	5022
1946	5464
1956	5763
1965	5402
1975	5568
1985	5314
1992	4909
2001	4512
2011	3186
2021	2359

Твърдението, че географското разположение определя бита и поминъка на населението в даден регион, важи и за Община Никопол и в частност – град Никопол. Основния поминък на населението е свързан със земеделие, скотовъдство и риболов.

Песните, които са запазени в град Никопол са:

А. Коледарски песни

Коледари и божа милост

Кукувичка кукувла, коладе ле,

пред манастир на нов стобор, коладе ле,

да си събуди чорбаджия:

Я стани, стани, борбаджия,

да си видиш божа милост,

божа милост, твоя драгост!

Да си идем тата долу,

тата долу през два дола,

през два дола, два обора,

два обора сиви крави,

че изтелиха се теленца,

се теленца белонави. –

Кукувичка кукувала

да си буди чорбаджия:

Я стани, стани, чорбаджия,

да си видиш божа милост,

божа милост, своя драгост!

Да си идеш тата долу

тата долу през две бари,

Б. Народна песен

Похвала на трима братя

през две бари, две кошари,

две кошари се овчици,

че се изагниха се агънца,

се агънца, виторожки. –

Кукувичка кукувала,

да си буди чорбаджия:

- Я стани, стани, чорбаджия,

да си видиш божа милост,

божа милост, своя драгост,

да си идеш тата горе,

тата горе през два връха,

през два връха, два яхъра,

два яхъра се кобилки,

че изкончиха се кончета,

се кончета пътоноги. –

Кукувала кукувичка

да си буди чорбаджия:

- Стани, стани чорбаджия

да си видиш божа милост,

божа милост, твоя драгост,

да си идеш тата горе,

тата горе през два тръня,

през два тръня, два пчелина,

два пчелина, се кошери,

че изроиха се рояци,

се рояци, се леваци.

**Васил Стоин, Песни от Средна
северна България, 1931 г., №
888.**

Изтекли ми до три звезди

низпод облак над Бял Дунав,

не ми било три звезди,

но ми било три моми,
до три моми еднолики,
еднолики едноимки,
па се трите надпевали,
надпевали, надметали.

Надметна ги должноземка, надметна ги
пофали се:

Аз си имам трима братя,
трима братя земледелци,
че си имат триста кила,
триста кила бела пшена,
двеста кила жълто просо. —

Па са трите надпевали,
надпевли, надметали —
надметна ди, пофали се:

Аз си имам трима братя,
трима братя все овчари,
че си имат три кошери,
три кошери, сури овци,
две кошери врани кози. —

Па са трите надпевали,
надпевали, надметали —
надметна ги софийченка,
надметна ги, пофали се:
Я си имам трима братя,

трима братя дюкенджии,
че си имат три дукяна,
три дукяна суо средбро,
суо сребро, жълто злато. —

Провикна се должноземка:

- Да ще господ глад година,
даваш ли суо сребро,
зема ще си бела пшена!
Даваш ли си жълто злато,
зема ще си жълто просо!
Дащи ще си сури овци,
зема ще си бела пшена!
Даваш ли си врана коня,
взема ще си жълто просо!

**Васил Стоин, Песни от Средна
северна България, 1931 г., с.
295, № 892.**

В. Гергьовденски песни

Свети Георги обхожда полето

Рано рани свети Гьорги,
рано ми рани на Гергьовден.
Йоседла си врана коня,
йоседла го, обузда го,
обузда го, възседна го,
да си обиде равно поле,
равно поле, зелен синур,
зелен синур и ливади,
и ливади и кошари,
и кошари и обори,
и обори и пчелари.

Че го срещна горска дива,
горска дива, самодива:

- Добра среща, свети Гьорги!
- Дал бог добро, горска дива! —

Отговаря горска дива:

Леле варей, свети Гьорги,
къде отиваш толкоз рано,
толкоз рано на Гергьовден?

Отговаря свети Гьорги:

Ще да ида да обида,
да обида равно поле,
равно поле, зелен синур,
зелен синур и ливади,
и ливади и кошари,
и копшари и обори,
и обори и пчелари. –

Отговаря горска дива:

- И аз сега оттам ида:
зелен синур до колене,
зелен синур и ливади,
се кошари разагнати,
ваклошати, мингушати,
се обори разтелени,
се турчета белоглави,
белоглави, дългопави,
се кошари разроени,
се рояци, се леваци. –
Ния пеем, бога славим,
от дружина добър вечер!

**Васил Стоин, Песни от Средна
северна България, 1931 г., №**

**35. Песента е гергьовденска, но
се пее и по Коледа**

Както при описване на събраната информация за Община Белене и тук, Община Никопол, отново ще бъден следван реда на горе изброените селища от Общината, започвайки със село Асеново.

Селото е разположено е по протежение на малката река Меченска бара в Централна Северна България на 22 км. южно от град Никопол с надморска височина около 90 метра(поради вариране).

Към 15 март 2024 г. населението му е 215 души, като по-голямата част са с римокатолическо вероизповедание. Асеново е известно с компактното си банатско българско население, потомци на преселници от Банат, запазили своите уникални традиции, обичаи и култура, които се отличават от тези на околните села.

Основният поминък в селото е земеделието, като се отглеждат предимно зърнени култури.

Песните, които са съхранени в село Асеново:

Сватбени песни

Песен при сплитане косата на булката

ПЕСЕН ЗА ОБИЧАЯ

НЕ МИ Й МАМУ ЗА КУСЪТА
ЩУТ МИ Й МАМУ ЗА ЛЕСЪТА
ЗА КУСЪТА Й ЗА ЛЕСЪТА
СВИДНУ МИ Й ЗА МЛАДИНЪТА

КУСПЛИТКАТА УД ЛЕСЪТА
ЗЪ СЕ ДЪДЕ НА ЗЪЛВАТА
БАЯРЕТЕ И МАШЛИТЕ
ЗЪ ГИ НОСЪТ ДРУГАРКИТЕ

КУСЪТА МЕНЕ МИ Я ДИГЪТ
Й УД МУМИНСТВУ МЕ РАЗДИЛЕТ
КУСЪТА МЕНЕ МИ Я ДИГЪТ
НОВА ШАПКА ЗА МИ И ТУРАТ.

Вече готова с шапка, канят момъка да я завърти, за да видят дали ще
стои добре шапката и пеят песента:

ЯЛА БУЛКА.

ЯЛА БУЛКА КЪКЕЙ КАПКА,
ПЪ Й УПАСАНА С КАРЛИГАТКА.
НЪ ГРЪДИТЕ И С РЕД ТАЛИРЕ,
ГА ХУРТУВА ТА ПРЕМИРЕ... НАЗДРАВИ...

Следващото село, за което ще стане дума - Вьбел е разположено на Никополското плато. Зимата е особено тежка поради обилните снеговалежи и огромните преспи. Лятото е сухо и горещо, но земята е подходяща за земеделие. Населението се състои от православни българи.

Песните, които са записани за село Вълбел са:

30. с. Вълбелъ, Никополско — № № 27, 187, 522, 622,
1052, 1195, 1401, 1404, 1514, 1749, 2194, 2509, 2658. —
Записалъ, П. Ев. Стефановъ, октомври 1928 г.

Въ водата сама самодива

(жътварска — подиръ обѣдъ)

27.

М. М. $\text{♩} = 108$

Ка- раѣ, ка- раѣ, Не- до, на край да ис- ка- ра- ме

Караѣ, караѣ, Не до,
На край да искараме,
Че на край има
Сѣнка орехова, (2)
Сѣнка чирешова, (2)
Под сѣнката има

Вода кладенчова,
Въф водата има
Сама самодива,
С чернѡ забрадена,
И с чернѡ оплетена.

Пѣти: Невѣна Петкова, 21 год., Гиргина Миланова, 18 год. и Кръстина Антонова, 20 год., с. Вълбелъ, Никополско.

(жътварска)

187.

М. М. $\text{♩} = 40$

Тръ- гна- ла ми с бул- ка- та Стан- ка

заве- те си зъл- ви ка- лѣ- на и ма- лѣ- на

Тръгнала ми е булката Станка.
Звете си зълви калина и малина,
Между два дѡла и между три друма
Сенѡ да пластѣт, сенѡ да збират,
Дѣто ми вървѣт черни татарѣ,
Черни татарѣ, върли манѣфи.
И те си вървѣт и манѣфски дѣмат.
Булката Станка манѣфски разбира:
— „Я чѣйт. вия калино и малино,
Какво си дѣмат черни татарѣ,

Че те си дѣмат нѣзи да откраднат
Ф пѣстите гори гори зелѣни,
Тѣбе, калино, ше те откѣрат
Дѣто ми слѣнце тѣмно залѣза,
А тѣбе, малино, ше те откѣрат
Дѣто ми слѣнце ясно изгрѣва.
А мен, калино, калино ѡ малино,
Мен ше откѣрат въф пѣсти гори
Манѣфи да перѣ, татарѣ да кѣрпѣ.“
До кат си Станка дѣми изказа
И те ги веднага откѣрали.

Пѣла Кръстина Антонова, 20 год., с. Вълбелъ, Никополско.

522.

М. М. $\text{♩} = 64$

Пе-пе-ру-да хо- де-ше, хо-де-ше и се на Бо-га мо- ле-ше, мо-ле-ше: дай, Бо-же, дѣш, дай, Бо-же, дѣш.

Пеперуда ходеше
И се на Бога моление:
— „Дай, Боже, дѣш (2)
Да порастѣт мамуля,
Мамули, оше житѣта,
Да порастѣт бѡбове,
Бѡбове, оше овѣзоне.“

Пѣли Невѣна Петкова, 21 год., Гиргина Миланова, 18 год. и Кръстина Антонова, 20 год., с. Вълбелъ, Никополско.

Вита се я ви-та	В ръка държи сокòла,	Че бащини двòри уманèни,
Лозà в-и-ена	Сокòл силно нищèне.	Уманèни, усланèни,
Край града Търново	Както пици за лòви.	А свèкрови двòри полатèни,
Светà ми горà зав-ла	Тъй да пици Елèтка,	Позлатèни, посребрèни,
И в гората гранина.	Елèнка за Никòла.	Ти го глèдаш, че той к'нца йма,
До гранина зимице	Свадба трèмъ (2)	А к'щата на сестра му;
И зимице одърче.	А бълката не трèмъ.	Ти го глèдаш, че тоя колà кàра,
На одърче стой	И мълчи бълка, я мълчи	А колата на брата му.
Млало нойниче Никòла	И се на свèкрови колà качи,	

Пѣла Димитра Атанасова, 22 год. с. Вжбелъ, Никополско.

Пѣла Димитра Атанасова, 22 год., с. Вжбелъ, Никополско.

— „Слѣнчо, ма̀ма, Слѣнчо,
Ма̀ма жа та га̀ди*)
Ра̀но да не стѣчаш.
К'сно да не за̀лазаш,
Че хòрата ма̀мо.
По̀ мно̀го съ, ма̀ле,
На лю̀цка ра̀бота,
По̀ ма̀лко съ на со̀я.“
— „Ма̀ле ле, ми́ла ма̀йчице,
Да не си ми ма̀йка,
Си́н о̀гън да пу̀сна.
Те́бе да изго̀рѣ,
Че ко̀йто е, ма̀мо,
На лю̀цка ра̀бота,
Ако̀ же́не, ма̀мо,
Вѣ́же щѐ отк'сне
Да си го на̀правя.
Та да си по̀чине.

Ако̀ ко̀пае, ма̀мо,
Мо̀тиката жа сѐ спре,
Да я от̀риѣ
Та да си по̀чине.
А па̀ а̀зи, ма̀ле,
Де́вет ка̀дѣлѣи —
До̀де ги обикòдѣ
И на де́сетия,
Ма̀ли, яс от̀идох
И там два̀ма бра̀тя.
Два бра̀тя зава̀рих
Дѐ съ делба̀ делѣя.
Два̀ма бра̀тя, ма̀мо.
Деб̀ла делѣт. ма̀ле
Дел се́стрин не да̀ват,
И ас сѐ. ма̀ле. за̀прѣх,
Та ги два̀ма раздѐли*.”

Пѣла Бояна Г. Попова, 60 год., с. Вжбелъ Никополско.

*) га̀ди — хòка

(седѣнкарска)

1401.

М. М. $\text{♩} = 46$

Когă бях момă при мѣйка
Сѣки ден за мен са вѣйка,
Далѣ ше да ма ожѣни
Тъз зѣма и тѣз годѣна.
Нѣго съ го хвѣлили,
Че той си вино не пѣе,
Със чаша вино не пѣе,
Че го стрѣх да се не опѣе.
С килото дѣга, не мѣга,

На едѣн дѣшник*) не стѣга.
Ракѣя пѣе без мѣра,
И нѣя взѣма на вѣра.
Нарѣд момчѣта изглѣжда,
За мѣне еднѣ нарѣжда.
Дет нѣмам ф нѣго надѣжда,
За нѣго ма мѣма даде.
Седѣхмѣ еднѣ нсдѣля,
Той са от мен не отдѣля,

Седѣхмѣ мѣсец и двѣ дни,
Взѣхмѣ да лѣгамѣ глѣдни.
Ето джандѣрин потрѣпа,
Нѣго ф тѣмнѣца огкѣра,
Гердан жѣлтици скѣсаха
Нѣго тѣмнѣци не пѣснаха
Седѣхмѣ еднѣ годѣна
Тѣй си за у тех замѣна
И азѣ при мѣйка отѣдох.

Пѣла Димитра Атанасова, 22 год., с. Вѣбелѣ, Нѣкополско.

(седѣнкарска)

1404.

М. М. $\text{♩} = 120$

Сидѣнка съ гласѣ,
Край нѣшата пѣрта,
Мѣма ма ни пѣша,
Мѣма из мен дѣма.
Дѣма и говори:
— „Вичѣряй, па дѣгай,
Дѣгай и примѣтай
Пустѣляй пѣ лѣгай
Лѣгай пѣ заспѣнай.*
Вичѣря* и дѣгна*,
Дѣгна и примѣту.
Примѣту и пѣсла,
Мѣма и тѣта приспѣ,
Вратѣта утѣори
И нѣвѣн излѣзу,
Утѣдох край пѣрти,
И на пѣрти глѣдам:

Сѣчки мумѣ душлѣ,
И мумѣ и мумѣ,
Сѣки си сѣннал
Ду сѣйту либи.
И мѣйту либи душлѣ,
Ама то праву стѣи,
Нѣкуй гу ни приѣма
Чи то и либи стѣру
Ас прис пѣрти вѣкам:
Дрѣшки мѣли дрѣшки,
Да ни ни ѣ прѣсто.
Стѣро ла либити —
Устѣта му мѣришѣт,
На варѣну бѣзи,
Зѣбите му клѣпѣт,
Кату кош урѣи,
Бралѣта му будѣ

Като паламѣда,
У пѣзва му брѣкнѣш,
Като ф кулѣ трѣни
Дрѣшки мѣли дрѣшки.
Млѣдо пак ѣ млѣдо:
Устѣта му мѣришѣт,
На варѣну мѣяко,
Лишѣту му чѣсту,
Чѣсту и глѣтку,
Зѣбите му бѣли,
Бѣли като лѣт,
У пѣзва му брѣкнѣш,
Мѣко като памѣк
Дрѣшки мѣли дрѣшки.
От мѣн примѣр взѣмѣте,
Стѣро не либѣте

Пѣла Цѣта Иванова Драмбозова, 32 год. с. Вѣбелѣ, Нѣкополско

(жѣтварска)

1514.

М. М. $\text{♩} = 112$

Пѣла Янѣ снѣшнѣ водѣ,
Снѣшнѣ водѣ герѣновѣ,
Че испѣла пѣстра змѣя,
Пѣстра змѣя съз двѣ главѣ,
Съз двѣ главѣ, с три опѣшки.
Вѣкнѣ Янѣ да си плѣче:

— „Лѣле мѣле, змѣя сѣ вѣе,
Нѣ сѣрѣ ми гнѣздѣ правѣ,
Гнѣздѣ правѣ, яйѣца нѣси,
Че ги изнѣсе, че ги измѣти,
Че ги извѣде в рѣсна лѣвада.“

Пѣла Димитра Атанасова, 22 год. с. Вѣбелѣ, Нѣкополско.

М. М. ♩ = 112

1749.

Ца-ря на Слаф-ка дѹ-ма ше: я вик-ни, Слаф-ке, та за-пѣй

Царя на Слафка дѹмаше:

— „Я викни Слафке, та запѣй

Из едно гърло два гласа,

Из една уста две дѹми!“

Слафка на царю отговоря:

— „Ни мѹга, царю, да запѣм,

Цял ден съм фчера лѹзе копала,

Тѣшка мѹтика вдига́ла,

Че ма е в крѣста сѣкнала.

Вѣждаш ли, царю, ф морѣто,

Ф морѣто, царю, гимия,

Там съ ми, царю, два братя,

Там ще ми братя загинат “

Царя на Слафка дѹмаше:

— „Аз ще ти братя избавя,

Я викни Слафке, та запѣй

Из едно гърло два гласа,

Из едни уста две дѹми“.

Пѣла Димитра Атанасова, 22 год., с. Вѣбелъ, Никополско.

Малка била

(жѣтварска)

2194.

М. М. ♩ = 200

Дра-га-на ме-тѣ дво-ро-ве

от-пѣн дво-ра свѣ-ри ца-фа-ра

Драгана метѣ двѹрѹве,
Отвѣн двѹра свѣри цафара,
Кѣкто свѣри и говори:
— „Метѣ и растрѣбвай. Драгано,
Че ще ти исрѣтъ свѣтове,
Свѣтове з бѣли ѣтове.“

Драгана дѹма Стойну:

— „Я минѣ, а бре заминѣ,
Па мѣн не закачай,
Че ас съм ѹще мѣничка,
Мѣничка ѹще глѹпава,
Не зная да се отсрамѣ
На свѣкръ и на свѣкрѣва.“

Стойан Драгана продѹма:

— „Я мѣлчи, любе Драгано,
Че ти си ми любе пѣрвото,
Кѣкто пѣрвото зѣлъче.
Фтѹрото, любе, присѣла,
Трѣтото горчѣво че пѣлѣнаво

Пѣла Крѣстинна Антонова, 20 год. с. Вѣбелъ, Никополско.

Жена мѣжа продава

2509

М. М. ♩ = 116

Хо-дя-ла съм на Врѣца, та съм чѹ-до ви-дя-ла

Хѹдѣла съм на Врѣца,

Та съм чѹдо виляла,

Та съм чѹдо глѣдала —

Да си женѣ мѣжъ продава

За две главѣ лѹкави,

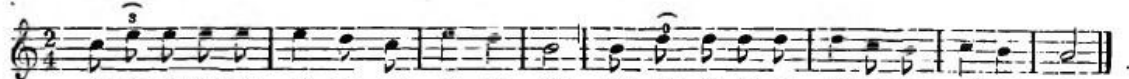
Ина чѹшка пѣпѣрни,

За кратѹнка ѹцѣтиц

Пѣла Бояна Георгиева Попова, 60 год., с. Вѣбелъ, Никополско.

М. М. ♩ = 112

2658.

Зе-лен се бѣр-дак пѹ-ка ше, пѹ-ка ше, Ки-рал си Гѣ-нѣ цѹ-ка-ше цѹ-ка ше

Пѣла Димитра Атанасова 22 год. с. Вѣбелъ, Никополско.

Песните, които са записани за село Дебово са:

М. М. $\text{♩} = 304$ (коледна) 155.

Из- въл ми са сѣф со- ко- ла- де ле

над ю- ба- ва ца- ри- гра- да, ко- ла- де ле

Царю в двора, мрямур камък:
Като казна изпротърси.
Изпротърси дѣсно крило.
Че спрѣпадна бѣло книжѣ,
Бѣло книжѣ, сѣтно писмо.
Нѣкой сокол не съгледѣ,
Съгледѣ го цар Костадин:
— „Лѣле вѣре мои слуги,
Я ми щѣте позовѣте,
Позовѣте арѣн попа,
Арѣн попа грамотника.“

М. М. $\text{♩} = 304$ (шолодарска) 317.

Та шо ми са спро-чер-ня-ло, ко-ла-дс ле, да-ли ми яе буй на свя-лба, ко-ла-де ле

Дівет селà зованици.*)
Що калєса сє додòха,
Само Мàрко не дохòжда,
Чєстом чєстї край Радòста
До чардàци шиклòсали,
Шиклòсали. вєрлòсали,
Чє сє качи на чардàци,
Чє разглєда нагòр, надòл,
Нагòр, надòл над бел Дунàф,
Чє сєглєда делї Мàрка

48

(хороводна)

М. М. ♩ = 152

487.

Тюш-на-ла*) са Се-ве-дин-ка на мо-мй-те по из-би-те

Тюшнала са Севединка
На момите по избите
Да им каже тас неделя,
Тас неделя тудорова, (2)
Тудорова, тудорица,

Совалките гъбсали,
Становете тунясали**).
Тюшнала са Севединка
На момците по ралата,
Да им каже тас неделя.

Тас неделя не са оре,
Тас неделя тудорова, (2)
Тудорова тудорица,
Копралите гъбсали,
Оралата тунясали.

Пѣла Цвѣта Иванова Драмбозова, 32 год., с. Дебово, Никополско.

(коледна)

842.

М. М. ♩ = 304

Та що ми са татан чүвз, брайно войно. Применяв, научава.
У войнови равни двори. Научавз: — „милый брайно.
Иоя те войно, брайно войно. коладе ле, Когд идеш друго село
Дали не съ етропѣлци, Друго село друга къша,
Етропѣлци с возилнички. Тамка има до три момй,
С возилнички стотилнички, До три момй еднолики,
Стотилнички ройно вино. Еднолики, одноймки,
Ройно вино, баш ракия? Коя тебе вратня срѣщне,
Не ми билѣ етропѣлци, Вратня срѣщне, вратня отвори,
Но ми билѣ сестра брата, Нѣя глѣдай я не твърде;
Сестра брата применява Коя тебе кон поѣмне,
Кон поѣмне и разведѣ
Нѣя глѣдай я не твърде;
Коя тебе у къщи уведѣ,
У къщи уведѣ, стол поднесѣ.
Стол поднесѣ, чаша лѣе,
Чаша лѣе и подадѣ,
Нѣя глѣдай и арѣсая,
Нѣя глѣдай по ръкафци,
Как е шила и писала
Тя за тебе ступаница
И на коня домовница.*

Пѣлъ Илиячо Илиячевъ, 36 год., с. Дебово, Никополско.

(коледна — пѣе се на дюканджия)

892.

М. М. ♩ = 152

И-тѣк-ли ми до три звезди кѣ-ла-де ле, нис под об-лак нал бял Ду-наф кѣ-ла-де ле

Истѣкли ми до три звезди
Ниспод облак над бял Дунаф.
Не ми билѣ до три звезди,
Но ми билѣ до три момй,
До три момй еднолики,
Еднолики, одноймки,
Па съ трите натпеваля,
Натпеваля, надметали,
Надметна ги долнозѣмка.
Надметна ги, пофали се:
— „Ас си имам трима брата,
Трима брата земледѣлци,
Че си имат триста килѣ,
Триста килѣ бѣла пшенѣ,
Двѣста килѣ жѣлто прѣсо.*

Па съ трите натпеваля,
Натпеваля, надметали,
Надметна ги дренопѣлка,
Надметна ги пофали се:
— „Ас си имам трима брата,
Трима брата фсе овчѣри,
Че си имат три кошѣри,
Три кошѣри сүри офиѣ
Два кошѣри врани кози.*

Па съ трите натпеваля,
Натпеваля, надметали,
Надметна ги софийченка,
Надметна ги, пофали се:
— „Я си имам трима брата,
Трима брата дюкенджии
Че си имат три лукѣна
Три лукѣна сүо сребро,
Сүо сребро жѣлто злато *
Провикна се долнозѣмка:
— „Да ше Господ глад годинѣ
Даваш ли си сүо сребро,
Земѣ ше си бѣла пшенѣ,
Даваш ли си жѣлто злато,
Земѣ ше си жѣлто прѣсо,
Дѣщи щѣ си сүри овци,
Земѣ ше си бѣла пшенѣ,
Даваш ли си врана конѣ,
Вземѣ ше си жѣлто прѣсо.*

Пѣлъ Илиячо Личовъ Илиячевъ, 3. год., с. Дебово, Никополско.

(коледна)

М. М. $\text{♩} = 152$

906.

Спропалаг ми тѣмни мѣгли
Низ убана Влашка земя,
Ея коладе ле, мой коладе.
Ту спропалат, ту се дигат.
Не ми билѡ тѣмни мѣгли,
Най ми билѡ Нанко чобан,
Нанко чобан с сиво стадо.
Сиво стадо три хляди.
Па потѣри сиво стадо,

Па потѣри гатѣкъ дола,
Да му тѣрси офча паша
Не намѣри офча паша,
Но намѣри офчи напоѣ,
Офчи напоѣ над бел Дунаф
Напоѣ го отвѣрна го.
Па са Нанко назад вѣрна.
Че разглеаа нагѡр, надол.
Нагѡр надѡл из бѣли дол,

Че съгледа крѣпа*) риба,
Отгѡр иде. надѡл отвѣжда
Че си брѣкна в бѣла пѣзва.
Че си извади злѣта кѣка.
Чѣ я фѣрли низ бел Дунаф
Че закачи крѣпа риба.
Че я тѣри в бѣла пѣзва
Па потѣри сиво стадо
Сиво стадо три хляди

Пѣлъ Илиячо Линчѡв Игитѣвѣ 36 год. с. Дебово, Никополско.

1049.

М. М. $\text{♩} = 120$

Тѣнкѡ козѣца, Цвѣто ма,
Дебѣлѡ сѣнкѡ, Вѣньѡ бе.
Ела гѡ. Ивѣне. приберѣ.

Пѣла Цвѣта Иванѡва Драмбѡзова. 32 год. с. Дебово, Никополско.

*) козѣца — непѡжѣното малко мѣсто ѡт ѣнѣта.

(седѣнкарска)

М. М. $\text{♩} = 100$

1750.

Драгѡна дѡри сновѣше,
Славей на коли стойѣше
И на Драгѡна дѡмаше:
— „Я хѡйде мѡме Драгѡно,
Нѣй двѡма да се взѣмеме,
Да пѣем, да се натпѣваме.“
— „Нѣщѣ, нѣщѣ, славей,
Че далѣко зѣма зимѡваш
И далѣко лѣто летуваш,
Лѣте по горѣте фѣркаш,
Зѣме по дѡпки завѣраш.“
Славей Драгѡна ѡтговѡря:
— „Земѣ ма, любѣ Драгѡно,
Нѣе ще да зимѡваме

На твоѣта кѣща бѡщина,
Лѣте ще да летѡваме
На твоѣте нѣви бѡщини,
Тѣ ще да жѣнеш и пѣеш
А аз ще да тѣ приглѣсам,
Ако мѡ, Драгѡно, надпѣеш,
Харѣзвам да ми отрѣжеш
Крачкѡта до колѣнцѡта,
Крилѡта до лактѣнцѡта,
Ако ли аз тѣбе натпѣя,
Харѣзвам ли си косѡта,
Азѣка да я ѡскѡбя
И гнѣздѡ да си извѣя?“

Пѡчнали да се натпѣват
Пѣли съ три дни и три нѡщи,
Драгѡна славей натпѣла.
Славей Драгѡна продѡма.
— „Стѣга Драгѡно да пѣем,
Азѣ видѣх, че си еднѣчка,
Еднѣчка на свѣтѡ песнопѣйка,
Сам тѣ се мѡля, Драгѡнке,
Недѣй ми крачкѡ отрѣзва,
Крачкѡта до колѣнцѡта
Крилѡта до лактѣнцѡта,
Аз ще да врѣкна, Драгѡнке,
Пѡ свѣтѡ всѣчко да кѡзвам,
Че си тѣ песнопѣѣкта.“

Пѣла Бѡжана Сабѡтинова, 33 год., с. Дебово, Никополско.

Хубави моми ловченки

1758.

М. М. $\text{♩} = 48$

Ху- ба ви мо- ми лоф- чен- ки, дос. о- ле- ле. ка- ко Ма- рй- йо,
дъл- бо- ка во- да га- зе- ха, дос. о- ле- ле. ка- ко Ма- рй- йо

Хубави моми лофченки, дос,
Олеле, како Марियो,
Дълбока вода газеха,
Една съ друга питаха,

Чий съ крака най-бели,
Най-бели и най-дебели,
Най на малкото девойче,
Съ най-бели и най-дебели,

Пъли девойки въ с. Дебово Никополско.

До наша Куна два калугера

(жътваарска)

1888.

М. М. $\text{♩} = 148$

Край се- ло жъ- нем дреб- на га- рй- я.
край се- ло жъ- нем. срет се- ло по- чй- ва- ме

Край село жънем дребна гария,
Край село жънем, срет село почиваме,
До сяка мома се й момък жъне,
До наша Куна два калугера,
Се Куна молят, се Куна юдат:
— „Я хайде, хайде, хубава Куно,
Да те заведем на наше село,
Дваш лято бива, дваш жътва жънем,

Дваш копан копаем, дваш ошка цвѣти,
Дваш ошка върже, две слънца пѣчѣт,
Две бари течѣт, две чарди пѣят“,
Че я измамиха, та я отведоха.
Въф теяното село, не било тѣй
Не било тѣй както каза̀ли,
Тѣхната кѣща с чернѣ платнище,
Там наша Куна черна зачерниха.

Пъла Божана Саботинова, 33 год., с. Дебово, Никополско.

2613

М. М. $\text{♩} = 126$

Ду- на ва вла- чи ю- тро- ва Бон- ка за И- ва- на го- то- ва

Дунава влачи ютрова,
Бонка за Ивана готова.
Голяма купа извършена.

Царѣва до Пѣтра скѣршена.
Бяла са кѣрпа кѣдреше.
Кана до Тачо са мѣдреше.

Пъла Цвѣта Иванова Драмбозова, 32 год., с. Дебово, Никополско.

М. М. $\text{♩} = 116$

На- ни ми, на- ни, ма- ми- но де- те, е- ла, съ- ньо,
ог- го- рь- ца, фа- ний Цоч- ка за ръ- чий- ца

Нани ми, нани, мамино дете,
Ела, съньо, от горица.
Фаний Ц чка за ръчица
Заведй го във горица

Постелй му тревйца, (2)
Завйй го със пдприца,
Като го люлєя и му слатко пєя,
Нани ми, нани, мамино детєнце.

Пѣла Цвѣта Иванова Драмбозова, 32 год., с. Дсбово, Никополско.

В следващото село Драгаш войвода, намиращо се в община Никопол, основните поминъци отново са растениевъдството и животновъдството сформирани в частни кооперации и сдружения. В селото функционира мандра за преработка на млечни продукти. Нямаше данни за песните, които са съхранени на местно ниво. Има местна певческо група, но няма автентично запазени песни от населеното място. Спецификата на носията в това населено място характеризира населението като влашко. Запазената носия тук е с преобладаваща растителна шевица, характеризираща се с големи цветни орнаменти по престилките, кройката и шевицата на ризата по женската носия. Със спускащи се бордюри от растителни орнаменти по цялата предница, ръкави на женската риза.

Село Евлогиево, известно в миналото като Слатина е следващото изследвано селище на територията на Общината. От ТЕИ нямаше запазена информация относно автентични песни, но в сборника на Васил Стоин от 1931 г. се откриха автентични и нотирани песни от село Слатина.

137. с. С л а т и н а, Никополско — № № 35, 81, 333, 338, 402, 850, 896, 902, 903. 1637, 1889. — Записалъ П. Ев. Стефановъ, октомврий 1928 г.

Свети Георги и самодивата
(коледарска)

М. М. ♩ = 304

35.

Рано рани светі Гѣорги, коладе ле.
Рано ми рано на гергѣовден, коладе ле,
Йосидла си врана кон:
Йосидла го, обузда го,
Обузда го, въседна го,
Да си обиде равно полѣ,
Равно полѣ, зилѣн синур,
Зилѣн синур и ливади,
И ливади и кушѣри,
И кушѣри и обѣри,
И обѣри и пчелари,
Че го срешна гѣорска дива,
Гѣорска дива самодива:
— „Добра среща, светі Гѣорги.“
— „Дал Бог добро гѣорска дива.“
Йодгѣваря гѣорска дива:
— „Лѣлей вѣрей светі Гѣорги,
Кѣде отиваш толкос-рано,
Толкос рано на гергѣовден?“
Йодгѣваря светі Гѣорги:

— „Ще да йда да обиде,
Да обиде равно полѣ,
Равно полѣ, зилѣн синур,
Зилѣн синур и ливади,
И ливади и кушѣри,
И кушѣри и обѣри,
И обѣри и пчелари.“
Йодгѣваря гѣорска дива:
— „И ас сега от там идз:
Зилѣн синур до колѣне,
Зилѣн синур и ливади,
Се кушѣри разгнати,¹⁾
Се ягънца наклѣшати,²⁾
Ваклѣшати, мингушати,³⁾
Се обѣри разтѣлени,
Се турмета белѣглави,
Белѣглави, дѣлѣглави,⁴⁾
Се кушѣри разроени,
Се рѣяци, се лѣвѣци⁵⁾.“
Ния пѣем Бога славим
От дружина добѣр вѣчер.

Пѣл. Стойко Цвѣтановъ, 52 год., с. Слатина, Никополско.

Свети Георги и самодивата
(коледарска)

М. М. ♩ = 304

35.

Рано рани светі Гѣорги, коладе ле.
Рано ми рано на гергѣовден, коладе ле,
Йосидла си врана кон:
Йосидла го, обузда го,
Обузда го, въседна го,
Да си обиде равно полѣ,
Равно полѣ, зилѣн синур,
Зилѣн синур и ливади,
И ливади и кушѣри,
И кушѣри и обѣри,
И обѣри и пчелари,
Че го срешна гѣорска дива,
Гѣорска дива самодива:
— „Добра среща, светі Гѣорги.“
— „Дал Бог добро гѣорска дива.“
Йодгѣваря гѣорска дива:
— „Лѣлей вѣрей светі Гѣорги,
Кѣде отиваш толкос-рано,
Толкос рано на гергѣовден?“
Йодгѣваря светі Гѣорги:

— „Ще да йда да обиде,
Да обиде равно полѣ,
Равно полѣ, зилѣн синур,
Зилѣн синур и ливади,
И ливади и кушѣри,
И кушѣри и обѣри,
И обѣри и пчелари.“
Йодгѣваря гѣорска дива:
— „И ас сега от там идз:
Зилѣн синур до колѣне,
Зилѣн синур и ливади,
Се кушѣри разгнати,¹⁾
Се ягънца наклѣшати,²⁾
Ваклѣшати, мингушати,³⁾
Се обѣри разтѣлени,
Се турмета белѣглави,
Белѣглави, дѣлѣглави,⁴⁾
Се кушѣри разроени,
Се рѣяци, се лѣвѣци⁵⁾.“
Ния пѣем Бога славим
От дружина добѣр вѣчер.

Пѣл. Стойко Цвѣтановъ, 52 год., с. Слатина, Никополско.

Уловили го хайдут
(седмичарска)

М. М. $\text{♩} = 280$

338.

Първи текст

Замръкна Стойн, замръкна
На връх на Стара-планина,
На хайдушката равнина,
Дето хайдүти пладиуват,
Ала го било страх да седне,
Да седне, че ще задреме,
Па ще му стадо откарат
Прес Тунджа река дълбока,

Прес Марица река широка.
Па ми е Стойн задремал
И съ му стадо откарали.
Като съ сепна Стойн, събуди,
Стадо му отвът Тунджа минало,
Па ми се Стойн провикна:
— „Ела ми, ела рошошо,

Ела ми стадото преведя
Прес Тунджа река дълбока,
Прес Марица река широка,
Ако ми стадо преведеш
Рогата ще ти позлатя,
Вълната ще ти посребря,
Вълната ще ти обийжа
Със ситен дрѣбен маргарит.

135

Втори текст

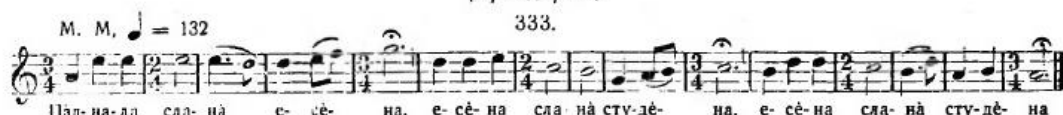
Замръкна Стойн, замръкна
На връх на Стара-планина,
На хайдушката равнина,
Дето хайдүти пладиуват,
Със петстотин дрѣбни шйлета
И триста вакли овнѣта.
Не стой миром млат Стойн
Накладни силни огньове,
Засвири с тънки цафари,
Цафари се чуваат далѣко.
Огньове свѣтят широко,
Че ми го хайдүти зачули,
Прано при Стойна отишли,
Опък му ръцѣ вързали,
И му краката стегнали.
И му уловили овнѣ маторче,
И съ го на сѣнь огньове
растуряли.
Стойн им се тихо помоли:
— „Я ми краката стегнете,
Па ми ръцѣте отпуснете,
И ми дайте тънки цафари,
Да ви засвири, засвири
На лѣво колѣно на турци.
На дѣсно колѣно на българи.“
Че му краката стегнали
И му ръцѣте отпуснали,
Па му дали тънки цафари.

Засвири Стойн, засвири
На лѣво колѣно на турци.
На дѣсно колѣно на българи
Като свири и говори:
— „Я ела сѣстро Маринке.
Мѣне ме хайдүти уловиха
На връх на Стара-планина
На хайдушката равнина.“
Маринка си съз другарки
От седенка излязаше,
Като Стойна зачула,
Па си въз кѣши отиде,
Съблѣче дрѣхи момински,
Облѣче дрѣхи юнашки,
Запаса сабя френгия,
Закъчи пушка бойля,
Па взѣла на снахъ си прошката.
Че извади кѣнче ранено.
Ранено вън не водено.
Че препаса седло мешинено
И се на кѣнче въскачи.
И си на кѣнче думаше:
— „Хайде кѣнче ранено,
Ранено, вън не водено.“
И си при Стойна отиде.
На хайдүти думаше:
— „Добър вѣчер дружина,
От кога ас ви търся,

Не мога да ви намера.
Другари, вѣрна дружина,
Туй съм ас спечѣлил
На ви тѣз парй разделете.“
Като си пари деляха
Маринка сабя извади.
Па се на дѣсно завъртя
Дор се на лѣво обърна
Само Стойн остана
Със петстотин дрѣбни шйлета
И триста вакли овнѣта
И хайдүт главатаря.
Па си от кѣнче слезна,
Че си измѣкна сабя френгия
И си го краката задрала,
И го на мех одрала,
И го на кол нанязала,
И му очй извадила,
Та ги на клѣчки набѣла
И ги зад ухѣ забѣла,
Па си на Стойна краката
отвърза
И си шйлета искараха
Кѣмто тѣхното си сѣло,
Като си прес сѣло върваха,
Фсѣки се чюдеше и маеше:
Де се е чуло, видѣло,
Сред зима чѣрни черѣши.

Пѣлъ Коста Томовъ, 54 год., с. Слатина, Никополско.

Тотю войвода
(трапезарска)

Пад-на-ла сла-на е-се-на, е-се-на сла-на сту-де-на, е-се-на сла-на сту-де-на
Паднала слана есена,
Есена слана студена (2)
Летос през дните недели,
През горещите празници.
Ослани горѝ и полѝ
И на горѝта листѝто,
И на полѝто тревѝта.
Сал едно дърво не ослани,
Едно ми дърво яворово. (2)
Под нѝго седѝт и стоѝт
До седѝмдесѝт юнака
Сѝс седем синѝи байрака.
Тѝтѝю им с свѝрка свѝреше,
Мѝмѝци хорѝ играѝха, (2)
Като свѝреше и дѝмаше:
— „Хѝбаво хорѝ играѝте,
Един се другѝ глѝдайте,
Кѝмѝ е жѝнско лицѝто
И му е мѝшко сѝрцѝто.
Нѝго на бѝлка ще направим,
Прес Сливен града да минем,
Прес Сливен града голѝма, (2)
Там ще излѝзе пашѝта
Пашѝта джѝнѝм, везирѝ.“ (2)
Хѝбаво хорѝ играѝли,
Един се другѝ глѝдали,
Кѝму е жѝнско лицѝто (2)
И му е мѝшко сѝрцѝто,
Нѝго на бѝлка направѝли, (2)
Прес Сливен града минали,
Прес Сливен града голѝма.
Пашѝта, джѝнѝм, везирѝ (2)
И си им дѝма продѝма:
— „Какѝва е тази бе свѝдба,
Без женѝ още без деѝца?“
Тѝтѝю му дѝма продѝма:
— „Не знаѝеш ли какѝва е година
Тази година бунтѝфска,
Бунтѝфска, джѝнѝм, москѝфска,
Не мѝгѝт мѝжѝе излѝзѝт,
Кѝмо ли женѝ сѝз деѝца.“
И тѝѝ си Тѝтѝю премѝна
Прес Сливен града голѝма. (2)
Излѝзе чѝрно цѝганче
И на пашѝта дѝмаше: (2)
— „Тѝѝ не е свѝдба ѝстинска,
Ами е Тѝтѝю войвѝда
Сѝс седѝмдесѝт юнака.“

Пѝлъ Коста Томовѝ, 54 год., с. Слатина, Никопѝлско.

402.

Истѝкло ми е, мѝйно мѝѝ дане
Дърво стрѝйно стѝлпо,
Дане ле да мѝѝ дане ле,
Мѝѝне ле мѝѝ кѝладе.
И на дървѝто до три вѝти гнезда
И в гнездѝта до три сѝви сѝклѝ.
Пѝрви сѝф сѝкѝл свѝѝ мѝѝка згрѝва,
Свѝѝ мѝѝка згрѝва и на бѝщѝ се клѝня:
— „Пусѝй ме, мѝмо, из Влѝшко на лѝва,
Из Влѝшко на лѝва, лѝва да ти лѝва,
Лѝва да ти лѝва, влѝх и влѝхѝня,
Влѝх и влѝхѝня, рѝба и рѝбѝня.“
Фѝтѝри сѝф сѝкѝл свѝѝ мѝѝка згрѝва,
Свѝѝ мѝѝка згрѝва и на бѝщѝ се клѝня:
— „Пусѝй ме, мѝмо, из Гѝрѝцѝя на лѝва,
Из Гѝрѝцѝя на лѝва, лѝва да ти лѝва,
Лѝва да ти лѝва, гѝрка и гѝркѝня,
Гѝрка и гѝркѝня, рѝба и рѝбѝня.“

Трѝти сѝф сѝкѝл свѝѝ мѝѝка згрѝва,
Свѝѝ мѝѝка згрѝва, на бѝщѝ се клѝня:
— „Пусѝй ме, мѝмо, из бѝли Дѝуѝф на лѝва,
Из бѝл Дѝуѝф на лѝва, лѝва да ти лѝва,
Лѝва да ти лѝва, рѝба златѝѝста,
Рѝба златѝѝста, рѝба сребрѝнѝра.“
Пѝрви сѝкѝл де си лѝтом летѝ,
Де си лѝтом летѝ и си лѝва нѝси,
И си лѝва нѝси, влѝха и влѝхѝня,
Влѝха и влѝхѝня, рѝба и рѝбѝня.
Фѝгѝри сѝф сѝкѝл де си лѝтом летѝ,
Де си лѝтом летѝ и си лѝва нѝси,
И си лѝва нѝси, гѝрка и гѝркѝня,
Гѝрка и гѝркѝня, рѝба и рѝбѝня.
Трѝти сѝф сѝкѝл де си лѝтом летѝ,
Де си лѝтом летѝ и си лѝва нѝси,
И си лѝва нѝси, рѝба златѝѝста.
Рѝба златѝѝста, рѝба сребрѝнѝра.

Пѝли Трифонѝ Енчевѝ, 50 год., Коста Томовѝ, 54 год., Пантѝсей Димитровѝ, 62 год., Кирѝтѝ Вѝрбановѝ, 28 год., Дѝчо Лѝчѝновѝ, 30 год., Трифонѝ Гергѝнѝцовѝ 39 год. и Евгѝни Тѝдѝорѝвѝ, 41 год., с. Слатина, Никопѝлско.

(коледна)

850.

М. М. = 64

Пофѝлила са мѝлка мома,
Ей коладе ле, мой коладе ле.

Че си има дрѝбен дарец,
Дрѝбен дарец триста кърпи,
Триста кърпи, двѝсте ризи.
Двѝсте ризи, сто мисѝле.
Дѝ я зачуѝ до два братѝ
До два братѝ, два близнѝка,
Два близнѝка, два терзѝе,
Че са на Бога помѝлиха:
— „Сторѝ ни, Бѝже, направѝ ни
Каквѝ гѝде гадѝнчица.

Да си фрѝкнем тѝтък гѝре,
Да си кацнем у мѝмнини двѝри.“
Сторѝ ги Гѝспот, направѝ ги
До два ми сѝви сокоѝли,
Че си фрѝкнаа тѝтък гѝре.
Че си кацнаа у мѝмнини двѝри,
У мѝмнини двѝри в градѝнчица
В градѝнчица на калинчица.
Данѝ си излѝзе мѝлка мома.
Не си излѝзе мѝлка мома.
Но си излѝзе мѝмина мѝйка:
— „Я шу, я лю, до два ми гѝда.“

До два ми г да отговѝрят.
— „Ние не сме до два гѝда,
Но сме си до два братѝ,
Два братѝ, два близнѝка,
Два близнѝка, два терзѝе.
Чуѝли сме, та сме дошлѝ,
Че си има мѝлка мома,
Че си има дрѝбен дарец.
Дрѝбен дарец триста кърпи,
Триста кърпи, двѝсте ризи,
Двѝсте ризи, сто мисѝле.“

Пѝль Стойко Цвѝтановъ, 52 год., с. Сѝтина, Никополско.

(коледна)

896.

М. М. = 40

Пофѝли се Павльо болѝрин,
коледо ле, мой коледо,
Че си има срѝбѝрни двѝри,
Срѝбѝрни двѝри, злѝтни столѝве,
Злѝтни столѝве, писани кѝни,
Писани кѝни з дѝвет паѝни,
З дѝвет паѝни, з дѝвет павѝи,
З дѝвет павѝи, сѝви сокоѝли.
Де го ѝ зачуѝ тѝрския царю
Тѝрския царю, влѝшкия бѝю,
Оседлѝ си вѝаната кѝня,
Оседлѝ го, обуздѝ го.
Обуздѝ го вѝседна го
Че си отѝде Павльови двѝри,
Че почѝка, че потрѝпа,
Че полѝпа, че повѝка,
Че си излѝзе Павльо болѝрин
Отговѝря Павльо болѝрин:
— „Лѝлей вѝрей тѝрски царю,

Шо те нѝсат посред нѝщи,
Посред нѝщи полунѝщи“
Отговѝря тѝрски царю:
— „Чул съм ѝзе, та съм дошѝл,
Че си има мѝ срѝбѝрни двѝри,
Срѝбѝрни двѝри злѝтни столѝве.
Злѝтни столѝве, писани кѝни,
Писани кѝни з дѝвет паѝни.
З дѝвет паѝни з дѝвет павѝи,
З дѝвет павѝи, сѝви сокоѝли.“
Отговѝря Павльо болѝрин:
— „Имам си ги, дѝржѝ си ги,
Срѝбѝрни двѝри — двѝрите ми съ,
Злѝтни столѝве — самѝн сам ѝзи,
Писани кѝни — стопѝница ми,
Дѝвет паѝни — сѝнове ми съ,
Дѝвет павѝи — снашѝи ми съ,
Сѝви сокоѝли — унѝци ми съ“

Пѝль Стойко Цвѝтановъ, 52 год., с. Сѝтина, Никополско.

М. М. ♩ = 304

902.

Та щò ми са спро-чер-ня-ва, ко-ла-де-ле, зад-яо-нъ-зи рав-на го-ра ко-ла-де-ле

Та щò ми са спрочернява,
колада ле,
Зад йонъзи равна гора,
Дали ми са етропòлци,
Етропòлци з возилници,
З возилнички стотилнички,
Стотилнички рòйно вино,
Рòйно вино баш ракия?
Не ми билò етропòлци,
Ная ми билò Нанко чобан,
Нанко чобан з дèвет стада,
З дèвет стада з дèвет кей*,

Нанко чобан десетия.
Па потири дèвет стада,
Па потири татък дòла.
Да му търси òфча паша.
Не намèри òфча паша.
Ная намèри òфчи напои,
Òфчи напои белилата,
Белилата перилата
Дето моми дари белат,
Дето булки ризи перат.
Там завари малка мома.
Провикна се Нанко чобан:

— „Лелей варе малка моме.
Пие ли се тъзи вода?“
Отговаря малка мома:
— „Кат е вода же се пие.“
Отговаря Нанко чобан:
— „Люби ли се малка мома?“
— „Кат е мома же се люби.“
Отговаря Нанко чобан:
— „Взема ли се малка мома?“
— „Да би вземал не би влèкъл
Не би влèкъл дèвет стада
Дèвет стада з дèвет кей,
Нанко чобан десетия.“

Пѣлъ Петъръ П. Илиячевъ, 45 год. с. Слатина, Никополско.

коледна)

М. М. ♩ = 320

903.

Ка-кѣя ми яе тѣ-тен мѣ-тен ко-ла-де-ле, зад-ю-нъ-зи рав-ла го-ра, ко-ла-де-ле

Какѣя ми яе тѣтен мѣтен,
колада ле,
Зад юнъзи равна гора?
Дали ми съ етропòлци,
Етропòлци з возилнички,
З возилнички с стотилнички,
С стотилнички рòйно вино,
Рòйно вино баш ракия?
Не съ били етропòлци,
Ная ми билò Нанко чобан,
Нанко чобан з дèвет стада,
З дèвет стада, з дèвет кеаи.

Че завличат татък дòле
Да си търси òфча паша,
Òфча паша, òфчи напои.
Не намèри òфча паша.
Ная-намèри малка мома.
Малка мома ризи перè.
Бели ризи тѣнко даре.
На страна и смясна китка.
Провикна се Нанко чобан:
— „Лелей варей, малка мома,
Пасè ли се тѣзи трева,

Пие ли се тѣзи вода,
Люби ли се малка мома,
Зема ли се смясна китка?“
Отговаря малка мома:
— „Да би пасъл Нанко чобан,
Да би поил Нанко чобан,
Да би любил Нанко чобан.
Да би зèмал смясна китка,
Не би водил дèвет стада,
Дèвет стада, з дèвет кеаи,
Десетия Нанко чобан.“

Пѣлъ Стайко Цвѣтановъ, 52 год. с. Слатина, Никополско.

(седѣнкарска)

М. М. ♩ = 320

1637.

Ка-квò ми са чѹ-ва та-та ка-на-до-лу

да-ли яг-не блè-яе прò-лет по-ко-шè-ри

Каквò ми се чѹва
Тата нападòлу,
Дали ягне блèйе
Прòлет по кошèри,
Или мома пèйе
Есен по седенки,
Или орач свѣри
Есен по сейдба?
Нито ягне блèйе
Прòлет по кошари,
Нито мома пèйе,

Есен по седенки,
Нито орач свѣри
Есен по сейдба,
Ная си ми е билò
Ялийова майка,
Рано ми отишла
На Ялийова грòба
И си за Ялийа
Плàче и парèжда:
— „Я стани, Ялийе,
Че те чакат, мамо,

Твòите другари (2)
Другари, другарки.“
Ялий се от грòба,
От грòба провикна:
— „Я назат, мамо я назат,
Дали знàеш, мамо,
Кòйто тѹка дòйде,
Назат се не врѣща.
Мнòго здраве носѣ
На мòйте другари.

Да не любят, ма̀йко.
До три любовници,
Ала сегà ма пият
До три лѹти змиѣ.
Пѣрвата ме пие
Между чèрни вèжди,
Фтòрата ме пие
Вѣф чèрните очѣ,
Трèтата ме пие
Вѣф клèтото сѣрцè.

Пѣлъ Коста Томовъ, 54 год. с. Слатина, Никополско.

(жътварска)

1889.

М. М. ♩ = 280

Край сѐ- ло жѐ- не дреб- на га- рѝ- я,
край сѐ- ло жѐ- не, срѣт сѐ- ло ля- га.

Край сѐло жѐне дребна гарѝя,
Край сѐло жѐне, срѣт сѐло ляга.
До фсяка момѝ и момък жѐне,
До нѝша Кѝна два калѝгѝра.
Фсе Кѝна мѝмѝят, фсе Кѝна тѝфрѝят:

— Я елѝ, Кѝне, на нѝшето сѐло,
На нѝщо сѐ-о две бѝри текѝт,
На нѝщо сѐло две слѝнцѝ грѝят,
Две слѝнцѝ грѝят, два мѝсеца свѝтѝят,
На нѝщо сѐло двѝш лѝто бѝва,
На нѝщо сѐло двѝж жѝтва бѝва.

Пѝлѝ Коста Томовъ, 54 год., с. Слатина, Нѝкополско.

Село Лозица е разположено между трихълмие с излаз към река Дунав. От град Никопол селото отстои на 19 км, а от Свищов на 32 км. Землището на селото възлиза на 26 960 декара. Селото има дълга история. Основното препитание и тук е земеделие и животновъдство, което определя и съставните части на народното облекло, както и характеристиката на песенния фолклор.

Песните, които са запазени и до днес в селото са:

А. ОСТАНА РАДКА ВДОВИЦА

Едничък на стара майка Стоян ми беше,

рожбица свидна – най-скъпа.

Расна му Стоян, порасана.

Юнак ми левент стана.

Че си майка Стояна ожени,

ожени за хубава Радка.

Не трая Стоян главило,

главило още женило,

че по Радка турчин поглежда,

турчин черкезлия.

Хвана му Стоян гората,

отиде при своите братя бунтовни,

за чест мъст да мъсти.

Стойна ми турци хванаха,

хванаха и убиха.

Че ми остана Радка вдовица,

с две дребни дечица, момиченца Станка
и Пенка.

Станка ми беше на три години, Пенка
на година и половина.

Настанаха гладни години –

чуди се Радка, мае,

как да си деца изхрани,

изхрани, още облече.

Най-после Радка намисли,

план си страшен скрои,

да си деца раниничета даде,

намисли Радка, стори.

Радка си деца гласеше

и си жално плачеше и си дрехите им
делеше.

Деца си за майка пицяха,

ръце си към нея стремяха,

ала ги върли душманин вземаха,

вземаха, от майка отделиха.

Радка ги със сълзи в очите изпрати,

че си вкъщи сирота завърна и си жално
заплака.

Стояне, либе Стояне, да ти, либе,
разкажа,

че ти децата разпилях по чужди далечни
села,

защото пустите турци

всичко ни от къщи вземаха и къщата
изгориха.

Б. Коледарска песен

Да се роди жито

Стани нине, господине,

да отвориш златни порти,

че ти идем добри гости.

Добри гости коледари,

че ти носим блага вест, блага вест за
млада бога.

Коладе, коладе ле.

Стани нине, господине,

да ти блажем много жито,

да напълниш три гемии

От мъка си Радка в Стоянова кръчма
отиде,

Стояново вино харчеше много пари да
спечели,

де къде дечицата при себе си да
прибере.

**Песента е изпълнявана по герани,
поляни, записана Ангел Александров,
с. Лозица, в изпълнение на Дамяна
Димитрова Радева, родена в началото
на XX век от с. Лозица.**

със зърно златоносно.

Да ги закараш в Цариграда,

да си купиш армагани

за дъщеричка хубавица,

че като ходи, вятър вее,

като седи, слънце грее,

като дума, бисер ниже.

Коладе, коладе ле.

**Записана от Ангел Александров през
1964 г., в изпълнение на Спас Иванов
Вачев.**

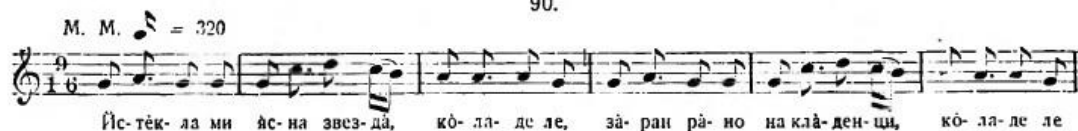
В село Любеново, известно в миналото като село Мършовица, събраната информация от ТЕИ е изключително богата, поради факта, че информаторите бяха наясно с песни, които изпълняват и до ден днешен, бяха съхранени голяма част от носите, а отново в сборника на В. Стоин от 1931 г. се откриха 13 автентични песни, които са систематизирани по видове, нотирани са и могат да бъдат предадени за следващите поколения.

106. с. Мършовица, Никополско — №№ 90, 120, 154, 406, 457, 488, 623, 721, 889, 2173, 2603, 2611, 2632. — Записалъ П. Ев. Стефановъ, октомврий 1928 г.

Даръ отъ Божата майка

(коледна — на мома)

90.

Истѣкла ми ясна звезда
Заран рано на клѣденци,
Не ми билѣ ясна звезда,
Но ми билѣ малка момѣ,
Малка момѣ Ангелина,
Ангелина, Мандалина,
Премѣнена, натруфѣна
С шита рѣза облѣчена,
С шита рѣза тѣй писана,
Па излѣзна на клѣденци,
На клѣденци пред момѣте,
Гред момѣте, пред момѣте,
Па я друшки попитали:
— Лѣлей вѣри малка друшка,
Самѣ ли си рѣза шила,
Рѣза шила тѣй писала,
Или ти я снахѣ дѣла,
Снахѣ дѣла, дар дарѣла,
Дар дарѣла, дар донѣла.
Милна друшка одговѣря:
— Лѣлей вѣри милни друшки,
Кат ме питате да ви кажа:

Не съм самѣ рѣза шила,
Рѣза шила, тѣй писала,
Нигѣ ми я снахѣ дѣла,
Снахѣ дѣла, дар дарѣла,
Дар дарѣла, дар донѣла,
Но съм отишла у чѣркови,
У чѣрковѣ, у манастири,
Че съмъ полюляла златни лѣлки
Ог игнѣжден до коледа,
Дордѣ ходѣ Божѣ майка
Да си кръсти Христѣ Бѣга,
Та му турѣ, лично име.
Там съм взѣла тѣзи рѣза,
Тѣзи рѣза, шита рѣза,
Шита рѣза, тѣй писана.
Милни друшки одговѣрят:
— „На чест да ти е тѣзи рѣза,
Тѣзи рѣза, шита рѣза,
Шита рѣза тѣй писана.“
Тѣка пѣем, Бѣга слѣвим,
Щѣто трѣви фѣвно полѣе,
Тѣлѣкоз здѣве фѣзи кѣща.

Пѣли Марко Димитровъ, 58 год., Атанасъ Пеневъ, 38 год., Никифоръ Кръстевъ, 25 год., Димитъръ Спасовъ, 25 год., Димитъръ Бързевъ, 21 год. и Първанъ Бързевъ, 33 год., с. Мършовица, Никополско.

Свети Георги и овчари

(коледна — на овчари)

М. М. = 40

120.

Забъгнаха двама братя,
Ей коладе ле, мой коладе ле,
Двама братя, два офчѐря,
Че завлякна сиво стадо,
Сиво стадо три хилядо,
Че го завлякна татък долу,
Татък долу, на надолу,
На надолу пот планинкѐ,
Пот планинкѐ на равнинкѐ,
Че изпѐсаха дрѐбо тревѐ,
Че изпояха бѐстро водѐ,
Че ходиха сѐто лѐто.
Сѐто лѐто, до срет лѐто,
Задѐде се драга ѐсен,
Драга ѐсен дѐн димитроф,
Пак се тия двама братски,
Двама братски споглѐдаха,
Споглѐдаха, сподѐмахме:
— Дай да разлѐчим сиво стадо,
Сиво стадо три хилядо,
Здѐмахме се, разлѐчихме.
От де се взѐха дор два ѐвна,
Дор два ѐвна ваклошѐти,
Ваклошѐти, мингушѐти,
Мингушѐти, свиловѐлни,
Свиловѐлни, патонѐги,
Патонѐги, виторѐги,
Разблѐа се сиво стадо,
Сиво стадо три хилядо,
Разблѐа се, размѐрля се,
Размѐрля се, измѐрля се,
Че ходихме сѐта зѐма,
Сѐта зѐма до среѐ зѐма,
Задѐде се драга прѐлет,
Драга прѐлет ден гергѐвден,
Разблѐа се сиво стадо,
Сиво стадо три хилядо,
Разблѐа се, разѐгна се,
Разѐгна се, изѐгна се,
Фсе ѐгѐнца ваклошѐти,
Ваклошѐти, мингушѐти,
Мингушѐти, свиловѐлни,
Свиловѐлни, патонѐги,
Пак се ние двама братски

Споглѐдахме, сподѐмахме:
Дай да извѐем вити кошѐри,
Пак да провѐртѐм сиво стадо,
Па да издоим без ведрѐщи,
Па да процедѐм без цеѐйло,
Па да подсѐрим без сѐрище.
Здѐмахме се, извѐихме ги,
Па провѐртѐхме сиво стадо,
Па издоихме без ведрѐщи,
Па процедѐхме бес цеѐйло,
Па подсѐрихме бес сѐрище,
Па седѐнахме да обѐдваме,
Да обѐдваме топла обѐда,
Топла обѐда, горѐща пита,
Горѐща пита прѐсно млѐко.*
От долу ѐде свѐти ми Гѐорги
От долу ѐде прѐком прѐче,
Прѐком прѐче на кошѐри,
На кошѐри вѐз двама офчѐри.
Свети ми Гѐорги одговѐря:
— „Доброутро ви двама офчѐри,
От де сте взѐли тѐзи хѐбост,
Тѐзи хѐбост, тѐзи хлѐбост?“
Двама офчѐри одговѐрят:
— „Когѐто бѐхме лѐуди млѐди,
Че завлякохме сиво стадо,
Сиво стадо три хилядо,
Че го завлякохме татък долу,
Татък долу на надолу,
На надолу пот планинкѐ,
Пот планинкѐ на равнинкѐ,
Че изпѐсаха дрѐбно тревѐ,
Че изпояха бѐстро водѐ,
Че ходиха сѐто лѐто,
Сѐто лѐто, досред лѐто,
Задѐде се драга ѐсен,
Драга ѐсен ден димитроф,
Пак се ние двама братски,
Двама братски споглѐдахме,
Споглѐдахме, сподѐмахме:
Дай да разлѐчим сиво стадо,
Сиво стадо три хилядо
Здѐмахми се, разлѐчихме,
От де се взѐха дор два ѐвна,

Дор два ѐвна ваклошѐти,
Ваклошѐти, мингушѐти,
Мингушѐти, свиловѐлни,
Свиловѐлни, патонѐги,
Патонѐги, виторѐги,
Разблѐа се сиво стадо,
Сиво стадо три хилядо,
Разблѐа се, размѐрля се,
Размѐрля се, измѐрля се,
Че ходихме сѐта зѐма,
Сѐта зѐма досред зѐма,
Задѐде се драга прѐлет,
Драга прѐлет ден гергѐвден,
Разблѐа се сиво стадо,
Сиво стадо три хилядо,
Разблѐа се, разѐгна се,
Разѐгна се, изѐгна се,
Фсе ѐгѐнца ваклошѐти,
Ваклошѐти, мингушѐти,
Мингушѐти, свиловѐлни,
Свиловѐлни, патонѐги,
Пак се ние двама братски
Споглѐдахме, сподѐмахме,
Дай да извѐем вити кошѐри,
Пак да провѐртѐм сиво стадо,
Па да издоим без ведрѐщи,
Па да процедѐм бес цеѐйло,
Па да подсѐрим бес сѐрище.
Здѐмахме се, извѐихме ги,
Па провѐртѐхме сиво стадо,
Па издоихме без ведрѐщи,
Па процедѐхме бес цеѐйло,
Па подсѐрихме бес сѐрище,
Па седѐнахме да обѐдваме,
Да обѐдваме топла обѐда,
Топла обѐда, горѐща пита,
Горѐща пита прѐсно млѐко.
Свети ми Гѐорги одговѐря:
— „Доброутро ви двама офчѐри,
На чѐст да ви е тѐзи хѐбост,
Тѐзи хѐбост, тѐзи хлѐбост“.
Тѐка пѐем Бѐга слѐзим,
Щѐто тревѐ вѐрно полѐ
Тѐлкоз здѐве фѐтѐзи кѐща,
Дѐбѐр вѐчер от дружина.“

Пѐля Марко Димитровѐ, 58 год., Атанасѐ Пеневѐ, 38 год., Никифорѐ Крѐстевѐ, 25 год., Димитѐрѐ Спасовѐ, 25 год., Димитѐрѐ Бѐрзевѐ, 21 год. и Гѐрванѐ Бѐрзевѐ 33 год., с. Мѐршовица, Нѐкопѐлско.

Края на царь Костадиновото царство (коледна)

Вял ми сѣ сѣф соколче, коладе ле,
Над хубава Цариграда, коладе ле.

Вил се два дни, вил се три дни
Два дни, три дни, три недела,
Три недела, два месеца,
Никой него не съгледа.

Съгледа го царювите,
Царювите дозанджии,
Дозанджии, баш ловджии.

Царювите отговарят:

— „Лелей вѣри цар Костадин
Вял ми сѣ сѣф соколче,
Вил се два дни, вил се три дни
Два дни, три дни, три недела,
Три недела, два месеца,
Никой него не съгледа.

Ние него съгледахме,
Как неш, що щем ний да сторим,
Да уловим сѣф соколче?“

Цар Костадин отговаря:

— „Лелей вѣри царювите,
Кат ма питате, да ви кажа:
Потечете, та зовете,
Та зовете дребна тлака,

Дребна тлака, женска стърна,
Па и предете тѣнка прѣжда.
Тѣнка прѣжда копѣица,
Копѣица, дафѣица.

Па загърните от истока,
От истока до запада,
Открай земя, докрай небѣ.“

Лелей вѣри царювите,
Царювите туй послуша.

Че събраха дребна тлака,
Дребна тлака, женска стърна,
Па испредет тѣнка прѣжда.
Тѣнка прѣжда копѣица,
Копѣица дафѣица.

Че загърнаха от истока,
От истока до запада,
Открай земя докрай небѣ.

Ка ги видѣ сѣф соколче,
Той се спусна низ вишинѣ,
Па си кацна низ дълбинѣ,
Низ дълбинѣ цар Костадин,
Цар Костадин дѣсно рѣмце,
Че потърси дѣсно крилце,
Че му падна бело книжѣ.

Бело книжѣ, чернѣ слѣво,
Чернѣ слѣво, сѣтно писмѣ.

Ка го видѣ цар Костадин

Той посърна със лесница,

Па си уеина бело книжѣ,

Бело книжѣ, чернѣ слѣво,

Па си седна на престѣла,

Да си читѣ бело книжѣ,

Като читѣ, тѣй си рѣни

Тѣй си рѣни бистри сѣлзи.

Ка го видѣха царювите,

Царювите отговарят:

— „Лелей вѣри цар Костадин,

Като четѣш защо рѣниш,

Защо рѣниш бистри сѣлзи?“

Цар Костадин отговаря:

— „Кат ме питате, да ви кажа

Настѣло ѣ турскѣ царство,

Турскѣ царство и българскѣ

беззѣконоство:

Син бащѣца не послуша

А снѣица свѣжѣрвица.“

Тѣка пѣем, Бѣга славим,

Щѣто трѣви ф ранно полѣ,

Тѣлкоз здравѣ ф тѣзи кѣща“

Пѣли Марко Димитровъ, 58 год., Атанасъ Пеневъ, 38 год., Никифоръ Кръстевъ, 25 год., Димитъръ Спасовъ,
25 год., Димитъръ Бързевъ, 21 год. и Първанъ Бързевъ, 33 год., с. Мършовица, Никополско.

Гълъби кацатъ въ работилница (пѣе се на цигани-жельзари)

Дофрѣкнали ми дор два ми гада,
Дор два ми гада сиви гълъби,
Сиви гълъби, бѣли лебеди,
Бѣли лебеди, лѣтни преперци,
Че ми кацнаха у майсторите,

У майсторите на мѣховете,
На мѣховете, на чуковете,
На чуковете и наковѣлнята,
Ка ги видѣха майсторчатата,
Майсторчатата отговарят:

— „Лелей вѣри дор два ми гада,
Дор два ми гада, защо бѣгате,
Ние ви нѣсим вѣщо имѣне,
Вѣщо имѣне, вѣштата слава.“

Пѣли Марко Димитровъ, 58 год., Атанасъ Пеневъ, 38 год., Никифоръ Кръстевъ, 25 год., Димитъръ Спасовъ,
25 год., Димитъръ Бързевъ, 21 год. и Първанъ Бързевъ, 33 год., с. Мършовица, Никополско.

М. М. $\text{♩} = 136$

457.

На дукян седй,
Жълтици тегли,
Ой ладо, ладо,
Момйче младо,
Я бръкнй, момне ле,
Та извадй пръстен,
Къса трапеза
Гъсти комати.
Червено конче

Прес полё бёга.
Съдрана чёрга
З дребни дечйца.
Рудовйта круша
Насред друмища.
Ис сокаци ходи,
Чопици лъска.
Син, зелён гайтан

На стръха виси.
Одрана крава
Прес село бучй.
На дюган седй,
Цвете полива.
Скършена мома
На хорё играе.
На столче седй,
Глава си пощи.

Пъла Гергина Гьоргьова, 22 год., с. Мършовица, Никополско.

(хороводна)

М. М. $\text{♩} = 320$

488.

Птъца лйта по нивъта
Да заръча на ергенйта:
Тази неделя да не орът.
Тази неделя тудорина, (2)
До неделя разполовена

Птъца лйта по избите,
Да заръча на момйте:
Тази неделя да не тъчът,
Тази неделя тудорина. (2)
До неделя разполовена.

Пъла Гергина Гьоргьова, 22 год., с. Мършовица, Никополско.

М. М. $\text{♩} = 200$

621.

Вйла се и лоза вйна
Около града Търново.
Всред градз дърво високо,

Под дърво тмна тмница,
Ф тмница дор двама млади,
Те ми билй Тодорка и Гьорги.

Пъла Гиргина Гьоргьова, 22 год., с. Мършовица, Никополско.

Ка-то си за бу-ля йо-ти-вах-ме, виш-ни че-ре-ши цѣф-тѣ-ха
 Като си за буля йотйвахме, Дѣвери вишни кѣсаха, И се назади обѣрихъ,
 Вишни, черѣши цѣфтѣха; На буля ф коленѣ хвѣрляха. Па бащини двѣри погледни,
 Йочомйците класяха, Като си с буля отишле Бащини двѣри слана осланила;
 Като се със буля вѣрнахме. И си на буля тогас думале: Пък погледни Гѣоргьови двѣри,
 Йочомйци пожѣнати, — „Не плачи, буле, не тъжи Гѣоргьови двѣри слѣнце огрѣяло.“
 Вишни, черѣши узрѣли

Пѣла Вѣрбина Игнатова, 23 год., с. Мѣршовица Никополско.

Стѣ-ра ми сна-ха по двѣ-ри хѣ-ди, хѣ-я кѣ-ла-де-ле, мой кѣ-ла-де-ле

Стѣра ми снаха по двѣри хѣди.
 Хѣй кѣладе ле, мой кѣладе ле.
 По двѣри хѣди, с чѣхли си трѣпа
 С чѣхли си трѣпа з гримни си звѣка,
 З гривни си звѣка, вѣком си вѣка
 Вѣком си вѣка бѣдом си бѣде.
 Вѣком си вѣка по старѣ свѣкро.
 По старѣ свѣкро и по свѣкрѣва:
 — „Я стѣни, стѣни, старѣго свѣкра.
 Старѣго свѣкра и ти вѣкрѣва.
 Че на двѣра съ гѣсти ми дошли,
 Добри ми гѣсти, се колеждѣнци.
 И ош по-добѣр глас съ донѣсли
 Нис хѣбавата зимѣвищинка:
 Фсѣ съ телѣнца фсѣ истѣлини.
 Фсѣ съ телѣнца червѣнокѣси.
 Червѣнокѣси и щѣркокрѣчи
 Фсѣ щѣркокрѣчи, фсѣ дѣлгонѣги.
 Нис хѣбавата зимѣвищинка
 Фсѣ съ кѣнчѣта, фсѣ искѣнчили
 Фсѣ съ кѣчѣта, червѣнокѣси.
 Червѣнокѣси и щѣркокрѣчи,
 Фсѣ щѣркокрѣчи и патѣнѣги.
 Нис хѣбавата зимѣвищинка
 Фсѣ съ турмѣта фсѣ истѣлиха.

Фсѣ съ телѣта фсѣ чернокѣси,
 Фсѣ чернокѣси и белѣглави,
 Фсѣ белѣглави и патѣнѣги.
 Нис хѣбавата зимѣвищинка
 Фсѣ съ агѣнца, фсѣ изагнаха.
 Фсѣ съ агѣнца фсѣ ваклошѣти.
 Фсѣ ваклошѣти и мингушѣти,
 Фсѣ мингушѣти и свѣловѣлни.
 Фсѣ свѣловѣлни и патѣнѣги.
 Нис хѣбавата зимѣвищинка
 Фсѣ съ кѣшѣри фсѣ изрѣѣни.
 Фсѣ изрѣѣни и подрѣзѣни.“
 Стѣра ми снаха по двѣри хѣди,
 По двѣри хѣди, с чѣхли си трѣпа,
 С чѣхли си трѣпа, з гримни си звѣка
 З гримни си звѣка, вѣком си вѣка
 Да си събуди старѣго свѣкра,
 Старѣго свѣкра и по свѣкрѣва:
 — „Я стѣни, стѣни старѣго свѣкра,
 Старѣго свѣкра и по свѣкрѣва,
 Че на двѣра съ, гѣсти ми дошли,
 Добри ми гѣсти, се колеждѣнци.
 И ош по-добѣр глас съ донѣсли.
 Тука ви пѣем и Бѣга слѣвим.
 Щѣто ми трѣви вѣф рѣвнопѣлье,
 Тѣлкоз ми здравѣ вѣф тѣзи кѣша

Пѣли Марко Димитровъ, 58 год. Атанасъ Пенѣвъ 38 год. Никифоръ Крѣстѣвъ 25 год. Димитъръ Спа-
 совъ 25 год. Димитъръ Бѣрзѣвъ, 21 год. и Пѣрванъ Бѣрзѣвъ 33 год с. Мѣршовица, Никополско.

Меденъ си кавалъ пречупилъ
(жътварска)

2173.

Буля си Нѣтки думаше:
— „Защо ми три дни, буля, станало,
Всѣ плачеш, буля, и тъжиш,
Дай ти, буле, поста дотѣгна
Или ти жѣтва омръзна?“
Нѣтка буля си думаше:
— „Нѣто ми поста дотѣгна.
Нѣто ми жѣтва омръзна,
Ами се тлака тлачила
Доле ми, в долнята махала,
Три пѣти мѣне, буле, канели
Да ъм тлаката затлачѣ
Как да си, буле, отйла
Кат ми се любе згодило
За друго любе по-чорлаво.“
Буля Нѣтка си думаше:
Я стани Нѣтке, я стани,
Та се със бѣло премени,

И си косата парешъ,
Най-назат, буля, ти иди
И най на чѣлом ти седни,
Па викни, буля, та запѣй
Па съ Никѡла ти присмѣй —
Люби ги Никѡла, люби ги
Се чѡрлави, одрипани.“
Па си Никѡла вѣнка излѣзе
Мѣден си кавалъ причѹпи
Па си във дома отйде
И си на майка продѹма
— „Пустилай, майко, да лягам,
Да лягам, майко, да умирам.
Че ми се Нѣтка присмѣла,
Че съм си майко, залюбил
И за друго любе згодил.“
Майка Никѡла думаше:
— „Не тъжи, синко, не плачи,

Ас ще сабѣле да йда
Нѣдини пѡрти отйла,
Гримни си, синко да взѣма
И ще на Нѣда да кажа,
Че ще ги с златѡри менѣ
И ги на зѣтка занесѣ.“
Сѹтрин е рано ранѣла
Нѣдини пѡрти отишла
И си на Нѣда думаше:
— „Я дай ми, Нѣдо, гримните,
Че съ златѡри в дома дошлѣ,
Да си гримните ти менѣш.“
Нѣда си гримните даде,
Даде да си ги те менѣт.
Никѡлова майка гримни взѣ
Правѡ на Нѣтка занесе
И Нѣтка за Никѡла вземѡла

Пѣла Надежда Върбанова 18 год. Мършовица, Никополско

2603.

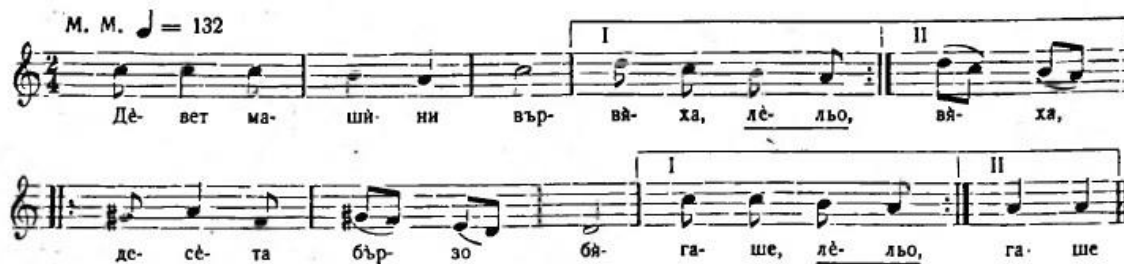
Пѣлна градина з барабѡя,
Мара и Иван сѣ един бой.
Пѣлна градина с мачѹли,
Мара и Иван маймѹни.
Пѣлна градина съз зелѣ,

Мара и Иван серсѣме.
Дунава влечѣ вършина,
Мара пред Иван скършена.
Дунава влечѣ крупна сол,
Мара и Иван на един стол.

Дуна а влечѣ отрѡва,
Мара за Иван гѡтова.
Червѣна кърпа перната,
Мара на Иван женѡта

Пѣла Гиргина Гѡргѡва, 22 год., с. Мършовица. Никополско.

2611.

Дѣвет машини вървяха, лѣлѡ
Дѣсѣта сѣрзо бѣгаше, лѣлѡ,
Младо я момчѣ кагаше
Жална си пѣсен пѣеше:

— „Дѣ се е чуло, виляло,
Владѣка тѹрчин да стѣне,
Заради нищо, никакѡ,
За едно бѣло ханѣмче,

На снага тѣн а висѡка
На лицѣ бѣла рѹмена.
Бѣла ханѣмке, Елѣно,
Млат чѣлебѣя, Горѣне.

Пѣла Надежда Върбанова, 18 год., с. Мършовица, Никополско.

*) кушрява — особѣнъ видъ пѣлѣвелъ

Сячките ергѣни дѡйдоха,
 Сая мѡйто лѡбе го нѣма,
 Че тѡ е отишло, отишло
 През Дунаф мѡстче да прави,
 Да мѡнат момѣ и ергѣни.
 Не съ мѡнали момѣ и ергѣни,
 Нѡй съ мѡнали Драгѡн и Драгѡна.

Пѣла Надежда Върбанова, 18 год., с. Мършовица, Никополско.

А. КОЛЕДАРСКА ПЕСЕН

Добри ми гласи донели

Стара ми снаха по двори ходи,
 по двори ходи, с чехли си тропа,
 с чехли си тропа, с гримни си звѣка.

С гривни си звѣка, виком си вика,
 виком си вика, бодом си боде,
 виком си вика по стари свекро,
 по стари свекро и свекърва:

Я стани, стани, старого свекра,
 старого свекра, и ти, свекърва,
 че на двора са гости ми дошли,
 добри ми гости колежданци.

И оц по-добър глас са донесли,
 низ хубавата зимовищинка:
 все са теленна червенокоси,
 червенокоси и щъркокрачи,

все щъркокрачи, все дългоноги.

Низ хубавата зимовищинка

все са кончета изкончили,
 все кончета червенокоси,
 червенокоси и щъркокрачи,

все щъркокрачи и патноги.

Низ хубавата зимовищинка

все турмета, все изтелиха,
 все телета все червенокоси,
 все червенокоси и белоглави,
 все белоглави и патноги.

Низ хубавата зимовищинка,

все агънца все изагниха,
 все агънца, все ваклошати,
 все ваклошати и мингушати,
 все мингушати и свиловълни,
 все свиловълни и патноги.

Низ хубавата зимовищинка
все кошери все изроени,
все изроени и подрязани. —
Стара ми снаха по двори ходи,
по двори ходи, с чехли си тропа,
с чехли си тропа, с гимни си звека,
с гимни си звека, викам си вика,
да си събуди старого свекра,
старого свекра, и по свекърва:

- Я стани, стани старого свекърва,
старого свекра и по свекърва,
че на двора са гости ми дошли,
добри ми гости, се колеждани
и още по-добър глас са донели.
Тука ви пеем и бога славим.
Щото ми треви във равно поле,
толкоз ми здраве във тази къща.

**Васил Стоин, Песни от средна
северна България, 1931 г., с. 294,
№889, с. Мършовица (дн.
Любеново), Никополско.**

В село Муселиево цялата събрана информация е от литературни източници по проблема, тъй като нямаше съдействие от страна на местното население – никой нищо не си спомняше от информаторите, които търсех за съдействие. Отново песенното творчество се набавя от Васил Стоин, но без аналог в днешно време.

104. с. Муселиево, Никополско — № № 523, 576,
1402, 1790, 2100. — Записалъ П. Ев. Стефановъ,
октомври 1928 г.

М. М. $\text{♪} = 64$ 523.

Пе-пе-ру-да хо-ае-ше, хо-ае-ше и са Бо-гу мо-ле-ше, мо-ле-ше:
 дай, Бо-же, дъш, дай, Бо-же, дъш, да по-рас-тът ма-мъ-ля, ма-мъ-ля,
 да по-рас-тът о-вѣ-зо-ве, о-вѣ-зо-ве, дай, Бо-же, дъш, дай, Бо-же, дъш.

Пеперуда ходеше, И са Богу молеше: — „Дай, Боже, дъш, (2) Да порастът мамуля,	Да порастът овезове, Да порастът динята, Колкото берекет на полето, Толкоз здраве фтази къща.“
--	---

Пѣла Еленка Маринова, 33 год., с. Муселиево, Никополско.

II) ЛЮЛКИ

М. М. $\text{♪} = 288$ 576.

За-лю-лѣй ма, Дано. Дан-ке, на ва-ша-та лю-
 чи тя по-ви-со-ко фър-ля, по-ши-ро-ко гле-да

Залюлѣй ма, Дано. Данке, На вашата люлка, Чи тя по високо фърля, По широко гледа. Долу наналолу.	По долни сидѣнки. Моятъ любѣ там бѣше, И за мене пита, (2) Моя прѣстен дав. (2) И здруго любѣ згодява.
--	--

Пѣла Еленка Маринова, 33 год., с. Муселиево Никополско.

Недоволна отъ старъ мжжъ

(седьмкарска)

1402.

М. М. ♩ = 120

Калино Радо булина,
Яко та, буля, дадоме,
Чо не та буля, продадоме.
Когй додеш, буля, се плачеш,
Се плачеш, буля, се тъжиш.
Не можа буля, да фтасам
Да та няшико, буля, попитах,
Такахте ли си, буля платната,
Окопахте ли си буля лозята,
Лозята и мамулята.
Поженахте ли си, буля икия,
Окосихте ли си, буля сената?
— „Пусти ти остана були платната,
Мана ти омайлло, були, лозята.

Грат ти убило були, мамулята,
Ф огън ти изгорило були, икия.
Порой ти извлякло, були, сената,
Пусто ти, були, остана богатството,
Ког ми е аро не харно,
На кон го гледаш, були, човек и половина.
А на земя, були, Божя разкрива,
Ф оч го, погледаш, були, кьораво,
А ф ръце були кьораво,
А ф крака, були, сакато,
През село тръгна, були, и срам ма,
Ис къра тръгна, були, и страх ма,
Пусто ти, були, остана богатството,
Ког ми е аро не харно.“

Пъла Еленка Маринова, 33 год. с. Муселиево Никополско.

*) душикъ — дъхъ.

(на спънокосъ)

1790.

М. М. ♩ = 320

Илено, изгори сено,
Изгори сено зилено,
Момците съ го косили,
Жените съ го носили,
Илено, пиле шарено,

Изгори сено зилено.
Дълбока йода брот нема,
Сигни камъчета чет нема,
Хубава мома рот нема.
Илено, пиле шарено,
Изгори сено зилено.

Високо дърво сянка нема,
Дълък път край нема,
Широко поле глет нема,
Илено пиле шарено,
Изгори сено зилено

Пъла Еленка Маринова, 33 год. с. Муселиево, Никополско.

Задал са, задал млат Стоян,
Млат Стоян, млат кърванджия,
Че си повеле млат Стоян,
Че си повеле кърван куля,
На дясна са ритла опрял,
Със дрянф остен си кара,
С меден си кавал засвирил,
Че си закара тешка кия
От истока до запада,
Кия тешка далечна.
Негов либе Питкана
Отнада и принада
За нейно любе Стояна
Да си тешка кия закара
И назад да си завърне,
Двама на сидянка да идат
И на дома да си говорят.
Кат си назад Стоян завърна
И си люто Стоян прокле:
— „Либе ле, либе Петкано,
Клета и проклета да си,
Ако мене не очакаш.“
Питкана си люто рассърди,
Чи си жално на Стояна говори:
— „Къдато Стояне, отиваш,
Калпак ти абър да донес.“
Стоян си повеле тешка кия
От истока до запада.
Вървял, що вървял млат Стоян,
Засрещна негов верен месец
И си на месец говори:
— „Месичко, верен побратиме.
Горе кат стойш високо,
Гледаш ли доле широко.“

Кат са правия седенките,
Тя ли са и сега правят?“
Месеца на Стоян говори:
— „Горе си седъ високо,
Долю си гледам широко,
Както са правия седенките.
Седенките се тя са правят,
До твойто любе черно циганче стой.
Твоя пръстен мена дава.“
Вървял що е вървял млат Стоян,
Чи засрещнал верна сестрица звездица.
— „Звездице, верна сестрице,
Горе кат седеш високо.
Гледаш ли доле широко,
Кат са правия седенките.
Тя ли са и сега правят?“
Звездица на Стоян говори:
— „Горе си седъ високо,
Долю си гледам широко,
Както са правия седенките.
Седенките се тя са правят,
До твойто любе черно циганче стой,
Твоя пръстен мена дава.“
Стоян си назад завръща,
Нейна майка на мост стой,
Дари си раздава за душа й,
Най напред на млат Стояна,
Сълзи си рони на Стояна дава:
— „Стуйене, този кулан от Питкана,
От Питкана твойто първо либе.“
Стоян си отвърща:
— „И това ли дочакахме
Чи моят кия тешка.“

Пѣла Елена Маринова, 33 год. с. Муселнево, Никополско.

Село Новачене се намира в Централната част на Дунавската равнина в близост до долното течение на река Осъм, което определя песенното творчество и съхранената и до днес носия в селото. Поради несъдействие и незнание на местното население по време на ТЕИ за събиране на автентични песни, съхранени и до днес, отново успях да открия в сборника на В. Стоин съхранени и нотирани 6 броя песни, записани през 20-30 години на XX век.

109. с. Нова чене, Никополско — № № 82, 110, 114,
192, 394, 2189. — Записалъ П. Ев. Стефановъ,
1 октомври 1928 г.

Истѣкли ми до три слънца,
Право ми пладнє в Балото море,
Млади мил Божне ле Господине,
Млади мил Божне ле коладе ле,
Не съ ми били до три слънца,
Ная ми съ биле до три кораба,
Първи кораб Божя майка,
Фтори кораб младала Бѳга,
Трети кораб жълти вѳсък,
Жълтия вѳсък, бѣлия тамян,
Че си взима Божя майка,
Че си взима младала Бѳга,
Младала Бѳга, жълтия вѳсък,
Жълтия вѳсък, бѣлия тамян,
Че си трѣгна право пладнє,
Да си търси свет Ивана,
Свет Ивана Кръститѣля,
Дето кръсти земѣ и небѣ,
Да си кръсти младала Бѳга,
Па я вървяла шо я вървяла,
Срещ я иде светѣ Крачуѣ,
Одговоря Божя майка:
— „Добрѣ ми та я Бог домытнал,
Бог домытнал, свет Крачуѣ,
Да ми кръстиш младала Бѳга.“
Свет Крачуѣ ѣ одговоря:
— „Не смеѣ в чи да го глѣдам,
Кѣмо ли сръка да го хвана.“
След ней иде светѣ Васѣл,
Той ще кръсти младала Бѳга,
Па я си трѣгна Божя майка,
Па я вървяла шо я вървяла,
Срещ я иде светѣ Васѣл,
Иодговоря Божя майка:
— „Добрѣ ми та я Бог домытнал,
Бог домытнал, свет Васѣле,
Да ми кръстиш младала Бѳга.“
Свет Васѣл ѣ одговоря:

— „Не смеѣ в чи да го глѣдам,
Кѣмо ли сръка да го хвана.“
След ней иде светѣ Иван,
Той ще кръсти младала Бѳга,
Па я вървяла шо я вървяла,
Срещ я иде светѣ Иван,
Иодговоря Божя майка:
— „Добрѣ срѣсна, свет Иване!“
Иодговоря светѣ Иван:
— „Дал Бо добро, Божя майка.“
Иодговоря Божя майка:
— „Добрѣ ми та я Бог домытнал,
Бог домытнал, свет Иване,
Да ми кръстиш младала Бѳга,
Да го кръстиш и мирѳсам.“
Иодговоря светѣ Иван:
— „Не смеѣ в чи да го глѣдам,
Кѣмо ли сръка да го хвана.“
Иодговоря Божя майка:
— „Ти ще кръстиш младала Бѳга.“
— „Да го кръстя и мирѳсам.“
Че си взѣха младала Бѳга,
Жълтия вѳсък, бѣлия тамян,
И си трѣгнаха фправо пладнє,
Да си търсят бѣли черкви,
Па я вървели шо я вървели,
Че намерѣха бѣла черква,
Че запалиха жълтия вѳсък,
Че запушиха бѣлия тамян,
Че си кръстиха младала Бѳга,
Кръстиха и мирѳсаха,
Името му я младала Бѳга,
Младала Бѳга Риста Бѳга,
И възнесоха ф сиѣно небѣ,
И са върна светѣ Иван,
Че го дарѣ Божя майка,
Кръст докѣто, сребърно кандѣло.

Пѣли Христанъ Карабѳковъ, 40 год., Киро Гатепъ, 45 год., Иванъ Симсоновъ, 30 год. и Иванъ Илиевъ Шоповъ, 32 год., с. Нова чене, Никополско.

Господь и света Недѣля
(жътваврска)

110.

М. М. ♩ = 180

Сѣднал е Господ да обядва
С неговѣ дрѣбни дѣчица
Какъ му бѣше обѣда?
Обѣда бѣше тлѣста пауна
Пѣченъ ф свѣта нидѣля.
Ах чика свѣти Илѣя,
Свѣти Илѣя меанджѣя,
Нидѣля трапѣза положи,

Илѣя вино натѣчи,
Натѣчи вино червѣно,
Положи златна трапѣза
Че ханѣ Господ, че пѣйна,
Па се назади обърна
И на Нидѣля продума:
— „Мари Нидѣльо, Нидѣльо,

Ни ти ли, Нидѣльо, омръзна
На мене диван да стѣни,
Да стѣни, измѣт да правиш?“
Нидѣля Бѣга продума:
— „Кѣде ли, Бѣжне, да ѣда,
Като си немам нѣкогѣ,
Само си ѣмам едного Бѣга
И пѣрво либе далѣско.“

Пѣль Христанъ Карабойковъ 40 год., с. Новачене, Никополско.

(коледна)

114.

М. М. ♩ = 144

Събрали се фсѣчки свѣтѣй,
Млади мѣли Бѣжне ле Господине,
Млади мѣли Бѣжне ле, мой кѣледо,
Събрали се у Иванови,
У Иванови на свѣтѣго.
Йодговари свѣти Иван:
— „Ой ви вѣзе фсѣчки свѣтѣй,
Фсѣчки свѣтѣй шо сте тѣка,
Един свѣтѣц тѣка нема,
Що стойте шо, глѣдате,
Я месѣте, тѣпла пѣтка,
И налѣйте жѣлта бѣклица,
Че трѣпѣте по фсе земѣ,
Че тѣрсѣте свѣт Никѣла,
Свѣт Никѣла, крѣсник Никѣла,
Тѣрсѣте и калѣсайте,
И довѣте у Иванови,
У Иванови на свѣтѣго.“
Сѣчки свѣтѣи тѣй слѣшаха,
Че си месѣха тѣпла пѣтка,

Че си взѣха жѣлт бѣклица,
Че налѣха с рѣйно вино,
Че си трѣгнаа рѣт стѣтѣй
Да си тѣрсѣт свѣт Никѣла,
Да си тѣрсѣт, намѣриа,
Намѣриа калѣсаа,
Калѣсаа, завѣдова
У Иванови на свѣтѣго,
Като си ф кѣши вѣязова,
Свѣт Никѣла йодговарѣ:
— „Добѣр вѣчер, кум Иване.“
Сѣчки свѣтѣй на крак стѣнаа,
Свѣти Иван йодговарѣ:
— „Добре дошѣл крѣсник Никѣла.“
Назад дѣде напред сѣдна,
Напред сѣдна, на чѣло сѣдна,
На чѣло сѣдна, свѣщ запѣли,
Свѣщ запѣли, моѣтва прочѣти
Моѣтва прочѣти, крѣст стѣри.

Пѣли Христанъ Карабойковъ, 40 год., Киро Гатевъ, 45 год., Иванъ Симсоновъ, 30 год. и Иванъ Илевъ
Поновъ, 32 год. с. Новачене, Никополско.

Война въ три царства
(коледна)

162.

М. М. ♩ = 152

Пре-фрѣк-на-ли ми дѡр три ми гѣ-да ой ю-рѣм, ю-рѣм. ой гю-рѣм, гю-рѣм.
гер-джѣк ги-дѣ ю, гер-джѣк ме-дѣ ю стѣв-не ле, мил-не ле мил Бож-не ле
Гос-по-дѣ-не, ей ко-ла-де ле, мой ко-ла-де

Префрѣкнали ми дор три ми гада,
Ой юрѣм, юрѣм, ой гюрѣм, гюрѣм,
Герджик гидѣю, г рджик медѣю.
Славне ле милне ле, мил Бѡжне ле Господѣне,
Ей коладе ле, мой коладе,
Че ми фрѣкнали тѣтъй гѡре,
Тѣтъй гѡре у цѣреви двѡри,
У цѣреви двѡри у рѣвни градинѣ,
Че ми кацнали на злѣтна ѣбѣлка,
Сѣглѣда ги самѣн царя,
Че повика царѣцата:
— „Какви ми са тез до три гада,
До три гада пѣсти гадове,
Я ми отворѣте сѣндѣците,

Че извадѣте тѣнка ми пѣшка,
Тѣнка ми пѣшка скорострѣлна.“
Че замѣрна дор три гада,
Йотговѣрят до три гада:
— „Нѣя не сме три галѣнки,
Нѣя сме дор три сестрѣни,
До три сестрѣни твоѣ сестрѣни,
Нѣя се вѣрчим тѣтъй отгѡре,
Тѣтъй отгѡре от три царствѣ,
Там се вѡди силна войнѣ,
Нѣя бѣгаме да не ни пленѣт,
Да не ни пленѣт и зарѡбѣт,
Затѣй дѡдохме тук при тѣбе,
Данѡ ти да ни запѣзиш.“

Пѣли: Христанѣ Карабойковѣ, 40 год., Киро Гатевѣ 45 год., Иванѣ Симеоновѣ, 30 год. и Иванѣ Илиевѣ Шоповѣ, 32 год., с. Новѣчене, Нѣкопѡлско.

394.

М. М. ♩ = 360

Ис-тѣк-лѣ ми ѣс-нѣ звездѣ, ко-ла-де ле, над вѡй-но-ви рѣв-ни двѡ-ри, ко-ла-де ле

Истѣкла ми ѣсна звездѣ, коладе ле,
Над войнови рѣвни двѡри, коладе ле,
Не ми билѡ ѣсна звездѣ,
Най ми билѡ двѡйна***) снахѣ,
Двѡйна снахѣ низ двѡри хѡди,
Низ двѡри хѡди, с метлѣ метѣ,
С метлѣ метѣ, с чѣхли хлѡпа,
С чѣхли трѡпа, з грѣвни звѣка,
Да си бѣди стѣра свѣкра,
Стѣра свѣкра и свѣкрѣва,
И свѣкрѣва и дрѣбни децѣ:

— „Стѣвай, стѣвай, стѣри свѣкро,
Чѣ ти идѣт чѣта мѡмци,
Чѣта мѡмци колѣждѣнци.“
Стѣра свѣкра ѡдговѣря:
— „Нѣка дѡйдѣт чѣта мѡмци,
Чѣта мѡмци колѣждѣнци,
Тѣпна дѣрбѣ тѣ сѣ знѣи:
На трапѣска вѣдрѡ винце,
Вѣдрѡ винце, прѣвит кравай,
Прѣвит кравай пробран мѣсѣл.“

Пѣли Христанѣ Карабойковѣ, 40 год., Киро Гатевѣ, 45 год., Ив Симеоновѣ, 30 год. и Иванѣ Илиевѣ Шоповѣ 32 год., с. Новѣчене, Нѣкопѡлско.

*) жена на войно, млада стопанка.

**) млада войно = юнакъ, млада стопанинѣ, млада мжжѣ. Войно е тѣвѣре обикновено нарицѣтелно, особено въ поезѣята Тука, значи, войно не е собствено име, както нѣкон мислѣтъ. — Ст. Младеновѣ.

***) вмѣсто война — на войно, войнова, войну.

Съ първо либе и презъ море
(коледарска)

2189.

М. М. ♩ = 360

При-пад-на ми тъм-на мѣг-ла низ ѹ-ба-ва Влаш-ка зе-мя. ея Кѡ-ла-де ле, мой кѡ-ла-де ле

Припадна ми тъмна мѣгла
Низ ѹбава Влашка земя,
Ея коладе ле, мой коладе ле,
Ту припадне, ту се вдигне.
Не ми било тъмна мѣгла,
Най ми било Нанко чобан,
Нанко чобан. Богдан офчар.
Дѣ си поде сиво стадо,
Сиво стадо три хиляда,
Че го изведе татък горе,
По орнища, по стърнища,
Да му търси офча паша,
Да му търси намѣри му,
Напаса го, развърна го,
Че го свѣде татък долу,
Татък долу на бял Дунаф
Да си търси офчи напой,
Намѣри го, напой ги,
Напой ги, развърна ги,
Че ги искара по сух пясък,
По сух пясък, по бял камък,
Че ги искара татък горе,
Че накса сиво стадо
На кюмета, на билюци,
И са върна Нанко чобан,
И са върна на бял Дунаф
Да си пие студна вода,
И си клекна на коляно,
Да си пие студна вода,
Срѣща иде мряна риба,
Па се дигна Нанко чобан
И си бръкна във лжобовци

И си извади златна кѹка
Чи я хвърли низ бял Дунаф,
Чи закачи мряна риба,
Закачи я, исфърли я,
Че раскопчи бяла пазва,
Че я турѣ в бяла пазва
Па си трѣгна Нанко чобан.
Че повѣде сиво стадо,
Че го изведе татък горе,
Татък горе у бащини двѡри,
У бащини бѣли порти,
Па повика и потрѡпа:
— „Излѣс, излѣс, стар бащѣца
Па ми бръкни в бяла пазва.
Че извади люта змия,
Люта змия пепеляна.“
Стар бащѣца Йотговаря:
— „Без сѣнеца ден минавам,
Без рѣчѣца час не мѡга.“
Па си трѣгна Нанко чобан,
Че отиде у майчини двѡри,
Па повика и потрѡпа:
— „Излѣс, излѣс, стара майко
Че ми бръкни в бяла пазва.
Че извади люта змия,
Люта змия пепеляна.“
Стара майка Йотговаря:
— „Без сѣнеца ден минавам,
Без рѣжѣ си час не мѡга.“
Па се върна и заплака,
Па повѣде сиво стадо.

Па се върна Нанко чобан,
Че го изведе татък горе,
Татък горе у любени двѡри,
У любени двѡри, бѣли порти,
Па повика и потрѡпа:
— „Излѣс излѣс, първо либе.
Че отвори бѣли порти
И ми бръкни в бяла пазва,
Че извади люта змия,
Люта змия пепеляна,
Че ми испи клѣто сърце.“
Първо либе Йотговаря:
— „Стоѣ, почакай, първо либе,
Да си отворѣ сандѣците,
Да извади сѣтно даре,
Сѣтно даре, бяла кѣрпа,
Да си увиѣ рѣчѣцата,
Рѣчѣцата десницата.“
Че си отворѣ сандѣците,
Че си извади сѣтно даре,
Сѣтно даре бяла кѣрпа,
Че си уви рѣчѣцата,
Рѣчѣцата, десницата,
Че му бръкна в бяла пазва,
Че му извади люта змия,
Не ми било люта змия
Най ми било мряна риба,
Мряна риба златопѣра.
Йотговаря Нанко чобан:
— „С майка и баща до време.
С първо либе и през морѣ.

Пѣли Христанѣ Карабойковъ, 10 год., Киро Гатевъ, 45 год., Ив. Симеоновъ, 30 год. и Иванѣ Илѣевъ Шоповъ
32 год., с. Новачане, Никополско.

Село Санадиново се намира на 100 метра от долното течение на река Осѣм, в подножието на Никополски възвишения. Отстои на 30 км южно от гр. Никопол и на 42 км североизточно от гр. Плевен. Съседните села Новачене и Бацова махала са съответно на 7 км западно и на 5 км южно. Благодарение на тази близост до села се запазва и автентичния фолклор и до днес, чрез събраните лазарски песни, записани и съхранявани в местното читалище. Това е село, в което през 1882 година се преселват много семейства от село Брест, а след РСВ бежанци пристигат от Македония и Беломорска Тракия. То обединява в себе си няколко села, тук се преплитат нравите и обичаите им и се съхраняват в този вид, който е представен в настоящия анализ.

Санадиново - събраните песни са лазарски

Лазарска песен, изпълнявана с танц

Тук ни казаха, Лазаре

Тук ни казаха, Лазаре

мома хубава,

мома хубава Лазаре

мома гиздава

мома хубава, Лазаре

мома гиздава.

Зелено дръвче, Лазаре(стара песен)

Да излезе, Лазаре

да я питаме,

да я питаме, Лазаре

сгодена ли е.

Ако е сгодена,

да я венчаем (2)

Да я венчаем, Лазаре

на връх Гергьовден. (2)

Зелено дръвче, Лазаре из Дунав плува
(2)

Из Дунав плува, Лазаре и потреперва (2)

Бързам да ида Лазаре, брат ми се жени
(2)

Брат ми се жени, Лазаре, девер ще бъда
(2)

Девер ще бъда Лазаре, байрак ще нося
(2)

Байрак ще нося, Лазаре, хоро ще водя.
(2)

Утре е цветна Цветница

Утре йе цветна Цветница
днеска се Лазар празнуей.

Цъфна земята и светна,
песен се чуе на дворо.

Летели ми са, летели
под небето до три гълъба.

Кацнали са,кацнали
у невестини дворове.

Невеста на стол седеше,
мъжко си дете държеше.

Не били до три гълъба,
най били три орисници.

Първа му орис орисва
да е за чудо убаво

Втора му орис орисва
да стане мъдро, премъдро,

Трета му орис орисва
да е за приказ богато.

Тука ни са казале

Ой Лазаре, Лазаре

Тука ни са казале,

Че има мома и момък

Ой Лазаре, Лазаре

Що побърза та дойде (2)

Нищо не е готово

Нищо не е прибрано (2)

Ризата ми на платно

Лаленце се люлее

Лаленце се люлее (2)

На зелено ливаде (2)

Не е било лаленце,

Най-заспало детенце

Майка му го будеше:

Стани, стани детенце

Я момата годете

Я момъка женете

Доде е вино червено

И тая бистра ракия.

Сукмана ми на руно (2)

Жълти чехли на пазар

Вити гривни на златар (2)

Ой Лазаре, Лазаре

Що побърза та дойде? (2)

Да си видиш лазарки

Как хубаво припаяват

И кръшно играят

Жълти чехли потропват

Шити поли развяват

и си тихом нареждат:

колко листа в гората

толкоз здраве у хора

колко пясък у море,

толкоз жито по поле.

Село Черковица е разположено между поречието на река Дунав и поречието на река Осъм. На 4 km от град Никопол и на 54 km от град Плевен. Населението, което живее в него с постоянен адрес, по данни от 2014 г. е 439 жители, основно влашко население. Нямаше информация за песенен фолклор, който да е запазен и до днес.

Шевицата в облеклото – снимки

Тъкани от град Никопол от сн. 42 до сн. 48

сн. 42 пицимал,

сн. 43 престилка

сн. 44 престилка

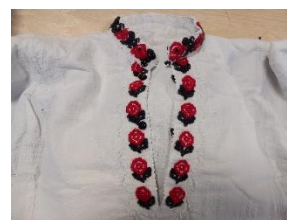
части от ризи, гр. Никопол

Сн. 45

сн. 46

сн. 47

Сн. 48 престилка

Тъкани от село Асеново от сн. 49 до сн. 58

Сн. 49 Женски косюм

сн. 50-сукно

сн. 51-кърлигатка

сн.52-шал

Сн. 53 накична шапка

сн. 54 лайбер

сн. 56-ботуши

Сн. 57 мъжко облекло, с. Асеново

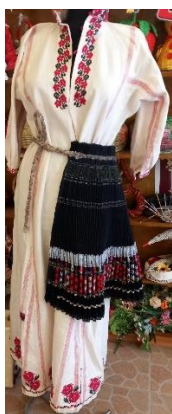
сн. 58 мъжко облекло, с. Асеново

Тъкани от с. Бацова махала сн. 59

Сн. 59 мъжко и женско облекло

Тъкани от село Въбел от сн. 60 до сн. 69

Сн. 60 женски костюм

сн. 61

сн. 62 женска риза

сн. 63 част от женски костюм

Сн. 64 престилка

сн. 65 престилка

сн. 66 тъкменик

сн. 67 риза

сн. 68 чорапи

сн. 69 чорапи

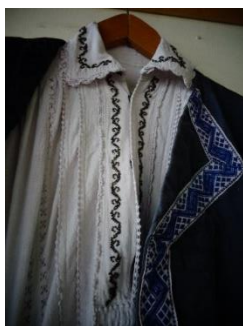
Тъкани от село Дебово от сн. 70 до сн. 75

МЪЖКИ И ЖЕНСКИ КОСТЮМ

Сн. 70

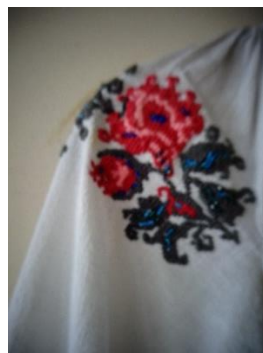
сн. 71

Сн. 72 мъжка риза

сн. 73 женска риза

сн. 73/a - ръкав от женска риза

Сн. 74 мъжки пояс

сн. 75 престилка

Тъкани от село Драгаш войвода от сн. 76 до сн. 77

Сн. 76 мъжка и женска носия

сн. 77 женска носия

Тъкани от село Евлогиево от сн. 78 до сн. 82

Престилки

Сн. 78

сн. 79

сн. 80

сн. 81

Сн. 82 тъкменик

Тъкани от село Лозица от сн. 83 до сн. 91

Сн. 83 мъжки костюм

сн. 84 женски костюм

сн. 85 част от ръкава на риза

сн. 86 тъкменик

сн. 87 поли на женска риза

Престилки

сн. 88

сн. 89

сн. 90

сн. 91

Тъкани от село Любеново от сн. 92 до сн. 99

Женски ризи

Сн. 92 риза

сн. 93 риза

Сн. 94 риза

сн. 95 риза

Сн. 96 риза

сн. 97 риза

Сн. 98 тъкменик

Сн. 99 престилка

Тъкани от село Муселиево от сн. 100 до сн. 101

Сн. 100 женски костюми

сн. 101 мъжки и женски костюми

Тъкани от село Новачене от сн. 102 до сн. 111

Сн. 102 връхни дрехи

сн. 103 престилки

Женски ризи

Сн. 104 риза

сн. 105 риза

сн. 106 риза

Сн. 107 риза

сн. 108 риза

сн. 109 тъкменик

сн. 110 мъжки елек

сн. 111 късак

Тъкани от село Санадиново от сн. 112 до сн. 121/а

Сн. 112 престилка

сн. 113 тъкменик

сн. 114 колан

Тъкани от Македонско, съхранени в с. Санадиново

сн. 115 риза

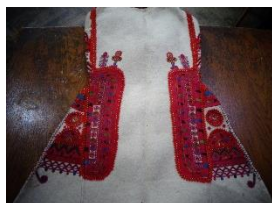

сн. 116 горна дреха

сн. 117 женска дреха

тъкани от село Брест, съхранени в с. Санадиново

Сн. 118 късак

сн. 119 вълненик

с. 120 мъжка риза

Сн. 121 женска риза

сн. 121/а поли на женска риза

Тъкани от село Черковица от сн. 122 до сн. 130

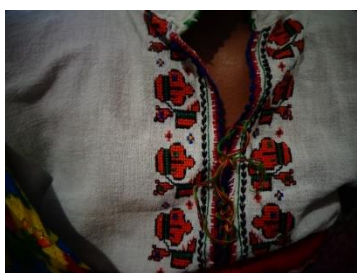
сн. 122 престилка

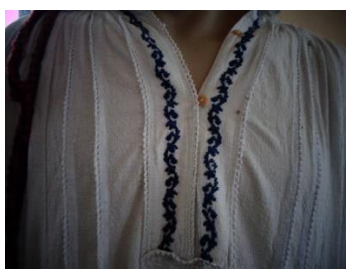
сн. 123 престилка

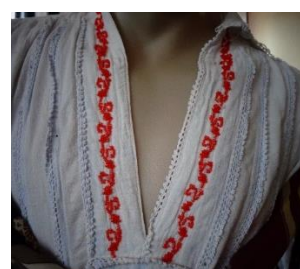
сн. 124 престилка

сн. 125 женска риза

сн. 126 мъжка риза

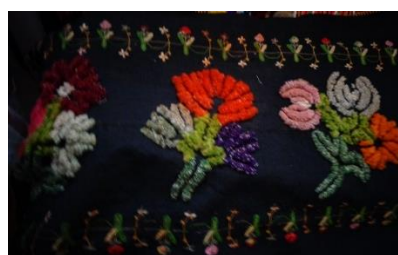
сн. 127 мъжка риза

сн. 128 тъкменик

сн. 129 престилка

сн. 130 престилка

Анализ на изворни/автентични песни и видове шевици на територията на общините Белене и Никопол. История, послания, мост между поколенията

Песенният фолклор в Община Белене

Песента в българската народна култура играе изключително важна роля. Народната музика е начин за изразяване на емоции, разказване на истории и предаване на традиции. Чрез песните се споделят любов, радост, тъга и опит, а много от тях са свързани с важни моменти от живота – раждане, сватба, празници и обичаи.

Запазването и популяризирането на народните песни е от съществено значение за идентичността и културното наследство на България. Чрез тях можем да се свържем с миналото, да разберем по-добре своите корени и да предадем богатството на българските традиции на бъдещите поколения.

Българската народна песен е важен аспект от българската идентичност, който предава история, емоции и културни традиции.

Автентичните песни, характерни за територията на община Белене, представляват важен елемент от българската културна идентичност и наследство. Те са съхранили традиции, обичаи и исторически спомени, които служат като мост между поколенията.

Регионът Беленско в България е богат на фолклорни традиции и обичаи. Народните песни се изпълняват за различни поводи, които отразяват живота, труда и обичаите на местните хора. Песните често разказват истории за любов, героизъм и социални теми.

Важно е да се отбележи, че в последните години се наблюдава нарастващ интерес към фолклора и традиционното облекло, като много млади хора започват да се ангажират с традиционните занаяти и да участват в събития, свързани с народната култура. Този интерес спомага за запазването на народното облекло и неговото място в съвременната култура. По населени места от Община Белене може да се обобщи следната информация за песенния фолклор, запазен през годините:

- ❖ град Белене Песните са разнообразни по характер, изпълнявани за различни календарни и семейни празници. Запазени и до днес благодарение на

изпълнителя Марин Денов, който е прославил Беленския фолклор, чрез своя глас.

- ❖ Село Бяла вода Запазените до днес песни в селото са с любовно-женитбен характер и коледарски песни. Запазени са благодарение на местните краеведи и читалищни дейци.
- ❖ Село Деков Основно запазените до днес песни са свързани с коледно-новогодишния празничен цикъл. Голяма част от информацията се съхранява в местното читалище, благодарение, на което се съхраняват традициите, обичаите и народното облекло.
- ❖ Село Кулина вода Песни, изпълнявани от читалищните самодейци в селото до средата на XX век. Събрани от Людмила Лазарова, в чест на 80 годишнината от създаването на НЧ „Изгрев“. С любовно-женитбен характер и лазарски песни.
- ❖ село Петоладенци Нямаше налична информация за народни песни от теренните проучвания. Събраните песни в анализа са от сборник, издаден през 1931 г., с автор Васил Стоин. Представените песни са автентични и нотирани, което позволява да се възстановят чрез певчески групи в населеното място и да се предаде народното творчество на бъдещите поколения. Систематизирани са за различни празници – коледарски, жътварски, седенкарски, семейни и други. Издирените автентични песни са 20 броя.
- ❖ Село Татари Запазени и до днес песните са изпълнявани за календарни и семейни празници. Имат различен характер – свързани са с Коледа, Васильовден, Лазаровден, обичай за дъжд „Пеперуда“.

диаграма 1

От получената информация в **диаграма 1** стигаме до извода в процентно отношение какви видове песни – автентични и съвременни варианти са съхранени на територията на Община Белене. Като най-запазен вид са коледарските, песни, следвани от любовно-женитбения характер и седекарски песни.

Песенният фолклор в Община Никопол

По населени места от Община Никопол може да се обобщи следната информация за песенния фолклор, запазен през годините:

- ❖ Град Никопол Песните са разнообразни по характер, изпълнявани за различни календарни и семейни празници, изпълнявани са на Коледа, Гергьовден и на различни семейни празници. Няма запазени данни от срещите с информаторите, а събраната информация е от книгата на Васил Стоин, Песни от Средна северна България, 1931 г., с. 295, № 892.
- ❖ Село Асеново Запазените до днес песни в селото са с любовно-женитбен характер. Запазени са благодарение на местните краеведи и читалищни дейци – Мария Иванова – дългогодишен секретар на местното читалище.
- ❖ Село Бацова махала В това населено място липсваше всякакъв вид информация – относно песни и шевици.
- ❖ Село Вълбел Основните песни, които открих отново в сборника на Васил Стоин, отразяват именно поминъка и трудовата дейност на местното население. Нямаше запазени на местно ниво песни, които да са предадени от поколение на поколение.
- ❖ Село Дебово – песенното творчество се основава отново на споменатия сборник, където пените са систематизирани по видове за различни календарни, семейни и трудови обичаи.
- ❖ Село Драгаш войвода – няма запазена информация за съхранени автентични песни
- ❖ Село Евлогиево Нямаше налична информация за народни песни от теренните проучвания. Събраните песни в анализа са от сборник, издаден през 1931 г., с автор Васил Стоин. Представените песни са автентични и нотираны, което позволява да се възстановят чрез певчески групи в населеното място и да се предаде народното творчество на бъдещите поколения. Систематизирани са за различни празници – коледарски, жътварски, седенкарски, семейни и други. Издирените автентични песни са 11 броя.
- ❖ За село Жернов липсва всякаква информация.
- ❖ Село Лозица събраните и съхранени песни са свързани със седенкарски и календарни празници.

- ❖ Село Любеново в сборника на В. Стоин от 1931 г. се откриха 13 автентични песни, които са систематизирани по видове, нотирани са и могат да бъдат предадени за следващите поколения.
- ❖ Село Муселиево песенното творчество се набавя от Васил Стоин, но без аналог в днешно време. Записани и нотирани 5 броя.
- ❖ Село Новачене в сборника на В. Стоин са съхранени и нотирани 6 броя песни, записани през 20-30 години на XX век
- ❖ Село Санадиново се събраха лазарски песни, записани и съхранявани в местното читалище.
- ❖ Село Черковица липсва информация за песенен фолклор, който да е запазен и до днес.

диаграма 2

От систематизираната информация, получена от диаграма 2, и в Община Никопол най-разпространените, запазени и съхранени песни и днес са коледарските, следвани от седенкарски и жътварски.

Видове шевици в Община Белене

В Беленско, местните жители често организират фолклорни фестивали, на които се представят автентични народни облекла. Това е начин не само да се съхрани културната идентичност, но и да се предаде на младото поколение знанието за традициите и обичаите на региона.

Основни елементи на народното облекло:

❖ Мъжко облекло: сн. 8 и сн. 9

Състои се от риза, потури (широки панталони) и елечета.

Риза е с ръчна бродерия по яката и маншетите.

Важен елемент от мъжкото облекло е поясът.

Обувки: Обикновено се носят чепици или ботуши.

❖ Женско облекло: сн. 7

Риза: Женската риза е дълга, с ръкави и украсена с бродерия.

Престилка: Често се носи престилка, която също е бродирана.

Сукман: Горната част на облеклото може да бъде сукман, който е плътен и може да бъде изработен от вълнена тъкан.

Задна завеска, зивестна с наименованието тъкменик или пещимал.

Забрадка за главата – бяла или цветна, а в някои от селата известна като невестинска украса за глава – „коте“, шапка.

Облеклата в региона на Белене са известни с ярките си цветове и разнообразни мотиви.

Бродериите и орнаментите често отразяват местни традиции и обичаи.

По време на празници и семейни тържества, народното облекло става особено важно.

Много хора от региона все още носят традиционни носии на събития като сватби, кръщенета и местни фестивали.

Традиционната народна шевица е важен аспект на културната идентичност на различните етнически групи в България - власи, католици и православни. Разликите в шевицата между тези групи могат да бъдат обяснени с исторически, социални и религиозни фактори. Сн. 1, сн. 2.

Власите, които са романизирана група, обикновено използват ярки и контрастни цветове в своите шевици. Шевиците често включват мотиви от природата, като цветя и животни, и са свързани с пасторалния начин на живот. Техните шевици могат да имат специфични символи, които отразяват тяхната история и култура. Сн. 3, сн. 4.

Традиционната им шевица обикновено се характеризира с ярки цветове и сложни мотиви, които често имат символично значение. Облеклото на власи е разнообразно и включва както ежедневни, така и празнични носии, които могат да се различават в зависимост от региона. Власите също така имат свои специфични обичаи, свързани с празниците, сватбите и други важни житейски събития, които също се отразяват в шевицата и облеклото им. Важно е да се подчертае, че шевицата не е само декоративен елемент, а носи дълбоко значение и отражение на идентичността на етническата група.

Сн. 5 и сн. 6.

В град Белене широко разпространена етническа група е католическата общност. Тяхната носия и шевица се отличава от тази на останалите етнически групи в България, което е в резултат на историческите събития, които съпътстват техния живот, нрави, обичаи. Българите, изповядващи католицизма, са живяли в региона на Банат, който се намира в съвременна Румъния и частично в Сърбия и Унгария. Те произхождат от българите, които са се преселили в този район през 18-ти и 19-ти век, основно по време на австрийската колонизация на Банат.

Шевицата им е важен елемент от тяхната културна идентичност. Тя включва традиционни облекла, които се отличават с ярки цветове, богати бродерии и специфични орнаменти, характерни за региона. Техните мотиви често са по-геометрични и симетрични и могат да включват християнски символи, като кръстовете. Цветовата палитра е разнообразна, но може да бъде по-приглушена в сравнение с онази на власи.

Традиционните носии на католиците включват:

- ❖ Мъжкият народен костюм се състои от бяла риза с бродирана пазва, яка и ръкави, черни или тъмносини панталони и елек, който с разнообразна украса от гайтани. Задължително е носенето на пояс – шарен, червен или черен пояс, тъкано коланче със стъклени мъниста и шарени пискюли. На краката са обували бели калци с гайтани, бели чорапи, цървули. На главата – овчи калпак.
- ❖ Женският народен костюм се състои от дълга бяла риза с шевица по пазвата, ръкавите и полите, сукман, престилка/шорц, елек, украсени с бродерии. Обути са с бели или шарени чорапи, калцуни, цървули. На главата забрадка – бяла или шарена.

Бродериите са важен аспект на шевицата, като всяка отделна бродерия може да има свое значение и символика. Често се използват мотиви от природата, геометрични форми и религиозни символи. Цветовете на шевицата често варират в зависимост от сезона, повода и социалния статус на носителя. Тези носии, съхранявани през годините,

продължават традицията и културата, в частност шевицата, чрез участието на носителите в различни фолклорни празници, обичаи и различни културни мероприятия. Тези традиции свидетелстват за дълбоката връзка между тяхната идентичност и културната им наследственост. **Сн. 10 до сн. 15.**

В село Бяла вода шевицата по облеклото на носията е съсредоточена основно по незакритети части на носията, а именно по пазвата, огърлето, полите, ръкавите на женската и мъжка риза, по престилката, тъкменика, чорапите. Основният цвят който се откроява е червения, с разнообразна шевица в геометрични орнаменти – ромбове, квадрати, стилизирани цветни орнаменти. **Сн. 16 до сн. 22.**

Дековската носия е от домашен плат, който жените сами изтъкават, скрояват и извезват. Почти във всяка къща има стан или дузен. както е наричан от местните и зимно време жените са тъкали. **Сн. 23**

Мъжка носия се състои от бели или черни вълнени гащи, шити ризи с преобладаваща черна и червена шевица. Отгоре обличат дълги дрехи, направени от червен и черен цвят наречени „аладжа“. Елците, пълнени и обшити с черни гайтани са с особена кройка, със стърчащи краища по ръбовете. На краката слагат навуца - бели калцуни с черни повои. На главите са с калпаци. Опасват се с червени пояси. На краката обуват цървули – аргасани купешки от волска кожа или направо необработени от прасе.

Женска носия се състои от дълга бяла риза от дебело, домашно изтъкано памучно или конопено платно. Шиенето на раменете наричали „раклица“. Там шевът е малко набран.

Сн. 24

Задните завески са известни с наименованието тикменици, а в по-ново време пищимали, целите набрани на дълги дипли като плисета, изтъкани на домашен стан. Изработката е различна на двата вида облекло. Когато ги шарят и след това обшиват, тази задна дреха е наричана „тикменици“. И в тях преобладава червения цвят. Основните мотиви, които преобладават в шевиците на облеклото са отново геометричните орнаменти – кръг, ромб, квадрат, стилизирани кръстове. **Сн. 25** Пищималът е изработен от по-тънък вълнен, домашно изтъкан черен или тъмно син цвят, с украса единствено в долната си част. **Сн.**

26 Отпред препасват престилка от два плата (двуплата), съединени с вертикален шев в средата. Целите са с изтъкани хоризонтални бордюра от различни геометрични орнаменти – ромбове, триъгълници и др., изработени с червено, зелено и черно. **сн. 27**

Връхната дреха е известна с наименованието „куцовия“, подобна на мъжките елци от същата „аладжа“. На главите омъжените булки поставят невестинска украса, състояща се от обла дъска, която прикрепя с връв около врата си. Отгоре върху дъската се поставя

бяли платнена кърпа с издължени краища, върху се бродират различни растителни орнаменти – цветя, с преобладаващ червен цвят, известни като бариш или забрадка. Това забраждане е известно с наименованието „котета“. На краката обуват шарени домашно изплетени чорапи – калцуни и цървули – аргасани, купешки от волска кожа или направо необработени от закланото през зимата прасе.

В село Кулина вода женската народна носия се състои от: бяла дълга риза, от памучен домашно тъкан плат, с плътна шевица от геометрични и растителни орнаменти, в преобладаващи жълти, кафяви и тъмни цветове, по пазвения разрез, ръкавите и полите. Шарена задна завеска – тикменик, с много шарки, изтъкан от вълна и камилска прежда в различни цветове, с преобладаващ червен цвят. Престилка двуплата с геометрични орнаменти, а в по-ново време – едноплата, изтъкана с растителни и геометрични орнаменти. Срещат се и престилки, които са с изтъкани цветя по цялата хоризонтала на плата или един цвят само по средата ѝ. Върхната им дреха е куцовия – червена на райета, с ръкав или без, подплатена с бял вълнен плат. На краката са обути с шарени плетени, вълнени чорапи. Забрадката им е известна като „коте“, с повдигната предна част и издължени краища, върху които са бродирани различни цветни орнаменти. Възрастните жени носят чумбер – черна забрадка. **Сн. 28 и сн. 29**

Мъжкото народно облекло се състои от бяла риза, с шевична украса по огърлето, пазвата и ръкавите, изпълнена в тъмно-червена цветова гама. Представлява едри геометрични и растителни орнаменти, които покриват голяма част от предницата на ризата. Вълнени тепани панталони, тип потури, без украса – черни дълги или бели, тип димии, навуца на краката, шарени вълнени чорапи, шарен или червен пояс на кръста. Върхната им дреха е късо черно елече с много стилизирани украшения от разноцветни ширити с геометрични орнаменти. Зимно време се обличат ямурлуци. На главата калпак. **Сн. 30 до сн. 35.**

В село Петокладенци традиционната народна носия по състав и вид е почти еднаква, както в останалите села от Беленския регион, изключение прави град Белене. Шевицата не се различава съществено от тази в селата Деков, Татари, Кулина вода, Бяла вода. Ризата е бродирана с шевица от растителни орнаменти, изпълнена е с червени, жълто-кафяви и тъмни тонове. По престилката ярко изпъкват цветята в червени цветове. Тъкменикът е дълъг и в тъмни цветове, преобладава зеления цвят, а изтъканите орнаменти личат по изпъкналостта на диплите му. **Сн. 36 до сн. 39**

Традиционната носия в село Татари е от домашно изработена вълна, памук и кълчища (конопено влакно). Тя впечатлява с изящната си линия, с пъстрите шевици и гайтани с усета за хармонично съчетание на цветовете, особено на заможните семейства. По цвят

и кройка тя не се различава съществено от носията на околните села и района, но има и специфики. **Сн. 41**

Традиционната мъжка носия се състои от бели шаечни потури или от нетепан вълнен плат (аладжа) с обикновено дъно, стеснени надолу крчоли, с и без разцеп. В началото на XX век потурите са боядисани в черен или тъмно-син цвят. Ризата е от конопено или памучно платно, дълга до под кръста и обшита с цветни шевици около шията, пазвата и долния край на ръкавите. Запасва се под потурите с цветен колан с ресни и мъниста (синци) в краищата. На краката с бели високи калци от плат, плетени чорапи или навои, цървули. **Сн. 40**

От запазените вещи, които успях да заснема, най-масово се срещат престилките, които се отличават с голямо разнообразие.

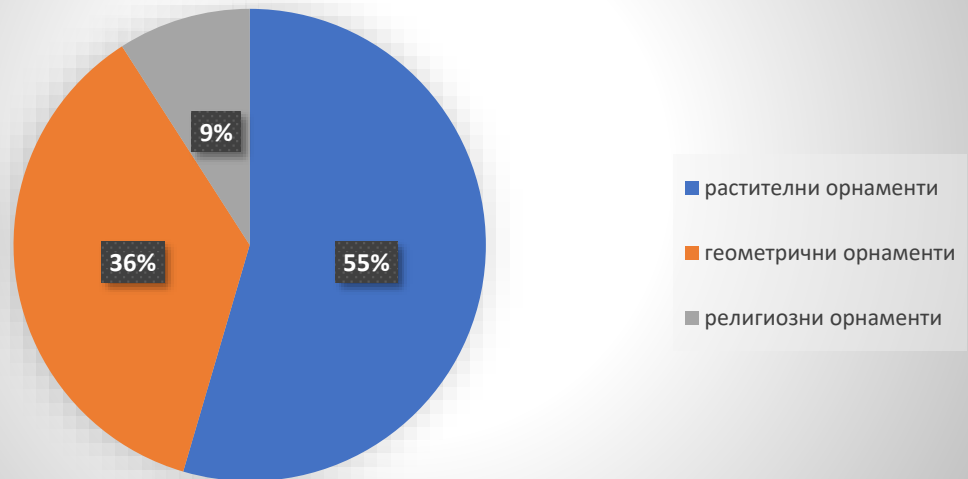
В село Деков са запазени и цели части от костюма на жената и мъжа, съхранявани в местния музей, но в останалите села единствените възможни начини, с които може да се добие представа за носията от миналото е чрез запазени архивни снимки в домовете и читалищата на населените места.

В град Белене информацията е повече, тъй като на местно ниво има етнографска сбирка, а в бъдеще ще се създаде и музей.

диаграма 3

Видове орнаменти в шевицата по населени места в Община Белене

диаграма 4

Видовете шевици в Община Никопол

Плевенската шевица е разпространена най-много в Плевенско, но е твърде честа и в Никополско. В колоритно отношение тя се различава от останалите в България със своя дълбоко тъмен цвят. Може да се каже, че тя е черно, тъмнокафява и тъмnochервена. Тъмнотата на тази шевица се дължи преди всичко на обстоятелството, че е плътна, т. е. образът е вписан в плътно извезан тъмен орнамент, който образува сравнително едри четириъгълни петна, наредени много близко едно до друго. Вписаните орнаменти, почти винаги растителни, се отличават с крайна схематичност и безплътност. Вписаният орнамент, затрупан от извезания фон, заема винаги диагонално положение в четириъгълника. Като вариант на тази шевица се явява честото представяне на схематизирания орнамент без плътно извезания тъмен фон, но с дебело очертана черна или тъмнокафява рамка от две страни, от ъгъла на която излиза дръжката на извезаното цвете.

Този вид тежка шевица по ризите в Никополско обаче е почти винаги съчетан с миниатюрно взмо, изпълнено само с тънък конец и с насновачен бод. Това взмо, при което изшитото прилича на писмо върху бялото платно, съдържа най-често растителни мотиви. Най-типични са фигурките на симетрични цветчета с чашковидни форми, дадени полегато, изправено или в сложно разклонено стръкче. Наличността на тези дребни и леки по техника, предимно едноцветни и самостоятелни фигурки намаляват тежестта на плътните и заемащи големи пространства петна на първата шевица.

Районът на никополската шевица е предимно в Никопол и околията му, но понеже едни от най-характерните ѝ особености могат да се срещнат и в Плевенско, тя често минава и като плевенска. Общият тон на тази шевица е ярко малиненочервен, притежаваш по-голям блясък поради наличността на повече коприна. Добавъчните тонове са твърде незначителни и не променят общия ѝ характер. **сн. 42 до сн. 48**

Мотивно никополската шевица може да се определи като предимно геометрична. **Сн. 45 и сн. 46** Тази особеност се проявява не само в общите четириъгълници, извезани плътно, но и в техния пълнеж, който се състои от серия осмоъгълни едноцветни фигурки, наредени като павета една до друга, разграничавани от тънка линия, или пък само от посоките на бодовете им.

Както в Плевенско, така и тук са чести четириъгълниците с вписан растителен мотив (даден твърде схематично, но по-подчертано отколкото в Плевенско), а се срещат и самостоятелно извезаните четвъртити мотиви, обкръжени с рамки. Животинските мотиви и при тази шевица са оскъдни. Тук се среща схематичният образ на крилат кон, така също

и на човешко лице — значително по-развито отколкото в шевицата в останалите части на България.

Облеклото в село Асеново е облекло, привнесено в селото от преселници от град Винга, разположен в северозападната част на Банат, в края на XIX век. **Сн. 49 – сн. 58.**

Женската носия е своеобразна, тя се означава с общото „дрей“. **Сн. 49** Тя не спада към нито една от трите групи на женски носии в България – двупрестилчена, сукманена или саична. Жените запасват отпред върху широко и дълго до глезените, набрано и покриващо изцяло полата „сукно“ **сн. 50** престилка – кърлигатка **сн. 51**, а отзад сукното остава непокрито. Под сукното се обуват долни поли с везани „пуполки“, които не се виждат. Пуполките са шевици, които представляват тесен ивичен орнамент и се виждат само на „играта“ (хорото), където момите се въртят по време на танц. Мъжката носия спада към белодрешното облекло. **Сн. 57 и сн. 58**

Асеновската носия е по-бедна откъм шевици в сравнение с носията в останалите никополски села. По женската носия няма никакви щевиици. Само по маншетите на ризите и полите се забелязва тясна шевица, около 1 см., която е плътна, изпълнена с бод „заиглица“ — — . Фонът винаги е черен, върху който се везат дребни повтарящи се геометрични мотиви – „кулелчѐта“, „рѐбър“, „кустѝчита“ и др. с червени и бели памучни конци.

По техника шевицата спада към най-ситните български везма, тъй като се работи на две нишки. Видовете бодове са следните:

„рехав бод“ - , | , \ прав бод, който обхваща 2 нишки от платабило успоредно с тъканта, било в диагонал.

„кум̀аник“ X е кръстат бод, който се прилага най-често с рехавия. Мотиви, които са съставени с него не се срещат, но има образувани с рехав бод (таралежкул, бишновски кравайе).

„за̀иглица“ — — е бод, при който нишките се подреждат гъсто една до друга, успоредно с нишките на плата. Обхваща две нишки от тъканта, а следващият бод встъпва между тия две нишки. везмото е плътно и подобава тъкан. изоплзва се само при везане на „пумнаше“.

„зѐбканѐ“ ||||| е бод, с който се порѐбват полите, като нишките се подреждат плътно една до друга, без да се закачат една в друга.

„пудсукану“ // се нарича гъсто подредените прави бодове, които обхващат две нишки от тъканта по диагонал. Нарича се така понеже с този бод се подсуква полата преди да се пристъпи към „збккане“ и везане на отделните мотиви. Този бод служи и като бордюр на плътно везмо на маншетите, наречени „пумнаше“.

„крив бод“ X X се състои от „куманика“, наредени в зигзаг. Ктивият бод е ивичен орнамент и се везе на пуполките, непосредствено до „подстуканото“

X X X

„кръстче“ X X X са обикновени кръстати бодове, които се подреждат почти долепени, без да се броят нишките на тъканта. С кръстчета се украсява женския „лайбер“
сн. 54.

Шевицата в село Бацова махала е част от богатото културно наследство на региона. Традиционните шевици в България обикновено включват разнообразие от мотиви и цветове, като всяко село и регион имат свои характерни елементи и символика.

В Бацова махала може да се наблюдават специфични орнаменти, които отразяват местните традиции и култура. Често срещани мотиви включват цветя, геометрични форми и символи, свързани с природата и плодородието. Цветовете, използвани в шевиците, могат да варират, но обикновено се предпочитат ярки и контрастни нюанси. Тези шевици обикновено се използват за декорация на народни носии, които се носят по време на празници и обичаи, и носят дълбок смисъл, свързан с идентичността и традициите на местната общност. **Сн. 59**

Шевиците в село Вълбел често съдържат геометрични форми, цветя и други елементи, които имат символично значение. Везбените орнаменти обикновено включват цветни и геометрични мотиви, вдъхновени от природата и българските фолклорни традиции. Цветовете, използвани в шиенето, също играят важна роля – червеното, синьото, зеленото и жълтото са често срещани и всяко от тях носи свое значение. **Сн. 60 – сн. 69.**

В шевицата по дрехите се изобразяват символи за плодородие, дълголетие, здраве и защита от злите сили. Разположена е в краищата на мъжките и женски носии, за да не допускат злите духове да влизат при носещия. Често се срещат по ръбовете на ризите, защото ръкавите са широки и оттам могат да преминат злините.

В село Дебово шевиците включват геометрични форми, цветя и растителни мотиви, които символизират живота и плодородието. Селото е с преобладаващо влашко население, което пази спомена за отминалите епохи и там са съхранени тъкани с шевици, основно с растителни орнаменти – големи цвята, букети от цветя, изпълнени в пембени,

червени, зелени, сини памучни конци. Основно в кръстат бод. Женската носия е двупрестилчена сн. 70 - сн. 71, състояща се от бяла риза с шевица по пазвите, ръкавите и полите сн. 73 и сн. 73/а, две престики – предна и задна, с украса от големи цветни орнаменти. В селото се среща предна престилка от два плата, която е с геометрични мотиви по цялата хоризонтала. Навярно е запазена и част от носията, характерна за този регион, по течението на река Осъм, Сн. 75. Мъжкият костюм е белодрешен, сн. 71 под влияние на влашкото население, но се среща и чернодрешния костюм, сн. 70, характерен за населението по река Осъм, където шевицата по ризата е изпълнена със зигзаг бод с геометрични орнаменти, сн. 72, широк пояс, с геометрични орнаменти по него, с основен цвят – оранжево-червен. Сн. 74

От запазения снимков материал в село Драгаш войвода, сн. 76 и сн. 77, може да се заключи отново, че женската и мъжката народна носия се отнася към влашкия тип народен костюм, където шевицата върху женската риза е разположена по цялата предница, със спускащи се цветни орнаменти в един цвят, в растителни орнаменти, изпълнени с кафяви, лилави, сини памучни конци. Върху цялата бродерия допълнително са защити лоторки и стъклени мъниста.

Шевицата в село Евлогиево сн. 78 до сн. 82 не се отличава съществено от бродериите в село Въбел, където везбените орнаменти включват цветни и геометрични мотиви, вдъхновени от природата и българските фолклорни традиции. Цветовете, използвани в шиенето, също играят важна роля – червеното, синьото, зеленото и жълтото са често срещани и всяко от тях носи свое значение

Облеклото в село Лозица, от сн. 83 до сн. 91, е тежко, грубо вълнено или кожено. Сн. 83 - сн. 84 Вълненото, бродирано с шевици, наричали „бръцъри“. Мъжете носели тежки кожени калпаци, фесове и чалми, памучни ризи или конопени, потури, червен пояс със забодени два-три ножа, антерия, късак, наречен „чукме“, „кебити“ ушити със сини гайтани до коленете и овчи кожуси от цели овчи кожи. Обували се с навой в говежди и свински цървули. На главите си носили три кичура косми не стрижени, заплитали и украсявали с кокалчета от мисирки (пуйки) и се казвали „перчими“. Ергените и женените млади мъже носили облекло както и по-възрастните мъже, само че по-леко. Жените са живели строго целомъдрено, ползвали се с малко свобода, покорни на мъжете и без волята на главата на семейството не са могли да вършат никаква работа. Жените са носили като моми дълга, обшита с „бръцъри“ риза, сн. 85 и сн. 87 пешимали и престилки, елечета, сплитали косите си на много сплитки, забраждали се с тюлбенки, на челото си носили венец от два реда сребърни пари, на шията пендари и гerdани от меджидийки,

махмудийки и т.н. от чисто злато и обувки (калеври) половинки. Женската риза е дълга, ошита по пазвата с нагръдница (везба). На раменете на ризата има шев, който се казва „бор“, по ръкавите шевът се казва „борки“, които имат по-малко „иви“. Огърлието на ризата се казва „чапак“. Същото облекло носили и младите булки с особеност, че носили върху главите си „капишони“, върху които закрепвали изрязани лопати дървени в полукръг, забраждали ги с чумбери и забрадки. Носели „тъкменици“ **сн. 86** и „завески“ червени шарени, атлазени: червени, сини, зелени, жълти и т.н., **сн. 88-сн. 91** джубета, подплатени с кожи и гарнирани с лисици и зайци. Обличали зиме и дълги дрехи, наричани „долахтани“, които украсявали с шевици.

В село Любеново, **сн. 92 – с. 99**, носиите, които са съхранени и успях да заснема бяха женски. Това е двупрестилчена носия, състояща се от риза с богата шевица по пазвата, ръкавите и полите, тъкменик и престилка. От заснетите кадри се вижда, че шевиците по ризата са с геометрични **сн. 92, сн. 96, сн. 97** и растителни **сн. 93, сн. 94, сн. 95** орнаменти, бродирани с кръстат или прав бод, с черешево червен цвят, от вълена прежда. Тъкменикът **сн. 98** е изтъкан от два плата, съединени по хоризонтала и натъкмени в горната си част със 6-7 конеца, така че по изпъкналостта на диплите да се открояват геометричните и растителни мотиви по него, в голяма част геометрични – ромбове, стилизирани кръстове и др. Престилката **сн. 99** е едноплата, по цялата хоризонтала са изтъкани растителни орнаменти – букети от цветя в съзвучие с цялостната носия.

В село Муселиево **сн. 100 и сн. 101**, народната носия е сходна с тази в село Любеново. Снимките, които са представени в анализа са от 20-30-те години на XX век, когато в облеклото освен народни тъкани започва да навлиза и градката мода.

В село Новачене украсата по тъканите – шевицата **сн. 102 – сн. 111** е много интересна и разнообразна. Женската носия и тук е двупрестилчена, а мъжката е чернодрешна. Украсата по тъкменика **сн. 109** и престилките **сн. 103** е с водоравно втъкани геометрични и растителни. Ризите **сн. 104 – сн. 108** се състоят от два плата, с дължина от раменете до глезените. Встрани са разширени с по един трапецовиден клин и долу две допълнителни клинчета. Със среден пазвен разрез, декориран със силно стилизирани растителни орнаменти, които се повтарят ритмично. Работени са с черни, пембени и сини памучни конци. Отзад плисенцата са стегнати с бели памучни конци и са украсени с червени кръстчета. Огърлето е обръбено с ивица бяло памучно платно, везано с тъмночервени, тъмнозелени, черни, тъмносини, пембени, тъмнокафяви и светлосини памучни конци; отпред, под огърлето има плисенца. Раменната алтица е триъгълна и е извезана със светлозелени, черни, пембени и тъмносини конци, подчертана е с бели памучни конци.

Под раменният шев платното е набрано; под набора и встрани има шевици; плисенцата в края са стегнати с бели памучни конци и украсени с червени кръстчета. Тесните маншети са извезани със стилизирани растителни орнаменти и се закопчават с по едно синьо копченце. Полите също са извезани с едри растителни орнаменти, следващи последователно. Престилките (предна завеска) са ръчно приготвени с памучна основа и вълнен вътък на оранжеви, черни, сини и зелени ивички, разположени на групи и разделени с черни ивици. Геометричните орнаменти са работени с оранжеви, виненочервени, тъмносини, зелени, тютюневозелени вълнени и бели памучни конци. Ръбовете на престилката са обточени кадифена черна ивица.

Санадиново е село, в което през 1882 година се преселват много семейства от село Брест, **сн. 118 до сн. 121/а**, а след ПСВ бежанци пристигат от Македония и Беломорска Тракия **сн. 115 до сн. 117**. То обединява в себе си няколко села, тук се преплитат нравите и обичаите им и се съхраняват в този вид, който е представен в настоящия анализ, което се отразява и в съхранените тъкани и шевици, характерни за други райони на България и извън нея. **От сн. 112 до сн. 121/а**.

В село Черковица основното население е влашко, поради близкото разстояние на река Дунав. Носията е с влашки мотиви, двупрестичена женска. С преобладаващи растителни, цветни орнаменти по украсата от разноцветни конци – червени, зелени, сини, жълти и др. **сн. 122 – сн. 130**

Не може да се говори за никололска шевица без нараменната украса на женската риза, която украса е и колоритен, стилизиран и технически контраст с останалите. Тази шевица е винаги линеарна или строго геометрична: големи и малки ромбове, съчетани със зигзаговидии и остроъгълно разклонени линии. Изпълнена е с тънка черна прежда, в рядък наслован бод, вследствие на което прилича понякога на дантела. По този начин тя облекчава все пак тежкия характер на другата шевична украса по дрехата.

диаграма 5

диаграма 6

Резултати от проведените теренни етноложки проучвания в селищата от общините Белене и Никопол. Изводи и препоръки.

На базата на събраната чрез проведените на територията на двете общини 120 броя анкетни карти, интервюта и литературни източници информация, по отношение на традиционните народни песни и видове шевици, тяхната периодизация, ще бъдат изведени в синтезиран вариант съответните резултати. Тези резултати могат да бъдат обобщени в няколко направления като: социално-културна памет и традиции, систематизирана информация за видовете шевици за територията на МИГ, тяхната символика, техните носители, значение и предаване между поколенията; систематизирана информация за изворни/автентични песни на територията на МИГ като географски регион, записване на текстове, анализ на носителите и предаване, необходимост от знания и инициативи.

Голяма част от информаторите и анкетираните лица са на възраст над 50 години, със съвременно мислене и разбиране по изследваните проблеми.

Относно песенния фолклор, който е запазен на територията на двете Общини, нагледна представа ще се добие от следната диаграма.

Диаграма 7

Диаграма 8

Диаграма 9

Анализ на носителите

Чрез трите диаграми се онагледява приемствеността между поколенията във всички населени места от двете Общини.

В Община Белене прави впечатление, че голяма част от анкетиранията лица по населени места, успяха да предадат на идните поколения наследството от своите предци.

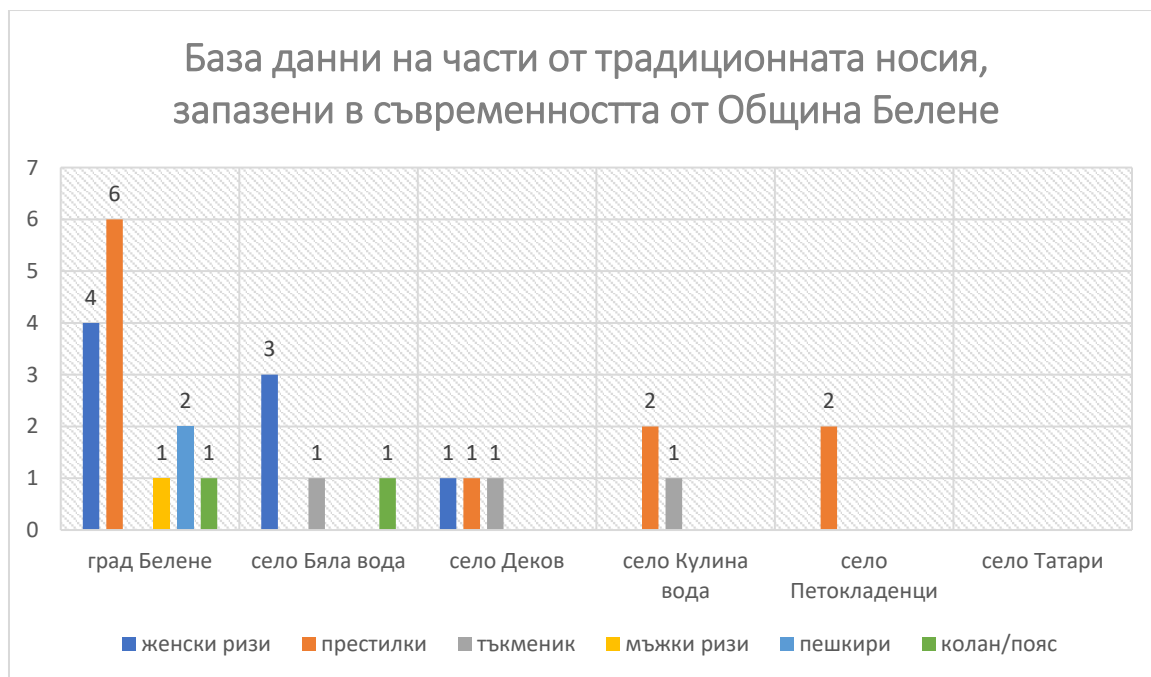
В Община Никопол от проведените анкети се установи частична запазеност и предаване през поколенията на старинни песни. Основният източник на информация за народни песни в Никополско се доби от „Сборник от народни песни от Средна Северна България“, с автор Васил Стоин и година на издаване 1931 година.

От **диаграма 8** добиваме ясна представа за съвременните носители на народни песни, а именно – в пет от населените места и на Община Белене и Община Никопол има приемственост между поколенията, като в Община Белене тази приемственост е на 100%. Благодарение на този ценен литературен източник има възможност съхранените автентични и нотирани народни песни да се предадат на идните поколения, чрез Разработване на сборник „Автентични песни и послания за 5 географски района“. Дейността по разработването му трябва да включва осигуряване записване текста на изпълнени от фолклорни състави автентични песни, подготовка на съдържателна част и реализацията.

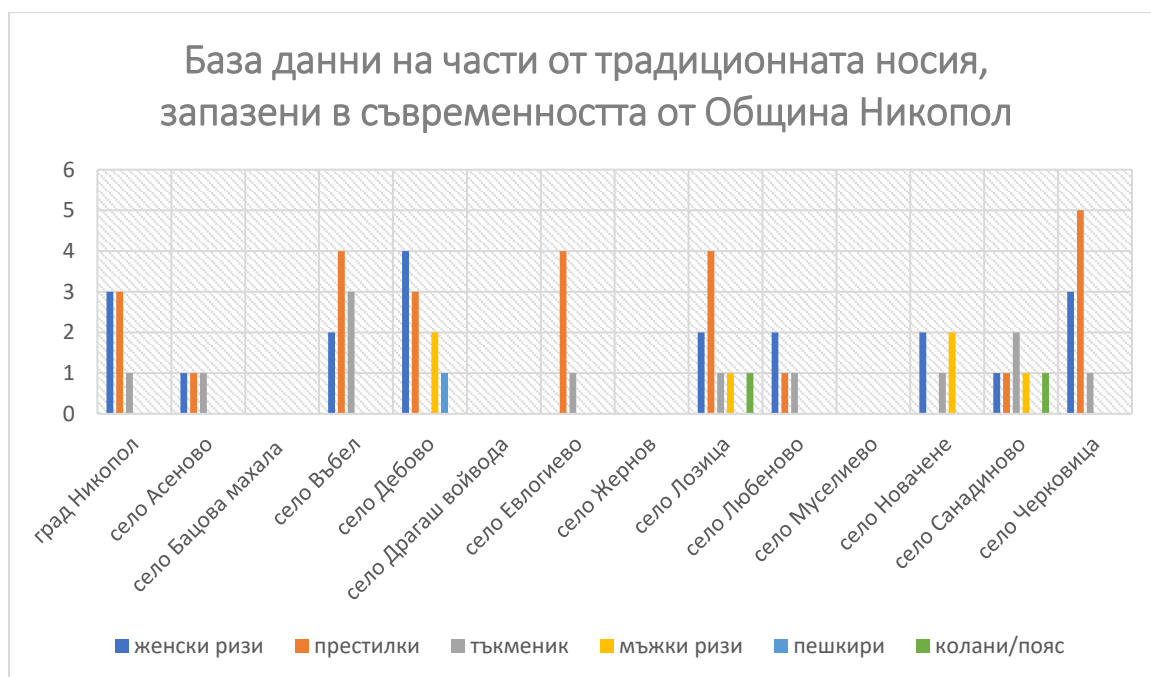
От получените данни от диаграмите може да се направи обобщение за съхраняването и опазването на песенния фолклор в населените места на двете Общини. Най-запазените песни в селищата от двете Общини са коледарските песни, следвани от любовните, седемкарските, жътварските и лазарските. Забелязва се, че песни, свързани със сватбените обичаи и Гергьовден са съхранени единствено в селища от Община Никопол. Проектът "Опознай и съхрани българското – предай нататък: шевицата и песента" е инициатива, която цели да запази и популяризира българската културна идентичност чрез два важни елемента – шевицата и народната песен.

Този проект има потенциала да създаде дългосрочно въздействие и да вдъхнови нови поколения да опознават и ценят българските традиции.

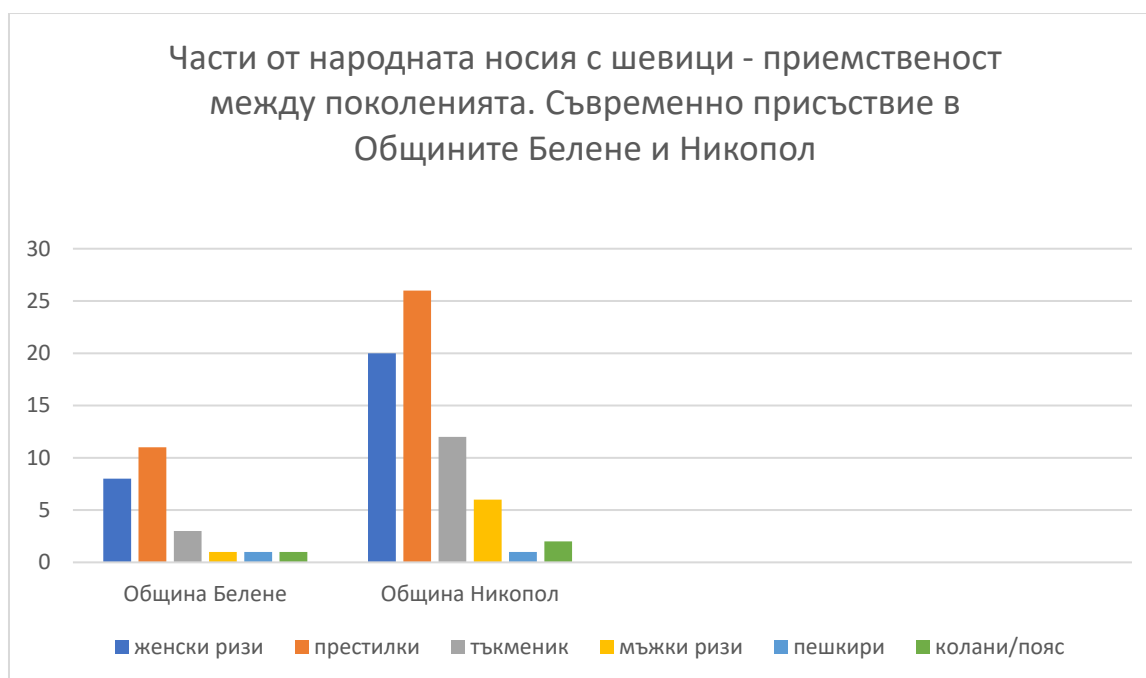
Опознай и съхрани българското - предай нататък: шевицата и песента" е важен призив за запазване и предаване на българската култура и традиции.

Диаграма 10

Диаграма 11

Диаграма 12

Анализ на носителите

От получените резултати от диаграма 3 и диаграма 5 може да се заключи следното: На територията на МИГ Белене-Никопол през вековете са оформени три етнографски групи, запазени и до днес, със следните специфики:

- ❖ **Власите** – Дълбоко вкорененият стремеж към красота у българката - творец с вкус, чувство за женственост, с усет към цветовете, е тъкала в шевиците, бродериите и апликациите красотата на природата ни. По вид на облеклото жените се отличават с **Двупрестилчената носия** и **Белодрешна носия за мъжете**. Състои се от: дълга до глезените бяла риза от тъкано домашно платно - „**камаша**“, задната престилка - „**вълник**“ или „**пищимал**“, предна престилка - „**завелка**“ и пояс - „**бръул**“. Някои ризи имат ръчно плетени дантели, а други са бродирани с красиви шевици по пазвата, окологърлието, раменните ставки и по маншетите на ръкавите. Във влашката носия до преди около век е намерил място и електът „**антереу**“. Цветовете са съчетани с такъв усет, че не можеш да откъснеш поглед от тях. Момите носели косите си на плитки и в тях били вплетени червени, бели или сини панделки „**плантиги**“, младите момичета са се закичвали с „**бобк**“ (хартиено цвете), носят и косичник (лента с нашити върху нея парички), която се слага на главата минавайки през челото и

отзад се спуска към плитките. Младите жени, омъжените и възрастните са носели „бъриш“ (копринена кърпа за глава). Съществува празнично забраждане „конч“, което вече не може да се види дори на празниците, на които обличат все още автентичните си костюми. На краката жените са обували шарени вълнени чорапи и цървули „опинчи“ - свински или говежди. Те са тип „връвчанки“, но отгорната страна на ходилото върху кожата има наплетена дебела черна вълна. Окачали на шиите си „салбата“ (наниз от жълтици). Те също са били израз на благосъстояние. Мъжката влашка носия осезателно се наблюдава влиянието от румънско. Като цяло, тя е по – скромна: риза „камаша“, под нея се слага панталон „измяне“, който е от същото платно като ризата и само по краищата на крачолите може да има съвсем семпла бродерия - колкото да даде завършеност. При по студено време тези бели гащи са били от бял вълнен плат с гайтани и са се казвали „надрач“. Ризата е пусната винаги отгоре върху панталона и на кръста се препасва с пояс „бръул“. На главите си мъжете слагат черен цилиндричен овчи калпак „качула“. По - заможните и по – старите мъже на празници са слагали бомбета „паралия“.

- ❖ **Католици** – са запазили и доукрасили според времената „тежките“ носии, чиито първообраз вероятно са носили още в Чипровско преди въстанието. Подобни на други носии от Северозападна и Централна Северна България, те носят много елементи от средновековните болярски костюми на българите. Женските носии са пищни, украсени с дребни метални пластини – лутури. Към тях има шапки с метална основа, богато украсени или бродирани и нашити забрадки – кърпиче. Преселниците от сръбската част на Банат носят „леката“ носия. Тя се състои от широка и дълга пола, блуза с набори „дрешка“, и бяла, бродирана престилка от памучен плат. Мъжкото облекло е доста изчистено, направено от светли памучни платове, с черно елече и характерно шапче. Типичните банатски носии е орнаментиката и големите шалове, с които жените се омотават по специален начин.
- ❖ **Православни** - Основен поминък тук е земеделието. По отношение на облеклото у полянците до късно се запазва белодрешното облекло у мъжете, в което преобладават интересни преходи в кройката към настъпващото чернодрешно облекло. Женското облекло е двупрестилчено,

свързано и с употребата на тесни и дълги коланни пояси и със сравнително богата шевица по ризата

Основавайки се на събрания снимков материал от ТЕИ и на диаграма 4 и диаграма 6, може да се обобщи следната информация:

Най-разпространеният мотив в шевица и на двете Общини Белене и Никопол, може да се определи тази с растителни орнаменти. Това е породено от факта, че освен в носията на влашкото население, растителността е застъпена и при останалите етнически общности, с цел декоративна функция в облеклото. Но в преобладаващото православно население, в близост до река Осъм, следващият разпространен орнаментален вид шевица е гометричната. Тази особеност се проявява не само в общите четириъгълници, извезани плътно, но и в техния пълнеж, който се състои от серия осмоъгълни едноцветни фигурки, наредени като павета една до друга, разграничавани от тънка линия, или пък само от посоките на бодовете им. Както в Плевенско, така и тук са чести четириъгълниците с вписан растителен мотив (даден твърде схематично, но по-подчертано отколкото в Плевенско), а се срещат и самостоятелно извезаните четвъртити мотиви, обкръжени с рамки. Животинските мотиви са оскъдни и в нито една от анализирания тъкани, заснети по време на теренни проучвания не се откриха.

Шевиците са традиционни български народни орнаменти, които се използват основно в текстилното изкуство, като бродерии на дрехи, покривки и други текстилни изделия. Те имат различни стилове и мотиви, които могат да варират в зависимост от географския регион, културните влияния и историческите периоди. Основните видове шевици, характерни в региона МИГ Белене-Никопол са:

- ❖ Флорални шевици, използвани в голяма степен при влашкото население от общините Никопол и Белене. Включват изображения на цветя, листа и други растителни мотиви. Те често символизират плодородие и красота. Флоралните шевици представляват декоративни мотиви, вдъхновени от природата, които се използват в текстилната и бродирана изработка. Те могат да бъдат намерени в различни култури и традиции по света, като всяка от тях има свои уникални стилове и техники. В българската народна бродерия, например, флоралните мотиви са изключително популярни и често изобразяват цветя, листа и други природни елементи. Те не само добавят красота и естетика на изделието, но и носят символично значение. Често флоралните шевици се използват за украса на носии, кърпи, покривки и други текстилни изделия. Техниките за изработване на

флорални шевици могат да варират, включително различни видове бодове, цветове и материали. Популярни техники са гладкото бродирание, гоблените и апликацията.

- ❖ Геометрични шевици, които включват различни геометрични форми и фигури, като триъгълници, квадрати и линии. Често се използват в комбинация, за да създадат сложни мотиви. Геометричните шевици представляват традиционни български народни орнаменти, които се използват в бродерията и текстилното изкуство. Те са характерни с простите си, но изразителни форми и често включват различни геометрични фигури като квадрати, триъгълници, ромбове и линии. Тези шевици са характерни и за двете анализирани общини – Белене и Никопол. Тези шевици не само че украсяват носите, но и носят символично значение. Често те се свързват с природата, живота и плодородието. Геометричните елементи могат да имат различни интерпретации в зависимост от региона и конкретната традиция. Бродирането на геометрични шевици е изкуство, което е предавано от поколение на поколение, и днес все още е популярно както сред занаятчиите, така и сред любителите на народната култура. Модерните интерпретации на геометричните шевици могат да бъдат намерени и в съвременната мода и дизайн.

Запазените народни тъкани и шевиците по тях, не само, че украсяват облеклото, но и носят дълбок смисъл, свързан с историята и културата на региона МИГ Белене-Никопол. Те са важен елемент от българското наследство и продължават да бъдат актуални и в съвременния дизайн.

Техниките и материалите, които се използват при бродериите в изследвания регион са:

- ❖ бродирание с кръстат бод, плосък бод и други.
- ❖ за изработката им се използват естествени материали като лен, памук и вълна, а цветовете на конците често са ярки и разнообразни.

Шевицата е не само декоративен елемент, но и носител на традиции, културна история и идентичност. Тя е важна част от българския фолклор и продължава да вдъхновява съвременни художници и дизайнери.

Шевиците обикновено се изработват с различни цветове и мотиви, които носят специфични значения. Например, определени цветове могат да символизират здраве, богатство или късмет.

Всеки елемент, цветове и мотиви в шевицата имат своето значение. Ето някои от основните символи и техните интерпретации в региона на МИГ Белене-Никопол:

❖ Цветове:

- Червен: символизира любов, здраве и сила.
- Черно: свързва се с мъдрост, земя и плодовитост.
- Бяло: олицетворява чистота, светлина и ново начало.
- Зелено: символ на природата, растеж и плодородие.
- Синьо: асоциирано с небето и духовността.

❖ Мотиви:

- Роза: символ на любов и красота.
- Дърво: представя живота и свързаността с природата.
- Слънце: символ на живот, сила и светлина.
- Кръст: свързва се с вярата и защитата.

Свикнали сме да се радваме на пъстротата в българската народна носия. В момента тези дрехи се радват на небивал ренесанс и не са рядкост случаите когато млади двойки си правят семейни фотографии с носии, характерни за техния регион, а има и случаи, в които булката и младоженецът за техния сватбен ден да се обличат в такива дрехи.

Но заглеждали ли сме се какво представлява шевицата? Всъщност шевицата в носията на българката е разказ как са се случили светът, боговете, мъжът и жената. За да бъде разчетен кодът, е редно да знаем какви са били представите на старите българи за света. Шевиците в дрехата на българката показват нейния социален статус и мястото ѝ в йерархията - в семейството и в обществото. Колкото е по-богата една жена, толкова повече орнаменти и цветове има по дрехите ѝ. Цялата тази пъстрота се появява на пазвата ѝ.

При по-младите жени, онези които още не са минали венчило, шевицата присъства на пазвите им, но те изглеждат просто като цветови завършек на дрехите. Те са малко на брой, прости и скромно извезани.

При възрастните жени цветът около пазвата почти изчезва, там всичко е дъс (едноцветено).

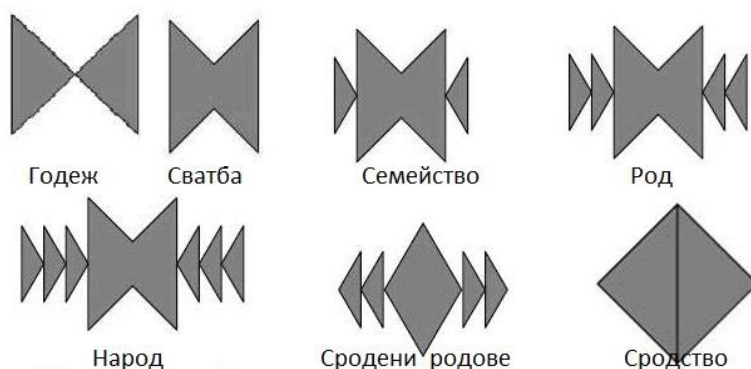
При зрялата, богата и плодovита жена, шевицата около пазвата е пъстра и богата на орнаментика.

Символите, които са разпространени в изследвания ареал са:

Ромб

Един от основните е ромбът. Това е женското начало. Ромбът обаче може да има няколко разновидности. От различните съчетания, могат да се получат различни неща.

Знакът Х

С Х се отбелязва римската цифра 10, това е и знак за умножение или променлива величина в алгебрата, неизвестен или безименен фактор. Х се асоциира и с женските признаци. Знакът Х, също като преграда или край. Да се постави кръст на нещо означава да се спре някакво действие, да се завърши едно дело. Всъщност знакът Х обединява алфата и омегата – началото и края.

Тези хиксове са поставени на края на престилката в долната ѝ част, те говорят, че това е краят.

Шевиците в региона на община Белене често се отличават с ярки цветове, растителни и сложни геометрични мотиви. Основните цветове включват червено, синьо, зелено и бяло. Мотивите могат да включват стилизирани растителни елементи, като цветя и листа, както и абстрактни геометрични форми. Тези шевици често украсяват народни носии, покривки, кърпи и други текстилни изделия. Символиката в беленските шевици често включва пожелания за здраве, плодородие и защита.

Шевиците в региона на община Никопол също имат свои специфични характеристики. Те често включват по-сложни и детайлни мотиви, които могат да изобразяват природни сцени, животни и хора. Общият тон на никополската шевица е ярко малиненочервен, притежаваш по-голям блясък поради наличността на повече коприна. Добавъчните

тонове са твърде незначителни и не променят общия ѝ характер. Никополските шевици често се използват за украса на ризи, престилки и други части от народната носия. Символиката в никополските шевици често включва пожелания за любов, щастие и благополучие.

Шевицата е важен елемент от българското народно облекло и представлява една от най-разпознаваемите и символични части на традиционната българска култура. Тя е вид бродерия, която се използва за декориране на дрехите и облеклото, и обикновено се изработва с цветни конци върху платно. Нейното значение е следното:

- ❖ Културна символика: Шевиците често съдържат символи и мотиви, които имат дълбоко значение. Те могат да представляват природни елементи, животни, геометрични фигури или абстрактни форми, които предават определени послания или вярвания.
- ❖ Идентичност и принадлежност: Различните региони на България имат свои специфични стилове на шевици, които помагат за идентифициране на произхода на носителя. Те са начин за изразяване на индивидуалност и принадлежност към конкретна общност или етническа група.
- ❖ Традиции и ритуали: Шевиците често играят роля в обредите и празниците. Носенето на определени шевици може да бъде свързано с важни житейски събития, като сватби или кръщенета.

За културата на един народ се съди не само по това, какво той е наследил от своите предци и как го пази, но и по това, как умее да го използва и подчинява на своя вкус и разбиране в съвременния живот.

Всяка етническа група, всяка националност притежава своя обичайно - обредна система, чиито различия с предхождащите я системи са съответствали на разликите в миросгледа, знанията и духовните потребности на обществото. Трудно е да се оцени красотата на различните национални носии. Най-добре те се възприемат зрительно. Тогава сърцето започва да бие неудържимо от уменията на местната жена, от красотата създадена от златните ѝ ръце.

Именно заради тази красотата във всяко нещо направено от човека като носия, песен, танц, трябва да се опитаме да запазим всички ценности които разказват - какви сме били, как сме живели, в какво сме вярвали. Това е нашата история, чиста и неприкосновена — такава, каквато е.

В резултат на задълбоченото проучване на везбарските традиции на българите наред с голямото разнообразие се открива и наличието на сакрална символика, която за

съвременните хора е като таен език. Силно стилизирани, в тях е влягано народното схващане, че предпазват от „лоши погледи“, „против урочасване“, „за хубаво“ и др. т.е. те имат мистичен характер. Самият процес на подобно проучване доставя изключително удоволствие в духовен аспект и представлява връщане към корените, когато от баба на внучка се онаследяват и взаимстват символи и сръчности. Предава се сакрална информация, която ако не се съхрани в съвременния глобален век, ще изчезне и ще се забрави. Това знание носи в себе си първичната връзка със Земята и природата.

От получените данни от **диаграми 10, 11, 12** може да се обобщи, че най-разпространени и запазени и в двете общини тъкани и днес са престилките, следвани от женските ризи и тъкменици, които са основните съставни части на женската народна носия. Мъжките тъкани и останали части от облеклото са слабо запазени.

Препоръки

В Общините Белене и Никопол и днес се провеждат местни фестивали, етнографски изложби и уроци по традиционни занаяти, чрез които се възражда интересът към шевицата.

Читалища, училища и неправителствени организации работят по проекти за съхранение на нематериалното културно наследство.

Млади дизайнери и занаятчии използват шевични мотиви в съвременни облекла, аксесоари и бижута.

Шевицата намира място и в интериора (възглавници, пана, декоративни елементи) и дори в дигиталната среда – в графичен дизайн, бродерия на машини, NFT и други.

Уроци по родолюбие и приложни изкуства включват изучаването на шевиците като част от местната история и култура.

Ученици и деца от детските градини в Белене и Никопол често участват в работилници по бродиране и изработване на традиционни костюми.

Шевицата е жива памет – мост между миналото и настоящето. В общините Белене и Никопол тя продължава да се развива като израз на културната идентичност, родовата памет и творческия дух на местните хора.

Получената информация от проучванията ще спомогне за създаването на условия за устойчиво местно развитие на селата и тяхното възстановяване, за създаване на условия за популяризиране и промотиране на българския хляб, шевици и песни;

На база направените изследвания може да се заключи, че населението и в двете общини, най-вече на съставляващите ги села, е предимно застаряващо. По тази причина е необходимо да се организират различни мероприятия – тематични творчески работилници, фолклорни и танцови фестивали, чрез които да бъдат предадени знанията и опита в традиционното народно пеене и видовете шевици на съвременното поколение. Това би могло да гарантира запазването на местните традиции, което да привлече интереса на младите към автентичните песни и домашния занаят, свързан с украсата на облеклото – везбата. По този начин може да се развие селското стопанство в регионите и същевременно ще се запазят традициите свързани с различните календарни и семейни празници, които са изпълнени с обреди, в които почти винаги присъства народната песен и традиционна носия.

Работилниците могат да се организират в теоретични модули за видовете автентични песни и едновременно с това бъде провеждана беседа съдържаща информация за значението на песните за българската автентичност, географския район, в който са разпространени.

Такъв тип теоретични модули могат да се проведат и за видовете шевици, тяхното значение, географския район на разпространение. Сравнение и разграничаване, което е полезно за младото поколение и връщане назад в годините.

В провеждането на подобен вид работилници могат да се включат и участници от най-младото поколение, като се организират занимания достъпни за различните възрасти.

Фолклорните фестивали са алтернативен начин за запазване на местните автентични песни и видове шевици, тъй като такъв вид събитие предполага по-широка аудитория. Примери за аналогични събития са: „Фестивал Дунав – хора, природа и традиции“, Фолклорен фестивал „Път, вдъхновение, вяра“, кулинарният фестивал „Банатски вкусотиини - традициите на моето село“, който се провежда през последните години в село Асеново, Фолклорен събор „Живи въглени“ и др. В днешно време фолклорните фестивали набират популярност сред българите, в цялата страна и не само, те предизвикват интерес и от страна на чужденци. Организирането и превръщането на фолклорен фестивал в традиционен, би могло да запази голяма част от проучваните песни и народно облекло с видовете шевици за украса по него, като автентичните песни могат да се издадат в сборник, а шевиците във фотоалбум с характерното описание и

значение за региона. Тези сборници могат да се издават под форма на книжка – физическа и електронна форма.

Селищата от общините Белене и Никопол са извор на местни автентични песни и видове шевици, за което запазване са необходими чрез осигурената база данни в настоящия анализ да се издаде каталог с местната носия по населени места с характерната шевица по нея, както и сборник със съхранените и нотираните автентични народни песни, които да се разпространяват по читалища и училища, където преобладава младото поколение. Получената информация ще осигури включването с ресурси от територията на МИГ във Виртуален музей и мобилно приложение, в каталози и сборници като крайни общи продукти по проекта.

Проучванията създават условия за приемственост между поколенията именно чрез изпълнение на препоръките по-горе.